

FORSVARSAKADEMIET

KULTURLANDESTUDIE

MALI

Forfattere: Cand. Mag. i mellemøststudier John Bartels, antropolog Bjørn Schwartz og adjunkt Rikke Haugegaard. Sektionen for Militær Operativ Kultur, Institut for Sprog og Kultur, Forsvarsakademiet

KULTURLANDESTUDIE

MALI

Forfattere: Cand. Mag. i mellemøststudier John Bartels,
antropolog Bjørn Schwartz og adjunkt Rikke Haugegaard.
Sektionen for Militær Operativ Kultur, Institut for Sprog og
Kultur, Forsvarsakademiet

© Forsvarsakademiet

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med aftaler mellem Forsvaret og Copy-Dan. Enhver anden udnyttelse uden Forsvarsakademiets skriftlige samtykke er forbudt i følge gældende lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug ved anmeldelser

Forsvarsakademiet er Danmarks førende forskningsinstitution inden for militære studier. Vi forsker i et bredt felt af militære kerneområder såsom militære operationer, strategi, sikkerheds- og forsvarspolitik, militær ledelse, tværkulturel forståelse og militærhistorie. Akademiets fælles omdrejningspunkt er anvendt forskning i fremtidens konflikter.

Forsvarsakademiets forskning og forskningsbaserede uddannelser skal være med til at sikre, at dansk forsvar kan kæmpe og vinde i morgendagens konflikter. Men den omfattende viden på akademiet skal ikke alene stilles til rådighed for forsvaret. Gennem publikationer bidrager akademiet også til at informere og nuancere den offentlige debat om danske og internationale forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold.

God fornøjelse ved læsning af Forsvarsakademiets publikationer!

København april 2014

Forsvarsakademiet

Svanemøllens Kaserne

2100 København Ø

Tlf.: 3915 1515

Redaktører: Orlogskaptajn Poul Martin Linnet og Cand. Soc. Line Renner Jensen

Grafisk Design: FAK

ISBN: 978-87-7147-057-4

Oplag: 75

Forsvarsakademiets forlag

Indhold

1. Introduktion til kulturlandestudier	11
1.1 Det danske forsvars rolle	11
1.2 Formål.....	13
1.3 Teoretisk tilgang og struktur	13
1.4 Kulturel kortlægning.....	14
2. Introducerende fakta	17
2.1 Kort over Mali.....	17
2.2 Malis placering i Afrika	18
2.3 Faktuelle forhold.....	19
3. Historisk introduktion	20
3.1 Vestafrikas store kongeriger	20
3.1.1 Kongeriget Ghana	20
3.1.2 Kongeriget Mali.....	21
3.1.3 Songhai riget	22
3.2 Grundlaget og organiseringen af de store riger.....	23
3.3 Slavehandel og kolonialisering	23
3.3.1 Fransk kolonialisering.....	24
3.4 Tiden efter selvstændigheden og indtil Timbuktus fald i 2012	24
3.4.1 Afellaga oprøret.....	25
3.4.2 Moussa Traoré tager magten	25
3.4.3 Traoré regimets fald.....	26
3.4.4 Tuaregernes andet oprør.....	26
3.4.5 Malis transition til demokrati, parlamentsvalget 1992	27
3.4.6 Tiden op til den franske intervention	27
3.4.7 Optakt til den franske intervention.....	27
3.4.8 Intern splittelse hos tuaregerne	28
3.4.9 Militærkup i Mali	28
3.4.10 Den franske intervention	29
4. Den fysiske dimension	30
4.1 Malis vigtigste byer	31
4.1.1 Bamako.....	31
4.1.2 Sikasso	31
4.1.3 Koulikoro	31
4.1.4 Mopti og Djenné.....	32
4.1.5 Timbuktu.....	32
4.1.6 Gao.....	32
4.1.7 Kidal.....	32
4.2 Vigtigste naturressourcer	33
4.3 Malis inddeling.....	34

4.4 Fødevarer og særlige mad ritualer.....	35
4.5 Bygninger i Mali	35
4.6 Klima og årstider	35
4.7 Adgangen til strøm og brændsel.....	37
4.8 Transport og kommunikation	38
4.8.1 Niger og Malis floder.....	38
4.8.2 Vejnet og jernbaner	38
4.8.3 Offentlig og urban-transport	39
4.8.4 Kommunikation i Mali	39
4.9 Sammenfatning	39
5. Den økonomiske dimension	42
5.1 Introduktion.....	42
5.2 Hovedtal	43
5.3 Fødevarerisiko og tørke – konflikt og krise årsager.....	43
5.4 Formel økonomi	45
5.4.1 Landbrug	45
5.4.2 Konflikter mellem agerbrugere og hyrder	45
5.4.3 Råstoffer, naturressourcer og minedrift.....	47
5.4.4 Eksport	48
5.4.5 Industri	49
5.4.6 Turisme.....	49
5.5 Uformel økonomi	51
5.5.1 Bytteøkonomi	51
5.5.2 Illegal økonomi.....	52
5.5.3 Narkosmugling og øvrig smugling – netværk af forretning og politik	52
5.5.4 Smugling af illegale migranter fra Vestafrika til Europa.....	54
5.5.5 Samarbejde mellem islamistiske grupperinger, smuglernetværk og embedsmænd.....	55
5.5.6 Kamp om smuglerruterne	56
5.5.7 Korruption	56
5.6 Sammenfatning	57
6. Den sociale dimension.....	59
6.1 Introduktion.....	59
6.2 Familien.....	60
6.2.1 Familiehierarkiet	60
6.2.2 Ægteskabet.....	60
6.2.3 Polygami	61
6.2.4 Giftermålets forløb.....	61
6.2.5 Kønsroller og arbejdsfordeling.....	61
6.2.6 Den udvidede familie	62
6.2.7 Klan og storfamilie netværk.....	62
6.2.8 Klan begreb og identitet.....	63

6.3 Alder og køn	64
6.4 Etniske Grupper i Mali	64
6.4.1 Etnisk sammensætning i hovedtræk, og geografisk overblik	66
6.4.2 Baggrund for de nuværende etniske spændinger.....	66
6.4.3 De primære etniske grupper i Mali.....	67
6.4.4 Bambara gruppen.....	67
6.4.4.1 Bambara, Social struktur.....	67
6.4.4.2 Bambara, Initieringssamfund	68
6.4.4.3 Bambara, Broder og søsterordener	68
6.4.4.4 Bambara, Hierarkiske kaster	68
6.4.5 Songhai gruppen.....	69
6.4.6 Tuareg gruppen	70
6.4.6.1 Tuareg, Social struktur.....	70
6.4.6.2 Tuareg, hierarkiet	71
6.4.7 Fulani gruppen	72
6.4.7.1 Fulani gruppen, Social struktur	72
6.4.7.2 Fulani, Klan-, Kaste- og generationsgrupper	73
6.4.7.3 Fulani, erhverv, arbejdsfordeling og kønsroller	73
6.5 Sammenfatning	74
7. Den politiske dimension	76
7.1 Introduktion	76
7.2 Malis politiske organisering.....	77
7.2.1 Malis politiske kultur	77
7.2.2 Formelle politiske ledere	78
7.2.3 De vigtigste formelle politiske organisationer	78
7.2.4 De vigtigste uformelle politiske enheder og militante bevægelser.....	79
7.2.5 Forholdet mellem uformelle og formelle magtfigurer	81
7.3 Vigtigste politiske tematikker og problemstillinger i Mali.....	81
7.4 Retsprincipper	82
7.4.1 Malis retsvæsen	82
7.4.2 Lokale konfliktløsningsorganer	83
7.5 Malis militære styrker	84
7.5.1 Militærrets største udfordringer og nuværende sikkerhedsmæssige situation.....	85
7.6 Sammenfatning	86
8. Tro og symboler.....	88
8.1 Introduktion.....	88
8.2 Religion.....	89
8.2.1 Islam generelt	89
8.2.2 De fem søjler	90
8.2.3 Sunni- og shiaislam	92
8.2.4 Islamiske helligdage	92

8.2.5 Sufiislam.....	93
8.2.6 Salafisme.....	93
8.2.7 Islam i Mali.....	93
8.3 Religiøse forandringsprocesser i Mali.....	94
8.4 Islamisme og sharia lov i det nordlige Mali.....	95
8.5 Andre generelle religiøst-magiske forestillinger.....	96
8.5.1 Forfædretro.....	96
8.5.2 Heksetro.....	97
8.5.3 Bambara traditionelle religiøse forestillinger.....	97
8.5.4 Tuareg traditionelle religiøse forestillinger.....	98
8.5.5 Fulani Religion.....	98
8.5.6 Songhai religion.....	98
8.6 Sammenfatning.....	98
9. Råd og vejledning til adfærd.....	100
9.1 Generelle råd.....	100
9.2 Mad og Bordskik.....	101
9.2 Fotografering.....	101
9.3 Trafik.....	101
9.4 Priser.....	101
9.5 Hilsner og non-verbal kommunikation:.....	101
9.6 Sprog.....	102
9.7 Respekt for ældre og autoriteter.....	102
9.8. Samtaler og forhandlinger.....	102
10. Litteraturliste.....	103
10.1 Bøger.....	103
10.2 Artikler.....	104
10.3 Rapporter.....	105
10.4 Hjemmesider.....	106

Resumé

Kulturlandestudiet har til formål at beskrive generelle kulturelle træk i et missionsområde, og generere viden, som kan optimere den udsendtes mulighed for at inkorporere kulturelle forhold som en del af de operative overvejelser. Dette kulturlandestudie omhandler Mali, og beskriver kulturelle faktorer som er centrale for, at den udsendte kan opnå forståelse for området og hurtigt sætte sig ind i landets generelle kulturelle forhold. Nedenstående er et resumé af de centrale forhold som rapporten behandler.

Staten Mali har gennem historien været en del af Afrikas største riger. Landets historie er generelt præget af stammekrige, men har under de store kongeriger haft perioder med fred og økonomisk fremgang. Sammenstød mellem forskellige befolkningsgrupper, grundet adgang til jord og religiøse konflikter, er en fast del af landets historie. Eksempelvis har adgang til vand og land medført konflikter mellem landets bønder og nomader. Derudover har slavehandel, som historisk har været definerende for dele af landet, ført til grundlæggende splittelse mellem befolkningsgrupper, som nedstammer fra henholdsvis overherre og slaver. Disse aspekter har endvidere medført regional opdeling af landet og dets befolkning. Det område, der i dag udgør Mali, har en lang historie for interne stridigheder og udefrakommende interventioner. Mali har tidligere været en del af den franske kolonialisering, men opnåede uafhængighed i 1959. Efter uafhængigheden var Mali kategoriseret som et af verdens fattigste lande, og landets forsøg på industrialisering og udvikling slog grundlæggende fejl. Udbredte tørkeperioder og politiske konflikter førte efterfølgende til uroligheder og oprør i landet. Konflikterne i landet har resulteret i uroligheder i dele af det nordlige Mali, som stadig er karakteriseret af usikkerhed og vold. Disse uroligheder, kombineret med kollaps af landets militær, førte i 2013 til en international militærintervention, hvis formål var at genoprette regeringens kontrol med nogle af landets største byer. Landets politiske forhold er stadig meget ustabile, og landets hær er på nuværende tidspunkt ikke i stand til at udøve kontrol over disse områder.

Livet i Mali er i høj grad domineret af klimaet, som varierer meget. Landet er præget af tørke, sandstorme og årlige oversvømmelser. Befolkningen er stærkt influeret af de årlige oversvømmelser, som påvirker muligheden for blandt andet transport og handel med varer. Mali er generelt præget af dårlig infrastruktur, og der findes store øde områder i landet. Guld og bomuld er landets vigtigste ressource, og har stor betydning for landets økonomi. Ressourcerne har også dannet grundlag for konflikter i landet. Størstedelen af indbyggerne i Mali dyrker subsistenslandbrug kombineret med salg af lokale varer. Ejerskab af jord er i Mali baseret på lokal viden. Niger floden er central for befolkningen i Mali med hensyn til landbrug, drikkevand, fødevarer og transport. I Mali foregår kommunikation fortrinsvis verbalt og kommunikation over afstande kan være udfordrende. Grundet klimaet og dårlig infrastruktur kan transport over større afstande ligeledes være udfordrende.

Landbrugssektoren er den vigtigste i Mali, og landets økonomi er præget af dette. Minedrift udgør en stor del af Malis eksport, men en betragtelig del af landets ressourcer udvindes ikke på grund af dårlig infrastruktur og manglende investeringer. Mali betegnes fortsat som et af verdens fattigste lande, og landets økonomi er præget af dets egen og nabolandenes ustabile situation. Udbredte tørkeperioder, økonomisk krise og massiv korruption har ført til uroligheder og oprør i landet. Fødevarerensikkerhed, migration og konflikter om retten til land er endvidere nogle af de områder, som er årsager til konflikt og uroligheder i landet.

Malis politiske strukturer er præget af korrupsion, fattigdom og den militære konflikt. Urolighederne i det nordlige Mali er centrale for landets politiske problemstillinger, og regeringen har i perioder ikke haft kontrol og indflydelse i dette område. Malis retsvæsen og politistyrker er, udover udbredt korrupsion, præget af store kapacitetsproblemer. I store dele af landet har uformelle magthavere større betydning og indflydelse end formelle ledere. Lokale magtstrukturer er de mest betydningsfulde i landet, og et lokalt kulturelt politisk og retsligt system fungerer sideløbende med det statslige. Blandt befolkningen er der en generel accept af lokale konfliktløsningsstrukturer.

Mali er en multietnisk nation. Værdier, normer og sociale strukturer varierer, og er højst forskellig fra gruppe til gruppe. Familie, køn og alder er nogle af de områder, som er centrale for de sociale strukturer i Mali. I store dele af befolkningen tilskrives individer opgaver, status og roller ud fra dette. Endvidere tillægges stammer og klientilørsforhold stor betydning. Sociale og familiemæssige netværk har generelt afgørende betydning for tilværelsen i Mali, og de forskellige grupperinger er gensidigt afhængige af hinanden. Landets ustabile situation har påvirket og forandret de sociale strukturer blandt befolkningen.

Det religiøse billede i Mali er komplekst og mangearartet. Størstedelen af befolkningen er muslimer, og en del er kristne og animister. Blandt befolkningen er der generelt en tro på magisk-religiøse overbevisninger så som hekse og forfædre, som præger befolkningens verdensanskuelse. Tro og religion er i Mali generelt kendetegnet ved en sammensmeltning af Islam og landets tidligere naturreligioner. Indførslen af islam har gennem historien medført konflikter og sammenstød mellem landets oprindelige religioner og islam. Islamister har de seneste år spillet en større rolle i Mali, men deres religiøse dagsorden menes ikke at finde bred opbakning blandt befolkningen. Mali kan betegnes som et multireligiøst samfund, som er præget af forskellige trosretninger, værdier og skikke.

Overordnet set danner kulturlandestudiet et billede af en splittet stat, som i høj grad er præget af politisk og økonomisk ustabilitet samt af interne konflikter og stridigheder. Endvidere viser studiet, at Mali er kulturelt komplekst og differentieret. Landet er både kendetegnet ved stort samarbejde og mobilitet mellem de forskellige kulturelle grupperinger og ved splittelse og konflikt mellem disse.

Forkortelser og betegnelser

ADEMA	Alliance pour la Démocratie au Mali (Alliance for Democracy in Mali)
ADP	Alliance for Democracy and Progress
AJAM	Association des jeunes avocats du Mali (Young Lawyers Association of Mali)
Ansar Dine	Troens Forsvarere
ATT	Amandou Toumani Touré
AQIM	Al-Qaida in the Islamic Mahgreb
BNI	Bruttonationalindkomst
BNP	Bruttonationalprodukt
CACSEK	Conduct After Capture Sektionen.
CARJ	Center for Access to Rights and Justice
CMDT	Compagnie Malienne pour le Developpement des Textile
CMLN	Comité Militaire de Libération Nationale (Committee for National Liberation)
COMINAK	Compagnie Minière d'Akouta
CTSP	Comite de Transition pour le Salut du Peuple (Transitionelle Kommitte for Folkets Befrielse)
DIIS	Dansk Institut for Internationale Studier
ECOWAS	Economic Community Of West African States
EDM	Energie du Mali
EUTM	European Union Training Mission to Mali
FAO	FN's Food and Agriculture Organisation
FNLA	National Front for the Liberation of Azawad
Ganda Izo	Lokal Fulani-milits
Ganda Koy	Jordens herrer (lokal Songhai-milits)
GIA	Groupe Islamique Armée
GSPC	Salafist Group for Preaching and Combat
HCA	High Council of Azawad
HOK	Hærens Operative Kommando
Kel Tamasheq	De tamasheg talende
MAA	Arab Movement of Azawad

MC	Citizens Movement
MIA	Mouvement islamique de l'Azawad (Islamic Movement of Azawad)
MISMA	International Support Mission for Mali
MNLA	National Movement for the Liberation of Azawad
MPLA	Popular Movement of the Liberation of Azawad
MUJAO	Movement for Unity and Jihad in West Africa
NGO	Non-governmental Organization
PASJ	African Party for Solidarity and Justice
PSP	Parti Soudanais Progressiste (Progressive Sudanese Party)
RDA	Rassemblement Democratique Africain (African Democratic Rally)
RPM	Rassemblement Pour le Mali (Rally for Mali)
UDPM	Union Démocratique du Peuple Malien (Democratic Union of the Malian People)
UNDP	United Nations Development Programme
UNSC	United Nations Security Council
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
URD	Union pour la République et la Démocratie (The Union for the Republic and Democracy)
US	Union Soudanaise
WFP	World Food Programme
WHO	World Health Organization

1. Introduktion til kulturlandestudier

"No matter where operations are located on the spectrum of violence, they are about people. Hostile, neutral, or friendly, people are the center of gravity in what militaries do".¹

Det 20. århundrede var karakteriseret ved tre store konflikter: Første og Anden verdenskrig samt den kolde krig. Disse tre konflikter er overordnet bundet sammen af politiske begivenheder og af aktørernes natur. Frankrig, Tyskland, Rusland, England og USA, foruden en række andre større og mindre stater, var de drivende kræfter bag samtlige konflikter.

At staten, som politisk enhed, var hovedaktør i både reelle og potentielle konflikter førte til en bestemt sikkerhedspolitisk tankegang, der fokuserede på krigens "hårde tal": antal soldater, kvaliteten af deres uddannelse, omfanget af materiel samt statens økonomiske og industrielle ressourcer. De væbnede styrker havde som formål at forsvare statens fysiske og politiske integritet, altså at forsvare territoriet, men omvendt også at påtvinge andre lande statens vilje. Der var således tale om en 'ren' clausewitziansk tankegang. Det danske forsvars hovedopgave i denne periode var at forsvare Danmarks territorium mod et angreb fra Warszawapagten – i NATO-regi.

Afslutningen på den kolde krig medførte et radikalt skift i typen af konflikter, der skulle udkæmpes. Væbnede konflikter *mellem* stater er blevet stadig færre, mens antallet af konflikter *internt* i stater er steget voldsomt. Den kolde krigs ophør har ligeledes bevirket, at andre typer af konflikter, såsom bekæmpelse af international terrorisme og kriminalitet på tværs af grænser, har fået særlig sikkerhedspolitisk interesse. Dette har igen medført, at lande betegnet som 'failed states'² er blevet udgangspunkt for sikkerhedspolitikens interesse.

1.1 Det danske forsvars rolle

Krigene i Irak og Afghanistan og til dels også indsatsen på Balkan fik igen sat tankerne omkring oprørsbekæmpelse og stabilisering i fokus i de vestlige militære systemer. Disse tanker havde i vid udstrækning været overskygget af den kolde krig. Fokus havde været på interstatslige krige og konfrontationen med Sovjetunionen og dennes allierede, til trods for at vestlige nationer løbende var involveret i oprørsbekæmpelse, eksempelvis England i forbindelse med "The Malayan Emergency"³, og Frankrig i forbindelse med Algeriets kamp for selvstændighed⁴.

Efter mere end 10 års krig i Afghanistan og Irak samt indsættelser i den Persiske Golf, Adenbugten, Libyen, Sudan m.m. står det klart, at rendyrket militær indsats i hovedsagen kun foregår på strategisk niveau og primært fra luften eller havet. Ud over helt specielle og i omfang meget begrænsede operationer, såsom aktionen mod Osama bin Laden, gidselbefrielsesaktioner og lignende, vil Vestens mili-

(1) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 3

(2) "Failed states" er et begreb, der dækker over en lang række sikkerhedsmæssige problemer internt i stater, og som gør dem til potentielle urocentre. For en nærmere gennemgang af begrebet se Barry Buzan "People, state, and fear" 2. Holsti 1996.

(3) The Malayan Emergency fandt sted i perioden 1948 - 1960. Det var den britiske kamp mod et forsøg på magtovertagelse fra det malaysiske kommunistparti gennem væbnet oprør. http://en.wikipedia.org/wiki/Malayan_Emergency.

(4) Denne fandt sted i perioden 1954 - 1962, hvor Algeriet opnåede fuld selvstændighed fra Frankrig. http://en.wikipedia.org/wiki/Algerian_War.

tære indsatser i hovedsagen også i fremtiden være stabiliseringsoperationer, der har til formål at skabe sikkerhed og på sigt stabilitet i lande eller regioner.

Uanset varigheden af den militære indsættelse vil en række aktører være involverede:

- befolkningen i operationsområdet
- et større antal internationale, nationale og lokale statslige eller ikke-statslige civile organisationer og aktører
- internationale militære samarbejdspartnere
- nationale militære myndigheder og politimyndigheder i operationsområdet
- ikke-statslige væbnede grupperinger, herunder både venligtsindede og fjendtlige oprørsgrupper.

Hertil kommer samarbejde med egne hjemlige, statslige og ikke-statslige strukturer og organisationer.

Fælles for ovenstående vilkår er ikke alene et krav om samvirke med de nævnte aktører og forståelse for deres målsætninger, kapacitet og struktur. Af væsentlig betydning er også forståelsen af, *hvem de er*. Hvordan tænker og fungerer internationale organisationer og egne nationale myndigheder? Og helt afgørende: *Hvordan tænker og agerer nationale og lokale organisationer og befolkningen som sådan i operationsområdet?*

Militære operationer finder oftest sted i lande og blandt befolkninger, som er markant forskellige fra de kulturer, normer og værdier som udsendte normalt er en del af. Individer inden for sociale og kulturelle grupper deler overbevisninger og strukturer, som er afgørende for måden, de anskuer og forstår verden på.⁵ Viden om kulturelle strukturer i missionsområdet er central, da det sætter den udsendte i stand til at identificere og forstå disse og anvende forståelsen i de operative overvejelser. Forståelse for de generelle kulturelle forhold i operationsområdet er endvidere betydningsfuldt, såfremt lokalbefolkningens opbakning skal opnås. Uden denne viden har indsatsen i blandt andet Afghanistan og Irak vist, at man i bedste fald kun opnår en meget begrænset målopfyldelse og – i værste fald – slet ikke når de langsigtede strategiske mål. Især den lokale befolknings opbakning – både som helhed og hvad angår indflydelsesrige individer – er kritisk i forbindelse med stabiliseringsoperationer.

Netop lokalbefolkningen som omdrejningspunkt for stabiliseringsoperationer er beskrevet af David Galula i hans bog ”Counterinsurgency Warfare, Theory and Practice”⁶.

“If the insurgent manages to dissociate the population from the counterinsurgent, to control it physically, to get its active support, he will win the war because, in the final analysis, the exercise of political power depends on the tacit or explicit agreement of the population or, at worst, on its submissiveness”.

Kulturel viden og forståelse for missionsområdet er afgørende forudsætninger for, at en mission kan lykkes.

(5) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 13

(6) Galula 2006: 4

1.2 Formål

Kulturlandestudiet har til formål at beskrive generelle kulturelle træk i missionsområdet, og generere viden som kan optimere den udsendtes mulighed for, at inkorporere kulturelle forhold i de operative overvejelser. Formålet med at udgive kulturlandestudier for igangværende missionsområder er at give personel, der *er* udsendt, *skal* udsendes eller beskæftiger sig med støttefunktioner eller planlægning i forbindelse med missionerne, en mulighed for hurtigt at sætte sig ind i missionsområdets generelle kulturelle træk. Derudover udgives der kulturlandestudier for sikkerhedspolitisk interessante områder, hvor kulturel viden og forståelse kan kvalificere og være med til at fremme debatten blandt Forsvarets personel. Kulturlandestudierne præsenterer de generelle kulturelle forhold i de behandlede lande. Imidlertid er det vigtigt at være opmærksom på, at der ofte vil være lokale kulturelle forhold, som afviger endog meget fra de generelle. Det er endvidere centralt at have forståelse for, at kultur er kompleks og foranderlig. Kulturlandestudiet skal derfor ikke ses som et facit over det pågældende område og dets kulturelle strukturer, men som et redskab der bør anvendes i spil med åbenhed over for kulturelle variationer og tilpasning i forhold til specifikke kontekster.

1.3 Teoretisk tilgang og struktur

I både akademisk og almen forstand har århundreders forskning og folkeopinion efterhånden udviklet en erkendelse af, at kultur ikke er en fastforankret størrelse, der let lader sig definere. Snarere er kultur i konstant udvikling og tilpasser sig løbende de samfundsforhold (politiske og økonomiske), som tegner den periode, folk lever i. Kultur er således ikke monolitisk.

Kultur er et begreb, man kan bruge til at skildre et øjebliksbillede, til at få indblik i et samfund eller et miljø, som det tager sig ud i en specifik periode. Men i og med at kulturer er konstant foranderlige, er der også risiko for, at de kan dø ud. Derfor skal den enkelte kulturelle entitet konstant genbekræfte sin levedygtighed ved vedholdende at udtrykke og dyrke særlige kulturelle karakteristika, ligesom den smidigt skal kunne tilpasse sig de mange påvirkninger, der konstant udfordrer dens integritet.

Kultur skal med andre ord hele tiden reproducere og genforhandles for at kunne bestå i en yderst omskiftelig verden. Således kan kultur indledningsvis defineres som måden, hvorpå en kollektiv identitet udtrykkes gennem social handling og fysiske kendetegn. Den er med til at forme normerne for de forskellige typer af social interaktion og organisation i det samfund, den eksisterer i.

Kulturanalysen som videnskab udvikles af antropologer. Professor Kirsten Hastrup definerer det antropologiske projekt således: ”Antropologien søger en ’fastlæggelse’ af socialitet og historie gennem konkrete analyser af sociale fællesskaber”. Antropologien beskæftiger sig således med mennesket som socialt individ, og historisk set har antropologien bevæget sig fra studier af ikke-europæiske samfund til globale studier.⁷ Sociale fællesskaber opstår i spændingsfeltet mellem det individuelle og det universelle, og ”det sociale” består såvel af forestillinger og værdier, som af mere ubevidste forestillinger og motivationer:

(7) Hastrup 2010

Ved US Marine Corps University arbejder man med følgende definitioner af kultur, og 'operational culture':

'Culture' defineres som;
"the shared world view and social structures of a group of people that influence a person's and a group's action and choices".⁸

Denne definition er inspireret af den britiske socialantropologi, eksempelvis Marshal Sahlins og Clifford Geertz.

'Operational culture' defineres mere snævert som;
"those aspects of culture that influence the outcome of a military operation; conversely, the military actions that influence the culture of an area of operations".⁹

1.4 Kulturel kortlægning

Når man skal definere, hvad kulturel forståelse og viden består i, er det vigtigt at begynde med at tænke i kontekst og formål. Hvad er det, man ønsker at studere? Hvilke præcise faktorer i et givent samfund ønsker man at danne sig overblik over? Hvilke kulturelle aspekter har man til hensigt at analysere, eller blot indhente viden om? Og hvad skal man bruge denne viden til? Det er de spørgsmål, man indledningsvis må besvare.

I den militære kontekst er man så heldigt stillet, at disse spørgsmål som regel er besvaret på forhånd gennem en specifik ordre (eksempelvis om at udføre en operation i et givent missionsområde) med dertilhørende delmål og et klart specificeret slutmål. Med vished herom kan man begynde at se på, hvilke aspekter af missionsområdet, man i sin opgaveløsning vil komme i kontakt med, hvilke kulturelle faktorer der er i spil, samt hvilke faldgruber, hensyn og ressourcer der gør sig gældende.

Det vigtigste i denne sammenhæng er det antropologiske kernebegreb: *kulturbærerne*. I al sin enkelthed dækker begrebet over de aktører, der eksponerer en given kultur, og som sørger for konstant at

(8) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 36

(9) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 44

reproducere den gennem forskellige handlinger og udtryk, så den kan bestå og føres videre over lang tid. Kulturen dyrkes, så at sige, gennem en vedholdende og særegen livsstil, med det formål at sikre dens fortsatte kulturelle eksistens. For at opnå kulturel indsigt skal man derfor tage udgangspunkt i kulturbæreren, i mennesket. For det er med udgangspunkt i menneskelig handling, kulturens eksistens primært skal tolkes.

Kultur består af mennesker og af de kulturelle effekter, som mennesker producerer, de såkaldte *kulturelle markører*. Det er dem som konstant skal reproduceres, udtrykkes og genforhandles, og afhængig af i hvor høj grad der er tale om et samfund præget af social uro og konflikt, foregår denne reproduktionsproces mere eller mindre intenst.

For at opnå kulturel forståelse og viden skal man altså tage sit udgangspunkt i lokalbefolkningen: Det er dem, som er kulturbærerne i missionsområdet. Nøglen til at erhverve reel kulturel indsigt – en indsigt, som rent faktisk kan anvendes operativt – ligger i at få indblik i lokalbefolkningens hverdagsliv. Formålet er at udvirke et samarbejde med de vigtigste lokale aktører for herved at tilvejebringe de omstændigheder, der gør det muligt at nå slutmålet for den militære operation.

Til denne erkendelse af, at kultur er noget, der først og fremmest skal tolkes ved at se på individers sociale interaktion, skal føjes endnu et centralt antropologisk aspekt, som yderligere vil fokusere og skærpe indsigten. Nemlig det antropologiske princip om, at det er i *relationerne mellem individerne*, kulturen kommer til udtryk. Det er således i mødet mellem folk, at kulturen udtrykkes og udvikles – det er i mødet, den reproduceres. En af de vigtigste præmisser for at sikre sig den fornødne kulturelle indsigt er altså, at man fokuserer på relationerne; her er reproduktionsprocessen nemlig særlig tydelig.

Det gælder altså indledningsvis om at få kortlagt befolkningens kulturelle kapacitet på en overskuelig og fyldestgørende måde. Eksempelvis ved at ”opdele” missionsområdet i forskellige *kulturelle dimensioner*, der dels har relevans for selve opgaveløsningen, dels tydeliggør, hvordan man bedst skelner de forskellige kulturelle markører fra hinanden, set i forhold til betydning og praksis.

Tre vigtige antropologiske analysemodeller danner basis for opdeling og indhold i de forskellige dimensioner, hvorigennem de generelle kulturelle forhold søges kortlagt:¹⁰

- *Miljømodellen*, der fokuserer på samspillet mellem en kultur og dens fysiske omgivelser.
- *Socialstrukturmodellen*, der analyserer en kulturs sociale strukturer og deres indflydelse på individer og magtfordeling.
- *Symbolmodellen*, der analyserer en kulturs overbevisninger, ritualer og symboler.

Denne antropologisk-analytiske tilgang munder ud i en metode til opbygning af kulturel indsigt, den såkaldte *dimensionering af missionsområdet*. Amerikanerne kalder da også deres metode ”The Five Operational Culture Dimensions” eller ”The Five Human Dimensions of the Battle Space”.¹¹ Dimensioneringen skal primært ses som et analytisk udgangspunkt, der er åbent over for tilpasning til en

(10) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 22-24

(11) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 25

specifik kontekst. Metoden skal hjælpe brugeren til at pejle sig ind på nøgleområder og ressourcer i opgaveløsningen.

Dimensioneringen omfatter som nævnt fem punkter:

1. Den fysiske dimension

De tilstedeværende naturressourcers kulturelle betydninger, herunder måden hvorpå ressourcer forbruges/ anvendes, anskuet ud fra en kulturel synsvinkel. Dette vedrører eksempelvis forskellige erhvervs kulturelle betydning, konflikter omkring ressourceknaphed, sæsonbetingede arbejdsmønstre, mytologi, geografiske særegenheder.

2. Den økonomiske dimension

De kulturelle betydninger af fattigdom og rigdom, indbefatter produktionsmåder og forbrugsmønstre for forskellige varer (hvis kulturelle betydning også skal udpensles).

3. Den sociale dimension

Måden hvorpå samfundet er organiseret socialt og relationelt, eksempelvis med hensyn til klanstrukturer, kønsroller, ægteskabs- og aldersforhold. Herunder også hvordan organisering og relationer fungerer i praksis, og hvordan dette påvirker eksempelvis distributionen af værdier og goder i samfundet (i forbindelse med arveret og arvefølge, i konfliktsituationer, i forhold til etnicitet m.m.).

4. Den politiske dimension

Måden hvorpå kulturen spiller ind i de eksisterende politiske strukturer, herunder også hvordan politisk interaktion og politiske processer foregår i praksis. Dette omfatter eksempelvis den kulturelle betydning af magt og lederskab, graden af uformelle relationers politiske indflydelse, normerne for politisk forhandling og de værdier, der knytter sig til politisk succes.

5. Den trosmæssige dimension

Måden hvorpå det eksisterende trossystem og andre kulturelt formede overbevisninger eller fortællinger griber ind i befolkningens eksistens. Hvad betyder trossystemet for lokalbefolkningens dagligdag? For den basale interaktion mellem mennesker? Hvilke mærkedage bør man være opmærksom på, når man planlægger en operation? Hvilke værdier kan man mest hensigtsmæssigt intonere for at komme i kontakt med religiøse ledere? Hvad er deres betydning og profil? I hvor høj grad opstår og løses konflikter i henhold til trossystemet? Hvilke normer eksisterer? Og hvilke tabuer?

Det første skridt er altså at danne sig et fyldestgørende overblik over de menneskelige ressourcer, der er til stede i missionsområdet. Dernæst inddeler man disse ressourcer i kategorier, man *dimensionerer*, for dernæst at kortlægge, hvilke kulturelle handlinger og udtryk der farver hver enkelt dimension. Herudfra kan man så inden for de forskellige dimensioner danne sig et billede af, hvordan folk i forskellige sammenhænge interagerer. Dette skulle gerne resultere i øget kulturel viden og i en forståelse af, hvordan man bedst kommer ind på livet af og navigerer blandt lokalbefolkningen. Hensigten er naturligvis at indarbejde kulturelle forhold i planlægningen af operationerne og at indgå i et samarbejde med og en relation til befolkningen, så at denne selv bidrager til opgavens endelige løsning.

Det er gennem disse dimensioner Malis kulturelle forhold søges kortlagt. Indledningsvis præsenteres Malis faktuelle forhold og landets geografiske placering. Efterfølgende beskrives Malis historie med fokus på aspekter, som er centrale for landet og lokalbefolkningens kulturelle forhold.

2. Introducerende fakta

2.1 Kort over Mali

Kort: World of Maps¹²

(12) <http://www.worldofmaps.net/en/africa/map-mali/online-political-map-mali.htm>

2.2 Malis placering i Afrika

Kort: Central Intelligence Agency¹³

(13) <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ml.html>

2.3 Faktuelle forhold

Areal: 1.240.192 km² (DK 43.098.32)

Indbyggertal: 16.318.894 (Danmark 5.500.000)

Hovedstad: Hovedstaden Bamako ligger i den sydlige del af Mali.

Flag: Flaget bærer de samme farver som det Etiopiske, for at symboliserer den panafrikanske ideologi.

Økonomiske nøgletal:

BNP i alt: 10,32 milliard \$ (DK 313,6 milliarder) \$

BNP pr indbygger: 1200 \$ (DK 38.300 \$)

Landbrug (især produktionen af bomuld) 36.9 %, minedrift (især guld) 24.4 % og service 39.7 %.

Gennemsnitsalder: 16 år (Danmark 41.4 år).

Forventet levetid: 54.55 år (Danmark 78.9 år).

Etnisk komposition: Over 22 forskellige etniske grupper og undergrupper. De største er: Mande (Bambara, Malinke, Soninke) 50 %, Fulani (også kaldet Peul) 17 %, Voltaic 12 %, Songhai 6 %, Tuareg/Maur (Kel Tamasheq) 10 %, andre 5 %.

Religiøs komposition: 94,8 % muslimer, primært af islams sufistiske retning; 2.4 % kristne; 2 % animistisk; 0.8 % andet/ukendt.

3. Historisk introduktion

Dette afsnit har til formål at give et overordnet indblik i Malis historie. Den historiske introduktion, belyser landets historie med vægt på nyere begivenheder af betydning for befolkningen. Den historiske dimension er vigtig dels for at forstå den samlede kulturelle kontekst, dels for at forstå, hvilke begivenheder der har aktuel indflydelse, praktisk såvel som symbolsk. Endvidere fortæller historien noget om, hvilke kulturelle træk der har haft gennemgående betydning både for landets opbygning og for dets aktuelle situation. Endelig anvender befolkninger ikke sjældent historien til at begrunde og retfærdiggøre nutidige handlinger. Ikke mindst derfor bør man kende de historiske fakta. Den historiske dimension er central for de øvrige dimensioner, og for et lands kulturelle træk. Nedenstående afsnit danner således konteksten for den videre behandling af de fem dimensioner.

3.1 Vestafrikas store kongeriger

3.1.1 Kongeriget Ghana

Området der i dag udgør staten Mali har gennem tiden været en del af nogle af Afrikas største riger. De første skriftelige vidnesbyrd om områdets historie kommer fra arabiske tekster fra omkring 800 e.Kr. hvor landet blev betegnet som "Guldets land" af berbere og arabere. Det første rige var kendt under ordet for konge, eller krigsherre, nemlig "Ghana". Kongeriget Ghana blev grundlagt af folkeslaget Soninke,¹⁴ hvis efterkommere stadig findes i den moderne Ghanesiske stat og i Senegal. Kongerigets oprindelse anslås til at være omkring 300 e.Kr, hvor betydningsfulde familier indenfor Soninke stammen menes at have påbegyndt en centralisering af magten hos konger. På hvilken måde eller hvordan samfundet ellers var organiseret, er ikke kendt. Det vides dog med sikkerhed, at kongeriget Ghana havde sin storhedstid omkring 800 e.Kr, hvor dets konger var magtfulde nok til at underlægge sig omkringliggende stammer og opkræve skatter. Det Ghanesiske kongerige baserede sin rigdom og dermed magt på at beskatte de vigtige handelsruter mellem det arabiske Nordafrika, og de guldproducerende områder Wangara og Bouré.¹⁵ Karavanehandlen gennem Sahara ørkenen steg betydeligt efter arabernes ankomst til Nordafrika i det 7. århundrede, og igen i 900 tallet, efterhånden som guld i Europa blev mere sparsomt.

(14) Levt zion & Spaulding 2003: 27

(15) Mauny 1961

(16) http://en.wikipedia.org/wiki/File:Ghana_empire_map.png

Da Ghana var størst strakte det sig over store dele af det nuværende Mauretanium og Mali, med hovedstad i Koumbi Saleh.¹⁷

I det 9. og 10. århundrede ankom berberiske og arabiske købmænd, med sig havde de islam.

Omkring år tusind e.Kr, begyndte berber stammer at samles under den lærde Ibn Yasin, de blev kaldt for almoraviderne. Almoravidedynastiet vandt det nuværende Marokko og det spanske Andalusien og bevægede sig senere under kaliffen Abu Bakr mod syd, og angreb Ghana. Efter en langvarig krig erobrede almoraviderne den ghanesiske hovedstad Koumbi Saleh. Modstanden var dog stadig indædt, og Abu Bakr blev dræbt under et slag i 1076. Ghana som et rige var dog brudt sammen, hvilket efterlod en række mindre kongeriger der kæmpede internt om de vigtige handelsruter.

3.1.2 Kongeriget Mali

Ghana rigets fald gav plads til kongeriget Malis opståen. I 1203 erobrede Sumanguru fra Fulani stammen Koumbi Saleh, men mødte modstand fra de vigtige handelsmænd dels af økonomiske (man mente skatterne var for høje, og Sumangurus ledelse for hård) dels af religiøse grunde. Der fulgte en udvandring af handelsmænd fra Koumbi Saleh til den nye handelsby Walta uden for Sumangurus rækkevidde. Sumanguru blev herefter besejret af et folkeslag kaldet Mandinka i slaget ved Kulikoro. Mandinkaerne, under kong Sundiata, grundlagde herefter kongeriget Mali (Mali betyder også "hvor kongerne præsiderer").

Kongeriget Mali gentog Ghana rigets succes gennem kontrol og beskatning af handlen med især guld, salt og elfenben, og opnåede en geografisk udstrækning væsentlig større end dets forgænger.

Kongeriget Mali eksisterede indtil omtrent år 1400, hvor interne stridigheder og oprør og angreb udefra, fik riget til at bryde sammen. Tuareg nomader erobrede de vigtige handelsbyer Walata og Timbuktu, og kongeriget Gao gjorde oprør.

(17) Levtzion 1973

(18) http://en.wikipedia.org/wiki/File:MALI_empire_map.PNG

3.1.3 Songhai riget

Det var Songhai folket der regerede i Gao, og som sidenhen skulle skabe det største af de vestafrikanske riger; Songhai¹⁹. Songhai rigets grundlag var det samme som de to foregående, nemlig beskatningen (og beskyttelsen) af handlen med guld, salt og elfenben.

Songhai riget, eksisterede indtil ca. 1591. I 1578 begyndte sultanen af Marokko, efter at have besejret portugiserne i slaget ved al-Ksar al-Kabir, at rette sin interesse mod syd, og begyndte derefter en erobring af Songhai riget.²¹

I 1591 mødtes Songhai rigets hær den marokkanske hær i slaget ved Tondibi, og blev fuldstændig nedkæmpet, idet marokkanerne anvendte tidens mest moderne våben: geværer. Songhai kongerne gav dog ikke op, og udkæmpede en guerilla krig mod marokkanerne, som efter slaget ved Tondibi kontrollerede de vigtige handelsbyer, mens Songhai kongerne reelt kontrollerede landområderne. Efterhånden som kampen fortsatte, brød de sidste rester af Songhai riget sammen idet stammer internt gjorde oprør. Den marokkanske dominans var imidlertid kortvarig, og allerede i 1621, indstillede den marokkanske sultan, Mulay Zidan forsyningerne til sine garnisoner i det forhenværende Songhai rige.

Den vigtigste årsag til ophøret af den marokkanske erobring, skal findes i omlægningen af de vigtige handelsruter. Omtrent samtidig med den marokkanske invasion, begyndte guldet fra Akan stammens kilder (Akan stammen var de primære leverandører af guld til karavanerne mod Nordafrika) at blive solgt til europæerne, der i stadig større grad gjorde deres magt gældende langs den vestafrikanske kyst.

(19) Conrad 2009

(20) http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SONGHAI_empire_map.PNG

(21) <http://www.historyfiles.co.uk/KingListsAfrica/AfricaNiger.htm>

I tiden efter Songhai riget, var Vestafrika reduceret til en lang række småriger, og regeret af marokkanske guvernører, der med stadig mindre kraft forsøgte at forsvare deres garnisoner mod tuareg stammer fra nord og Bambara fra vest.

Handelskaravanerne gennem Sahara forsvandt ikke selvom guldets hovedvej nu gik af søvejen, men tiden hvor karavanerne kunne fungerer som grundlag for store stater var endegyldigt forbi.

Tiden efter Songhai riget var præget af stammekrige og et stigende pres fra europæiske interesser der trængte stadig længere ind i landet fra de europæiske garnisoner langs kysten.

3.2 Grundlaget og organiseringen af de store riger

Vestafrikas store kongeriger, Ghana, Mali og Songhai, var alle centralt styret og med en velorganiseret evne til at opkræve skatter. Handelsruterne og de vigtige handelsbyer var det økonomiske grundlag for alle tre riger. Selvom de var centraliserede, gav de ikke grobund for en delt identitet mellem dem. De var alle grundlagt af de stammer, der var stærkest i den givne periode.

Området der i dag udgør Mali, har en lang historie for interne stridigheder og udefrakommende invasioner. Konflikter mellem de fastboende og nomader er ligeledes en fast del af områdets historie. På trods af konflikter mellem de forskellige stammer og grupper så har området oplevet lange perioder under de store kongeriger med fred, økonomisk og kulturel fremgang. Timbuktu var længe Vestafrikas lærde centrum og historier om dets store bibliotek og lærde indbyggere bredte sig langt op i den arabiske verden.²²

I dag er langt størstedelen af Malis befolkning muslimer. Da islam kom til området var de fleste beboere animister. Mødet mellem islam og disse religioner forløb ikke fredeligt, og konflikterne fandtes både mellem de forskellige stammer, mellem herskerne og deres undersåtter, men også mellem bybefolkningen (som hurtigst konverterede) og landbefolkningen. Dette, samt sufi Islams indflydelse i Vestafrika, har uden tvivl medført at islam som fortolket i Mali i dag harmonerer dårligt med islami-stiske ideologier, og generelt må betegnes som moderat og ikke-politisk.

3.3 Slavehandel og kolonialisering

Tiden efter Songhai rigets sammenbrud, var præget af forskellige småriger der alle var baseret på stammetilhørsforhold. Slavehandlen med europæerne blev stadig mere dominerende for Vestafrika. I begyndelsen var handlen begrænset, og slaverne blev tit købt for genstande som glasperler og lign. Med tiden udviklede dette sig til en livsvigtig handel hvor slaver og guld blev byttet for især moderne våben. Denne handel var begyndelsen på en ond cirkel. De fleste slaver var krigsfanger, og den eneste måde hvormed de kunne skaffes, var derfor gennem krige. Krigene gjorde det nødvendigt at få geværer, hvilket igen gjorde det nødvendigt at skaffe slaver. Den svækkelse der på denne måde har fundet sted var senere med til at facilitere den europæiske kolonialisering.²³

(22) <http://www.smithsonianmag.com/history-archaeology/timbuktu.html>

(23) Thompson & Adloff 1958

3.3.1 Fransk kolonialisering

Den franske kolonialisering af Vestafrika var en længerevarende proces, der tog sin begyndelse med handelsstationer langt kysten. Vestafrikas interne stammestridigheder havde på forhånd svækket området, som efter nogle års kampe blev erklæret for fransk koloni i 1890, med navnet Fransk Sudan. I 1902 ændredes den administrative inddeling af Fransk Vestafrika og landområderne blev splittet op i distrikter med forbindelser til kystområderne. De resterende dele blev navngivet Øvre Senegal og Mellem-Niger. I 1914 blev den administrative inddeling igen forandret, og navnet ændret til Øvre Senegal og Niger, hvilket var gældende frem til 1920, hvorefter området igen fik navnet Fransk Sudan.²⁴ Fransk Sudan var en af de fattigste franske kolonier, hvis hovedformål var at levere arbejdskraft til de mere velstående kystkolonier. Det franske kolonistyre var brutalt, og magten var stærkt centraliseret i Paris. Selvom Fransk Sudan havde status af koloni, medførte første verdenskrig at Frankrig benyttede afrikanske slave soldater, hvilket medførte et voldeligt oprør mod det franske styre. Oprøret blev nedkæmpet hurtigt og brutalt.²⁵ I begyndelsen af 1930'erne blev ønsket om uafhængighed fra Frankrig mere udtalt. Bevægelsen i Fransk Sudan havde et klart forbillede i den samtidige panarabiske bevægelse. Organisationen Union Soudanaise (US) arbejdede for fuldstændigt selvstyre fra Frankrig.

Fransk Sudan var underlagt Vichy regeringen fra 1940 indtil 1943 hvor allierede styrker indsatte en ny guvernør loyal overfor Charles de Gaulle. Året efter afholdtes Brazzaville konferencen, organiseret af de frie franske. Konferencens formål var at fastlægge de afrikanske koloniers fremtidige forhold til Frankrig, og det blev besluttet, at de franske kolonier i Vestafrika, efter at Frankrig selv var befriet, ville få tildelt begrænset indflydelse på egne forhold. Det nye forhold mellem Frankrig og Vestafrika medførte fuld afrikansk repræsentation i det franske parlament, og ved det første valg afholdt i Fransk Sudan i 1947, vandt det nyetablerede panafrikanske parti Parti Soudanais Progressiste (PSP) en overvældende valgsejr. PSP fandt sine støtter i den ikke-muslimske minoritet samt traditionelle stammeførelere, og var samtidigt populært i den franske lokale administration. PSP var i sin tid oprettet med fransk støtte som en modvægt til US, som var den lokale del af den panafrikanske Rassemblement Democratique Africain (RDA), grundlagt i 1946 i Bamako. Ønsket om selvstyre blev forstærket i tiden efter anden verdenskrig, og ved valget til den franske national forsamling (parlament) i 1956 vandt koalitionen US/RDA.

Internt i Frankrig medførte krisen i Algeriet den 4. Republiks undergang, og forfatningen i den 5. republik understregede folks ret til selvstyre, hvilket i 1958 førte til folkeafstemninger i Fransk Sudan. I 1959 godkendte Frankrig Fransk Sudanesiske uafhængighed, og landet sluttede sig senere samme år sammen med Senegal i den Malisiske Føderation. Forholdet mellem de to landes ledere, henholdsvis Modibo Keita og Léopold Sédar Senghor, viste sig dog at være uholdbart, og Senegal løsrev sig fra føderationen to måneder efter at landet blev selvstændigt i 1960. Fransk Sudan tog herefter navnet den Malisiske Republik.

3.4 Tiden efter selvstændigheden og indtil Timbuktus fald i 2012

Umiddelbart efter Malis selvstændighed overtog Modibo Keita præsidentposten, han indførte et socialistisk et-parti system modeleret efter sovjetisk forbillede,²⁶ og trak landet ud af ”French

(24) Lea & Rowe 2011: 277

(25) <http://www.irinnews.org/report/95252/mali-a-timeline-of-northern-conflict>

(26) Hazard 1967: 28

community”.²⁷ Keita regeringen nationaliserede land og virksomheder, og igangsatte et stortilet forsøg på statsledet industrialisering. Da Mali opnåede uafhængighed var det et af verdens fattigste lande. Yderligere slog Keitaregeringens forsøg på industrialisering og udvikling gennem nationaliseringer og socialistiske 5-årsplaner grundlæggende fejl.

3.4.1 Afellaga oprøret

Regeringens nationalisering af land ramte især tuaregerne²⁸, som i generationer havde haft privilegeret adgang til græsningsarealer og agerjord, og som nu blev nationaliseret. Tuaregerne var endvidere dårligt repræsenteret under Keita, hvis styre primært bestod af de sydlige, privilegerede eliter. Tuaregerne havde aldrig vist særlig interesse i at deltage i den politiske proces, som resultat af deres nomade tilværelse, hvilket medførte den senere politiske ekskludering. Afellaga oprøret var dårligt koordineret, og havde ikke støtte i alle dele af tuareg samfundet. Den malisiske hær var på dette tidspunkt udrustet med nye sovjetiske våben, og Afellaga oprøret kom mest til at bestå af mindre ”hit and run” sammenstød med det malisiske militær. Der blev indført et hårdt militært styre i Malis nordlige provinser, og selvom oprøret var slået ned, var der sporadiske kampe til op i 80erne. Under Traoré blev der forhandlet en fredelig løsning, der inkluderede større investeringer i det nordlige Mali, og større politisk inkludering af tuareger i regimet. Aftalen blev dog ikke implementeret, og investeringer i det nordlige Mali vedblev at være utilstrækkelige.

3.4.2 Moussa Traoré tager magten

I slutningen af 60erne blev Mali, og hele Sahel regionen samt Østafrika, ramt af tørke. Dette faldt sammen med en økonomisk krise og medførte, at et ublodigt militærkup kunne finde sted i 1968. Kuppet blev anført af Moussa Traoré, der indsatte den 14- mands store ”Comité Militaire de Libération Nationale” (CMLN) på magten. CMLN forfulgte en politik med økonomiske liberaliseringer, men var alvorligt handicappet af politiske magtkampe og den katastrofale tørke i Sahel, der fjernede livsgrundlaget for store dele af befolkningen og sendte hundredtusinder på flugt. Sahel tørken påvirkede især tuaregerne, hvis græsgange og levevilkår blev voldsomt forringet. Over 300.000 tuaregers livsgrundlag blev ødelagt og mange emigrerede til f.eks. Libyen, hvor de skaffede sig indtægter først som gæstarbejdere og senere som soldater i Gadaffis sikkerhedsstyrker. I 1974 vedtog CMLN en ny forfatning, der indebar et et-parti styre, og en mulig transition mod et fremtidigt civilt styre. Militæret forblev på magten indtil 1976, hvor partiet ”Union Démocratique du Peuple Malien” (UDPM) blev oprettet, og Traoré vandt præsidentvalgt med 99 % af stemmerne. Traoré vendte Mali langt mere mod vesten og især Frankrig, foruden hvis hjælp Mali ikke ville kunne bevare samme militære kapacitet. Traorés styre blev hurtigt kendetegnet ved massiv korrupsion, hvor kun få profiterede af regimets økonomiske liberalisering. Den nye elite blev i folkemunde kendt som ”proche de Moussa” eller ”De, der er tæt på Moussa”, da det især var Moussas familie og nære forbindelser, der sad på magten. Moussas kone Mariam Moussa kontrollerede f.eks. importen og fordeling af olierettigheder, mens hendes bror var skatteminister. Endvidere blev midlerne til at bekæmpe Sahel tørkerne (1972-74 og 1985) i høj grad misbrugt til personlige formål af regimet. Konstruktionen af de berygtede boliger til regimets elite, de såkaldte ”villas de la secheresse” kom til at eksemplificere regimets korrupsion.

(27) ”The French Community” er en association af forhenværende franske kolonier og Frankrig, og indebar i 1960 bl.a. fælles valuta.

(28) Tuaregerne havde generelt vundet anseelse som de ”oprindelige” beboere i Sahara under franskmændene, og var inkarnationen af den romantiske forestilling om den autentiske frihed nomaderne levede under.

3.4.3 Traoré regimets fald

Op igennem 70'erne og 80'erne, oplevede Traoré regimet flere uroligheder, og oprør fra både tuareger og studenterorganisationer fandt sted. De værste uroligheder fandt sted da en stor studenterdemonstration krævede Traorés afgang og indførelse af demokrati. Demonstrationen blev slået ned af politiet med stor brutalitet, og efterlod én død og én såret. Abdoul Karim Camera, der omkom under demonstrationen, blev en slags martyr og et vigtigt symbol for eftertidens krav om demokrati.

Kravet om demokratisk reformer voksede i forbindelse med afslutningen på den Kolde Krig i Europa. I november 1990 begyndte småhandlende at demonstrere, officielt mod IMF reformer som Traoré regimet havde godkendt.²⁹ Demonstrationen blev i december efterfulgt af, hvad folk kaldte "den Anden Demonstration", denne gang for multiparlamentarisme og frie valg. I januar 1991 blev demonstrationerne i Bamako mødt med håndgranater og tåregas. Midt i den anspændte situation meddelte Malis association for dommere og advokater AJAM ([Association des jeunes avocats du Mali](#)) en strejke, den officielle forklaring var, at en person med tætte bånd til regimet var sat fri uden rettergang efter en anklage om ejendomssvindel. AJAMs strejke gav demonstranterne en høj grad af legitimitet. De fleste demonstrationer begyndte fredeligt, og demonstranterne udviste en høj grad af fællesskab omkring ideen om ikkevoldelige demonstrationer, men dette blev umuliggjort af politiet der forsøgte at stoppe dem.³⁰ I marts 1991 endte demonstrationer i Bamako med plyndringer og hærværk mod ministerier og ejendom ejet af regimets loyale folk. Over 150 mennesker blev dræbt og hundredvis såret inklusiv kvinder og børn. Den 25. marts 1991 blev Moussa Traoré anholdt af oberstløjtnant Amadou Toumany Touré, og den Transitionelle Kommitte for Folkets Befrielse (CTSP) blev oprettet. Denne skulle udarbejde en ny forfatning, samtidig med at multiparlamentariske valg ville blive afholdt i januar 1992.

3.4.4 Tuaregernes andet oprør

I løbet af 70'erne og start 80'erne, havde mange tuareger søgt arbejde i Libyens olieindustri eller i Gadaffis militære enheder. Især i Gadaffis "Islamiske Legion" var der mange tuareger, og legionen kæmpede både i Libanon og Afghanistan. I slut 80'erne kollapsede oliepriserne, hvilket medførte et fald i olieproduktionen og tusinder tuareger blev afskediget. Samtidigt vendte ligeså mange hjem fra Gadaffis væbnede styrker efter Libyens kaotiske erobningskrig mod Chad, ligesom flere vendte hjem fra Afghanistan efter den sovjetiske tilbagetrækning. Hjemkomsten af krigsvante og desillusionerede tuareger, kombineret med sociale forandringer fremprovokeret af fattigdom, destabiliserede sikkerheden i Nordmali. Desuden var problemerne fra tuaregernes første oprør langt fra løst. Det hårde militærstyre i det nordlige Mali kombineret med tuaregernes frygt for et kulturelt fordømt regime regeret af sorte maliere, fremprovokerede i juni 1990 et nyt væbnet oprør, igangsat af "Popular Movement of the Liberation of Azawad" (MPLA).³¹ I modsætning til oprøret i 60'erne var tuaregerne denne gang bedre organiseret, og kunne trække på militær erfaring. Desuden havde kampene i henholdsvis Algeriet og Chad oversvømmet Sahel med moderne sovjetiske våben, og tuaregerne modtog ligeledes politiske og finansielle støtte fra Libyen.³² Tuareg oprøret faldt sammen med de store interne politiske problemer i Mali, og Traoré anerkendte nødvendigheden af en forhandlingsløsning, efter at forsøget på at gentage Keitas hårde løsning fra 60'erne var slået fejl. Den 6. januar 1991, underskrev Traoré og de vigtigste tuareg høvdinge Tamanrasset aftalen, der indebar en lang række ændringer i

(29) U.S. Department of State 2008

(30) U.S. Department of State 2008

(31) Keita & Henk 1998

(32) Gadaffi dyrkede, meget lig europæerne, tuaregerne som den rigtige befolkning.

forholdet mellem regeringen og det tuareg dominerede nord. De vigtigste dele af aftalen indebar en afslutning på militærstyret i det nordlige Mali, integration af tuareger i militæret, og en garanti for at 47,3 % af Malis investeringer i infrastruktur gik til de nordlige provinser. Efter aftalen splittedes MPLA især langs stammelinjer, og konflikten fortsatte, idet der opstod strid om Tamranrasset aftalens reelle implementering³³. Konflikten resulterede i lovløshed i store dele af det nordlige Mali, hvilket blev grundlaget for oprettelsen af Songhai militsen Ganda Koy³⁴. Urolighederne varede indtil 1996, hvor de stridende parter blev enige om en løsning. Siden har situationen i Nordmali været karakteriseret af usikker situation med sporadiske voldshandlinger. I 2006 indgik Malis regering og forskellige tuareg stammer Algier aftalen³⁵, der skulle sætte en endelig stopper for kampene i det nordlige Mali.

3.4.5 Malis transition til demokrati, parlamentsvalget 1992

Efter statskuppet i løbet af 1991 øgedes presset for demokratiske reformer og i marts 1992 afholdt Mali præsidentvalg for første gang. Valget blev vundet af Alpha Konaré, med støtte fra partierne Alliance for Democracy in Mali (ADEMA) og African Party for Solidarity and Justice (PASJ). Under Konaré blev der iværksat en større decentraliserings proces, som led i aftalerne med tuaregerne. Denne proces betød imidlertid, at indflydelsesrige slægter i tuareg samfundet kunne monopolisere den magt og det økonomiske overskud der fulgte med decentraliseringen. Således opstod der et afhængighedsforhold mellem såkaldte ”grand patrons” i Bamako, og ”petit patrons” i lokalområderne, hvilket betød at de økonomiske ressourcer der blev sendt fra Bamako kun i ringe grad nåede ud til befolkningen, men til gengæld faldt direkte i lommerne på lokale landejere.³⁶ Lokalvalgene afholdt i 1999 og 2005 forstærkede denne udvikling ved at overføre mere administrativ og økonomisk magt til lokale borgmestre og embedsmænd.

3.4.6 Tiden op til den franske intervention

Konaré sad som præsident i to perioder frem til 2002. Ved det efterfølgende præsidentvalg vandt den forhenværende kupleder Amadou Toumani Touré præsidentposten. Touré var opstillet som en uafhængig kandidat, hvilket muliggjorde at han kunne vælge ministre fra en lang række partiorganisationer samt uafhængige kandidater. Tourés styre boykottede på denne måde Malis officielle partier, hvilket i høj grad underminerede partiernes fremtid som politiske organisationer. I 2007 genopstillede Touré, med støtte fra ”Alliance for Democracy and Progress” (ADP). ADP bestod af 43 forskellige partier, inklusiv ADEMA.

3.4.7 Optakt til den franske intervention

På trods af en lang række fredsftaler forblev det nordlige Mali et uroligt område. Den lovede økonomiske støtte udeblev, primært på grund af Tourés decentraliseringsprogram, der i stigende grad overgav den politiske og økonomiske magt til lokale eliter i tuaregsamfundet.³⁷ Situationen nåede et kritisk punkt efter Gadaffis fald i 2011. Efter Libyens kollaps, flygtede mange af tuaregerne tilbage til Niger

(33) Keita & Henk 1998

(34) Ganda Koy's officielle formål er beskyttelse af Songhai folket, der primært bor langs Nigerfloden. Ganda Koy kæmpede under tuareg oprøret side om side med Malis hær, og menes at stå bag grove krigsforbrydelser.

(35) Algier aftalen referer til en fredsftale, som Algeriet i 2006 mæglede mellem Malis regering og tuareg-oprørere. Aftalen omhandlede udvikling og fred i det nordlige Mali. Cold-Ravnkilde 2013: 9

(36) Bøås & Torheim 2013

(37) Bleck 2011

og Mali, medbringende kamperfaring og tunge våben. Mange af de tilbagevendte tuareger havde før deltaget i tuaregoprør, og forsøgte at samle de forskellige tuareggrupper til en fælles organisation. I oktober 2011 dannedes MNLA (National Movement for the Liberation of Azawad), med Bilal Ag Acherif som generalsekretær og Mohamed Ag Najim som militær leder. MNLA er en sekulær organisation og ønsker et frit Azawad (Nordmali). Lyad Ag Ghal, der var en central aktør under tuaregoprørerne dannede organisationen, Ansar Dine (Troens Forsvarere), der, som navnet viser, har et religiøst udgangspunkt.

I modsætning til MNLA havde Ansar Dine en islamistisk dagsorden. Den 17. januar 2012 gjorde tuaregerne igen oprør. Dette var i modsætning til de tidligere langt bedre organiseret, og havde, takket være især MNLAs medlemmer, større kamperfaring og bedre våben. Regeringsstyrkerne led under manglende midler og havde generelt en lav kampmoral. I starten af marts faldt den vigtige militærbase i Tessalit, og i slutningen af måneden var de tre hovedbyer Kidal, Gao og Timbuktu erobret. Således kunne MNLA 6. april 2012 erklære Azawad for selvstændigt.

3.4.8 Intern splittelse hos tuaregerne

Efter fordrivelsen af Malis hær, opstod der hurtigt splittelse mellem MNLA og Ansar Dine. Annonceringen af en "islamisk stat" der skulle indføre sharialove i alle forhold i Azawad, blev hurtigt undsat af ledende MNLA medlemmer i udlandet. Ansar Dine havde længe haft gode forbindelser til AQIM (Al-Qaida in the Islamic Mahgreb) og MUJAO (Mouvement pour l'Unité et Jihad en Afrique de l'Ouest, Bevægelsen for Enhed og Jihad i Vestafrika). I juni 2012 blev MNLA drevet ud af Gao af MUJAO, og ikke længe efter blev MNLA også fordrevet fra Kidal og Timbuktu. Herefter regerede MUJAO i Gao, Ansar Dine og AQIM i Timbuktu, og Ansar Dine alene i Kidal. En vigtig årsag til de islamiske gruppers sejr over MNLA var at både AQIM og MUJAO havde eksisteret i Nordmali i hen ved 10 år, mens MNLA var udefrakommende og havde voldtageret og plyndret i de erobrede områder. Således var der i lokalbefolkningen stor støtte til grupper som kunne genoprette roen i Azawad uanset politisk observans. Ansar Dine, MUJAO og AQIM havde alle et regionalt islamistisk udgangspunkt. Grupperne ønskede ikke kun sharia i Azawad, men i hele Mali.

3.4.9 Militærkup i Mali

Mali under præsident Touré havde længe været plaget af stigende korruption og nepotisme, både i civilsamfundet og i militæret. Især de "Grønne baretter" følte sig forbigået til fordel for "de Røde baretter" (præsidentgarden og faldskærmsjægerne), som Touré selv havde tilhørt. Hærens totale kollaps i det nordlige Mali fik bægeret til at flyde over og den 22. marts 2012 blev Touré afsat ved et militærkup ledet af kaptajn Amadou Sanogo fra de Grønne baretter.

ECOWAS (Economic Community Of West African States) reagerede dog hurtigt, og truede med økonomiske sanktioner og militær intervention, hvis Sanogo ikke genetablerede Malis forfatning. Resultatet blev at Touré officielt trådte tilbage 8. april og overlod magten til Dioncounda Traoré og Cheick Modibo Diarra, der blev henholdsvis præsident og premierminister for overgangsregeringen. Sanogo fortsætter dog med at spille en vigtig rolle i politik, og var central i Diarras politiske exit og indsættelsen af Django Cissoko som premierminister.

3.4.10 Den franske intervention

Den 20. december 2012 vedtog FN resolution 2085, der tillod en international militærintervention i Mali. I januar 2013 begyndte oprørsgrupper at bevæge sig mod det sydlige Mali, herunder hovedstaden Bamako. Den internationale intervention blev en realitet den 11. januar, da franske legionærer igangsatte operation Serval. Operationen omfattede omtrent 4500 mand, som senere er vokset med styrker fra en række Vestafrikanske stater, under navnet International Support Mission for Mali (MISMA). Den militære interventions første mål var at genoprette Malis kontrol med de store byer Kidal, Timbuktu og Gao. Dette skete mens oprørerne trak sig tilbage til Ifoghas bjergene samt Nordmalis vidtstrakte ørken. MNLA har siden den franske intervention arbejdet sammen med de internationale styrker i kampen mod de islamiske oprørsbevægelser. På trods af at de islamiske oprørsbevægelser er overvundet i de større byer, finder sporadiske angreb i form af terroraktioner fortsat sted. Det må desuden formodes, at mange militante oprørere har formået at forsvinde ud blandt lokalbefolkningen. Den Maliske hær er ikke, på nuværende tidspunkt, i stand til at overtage kontrollen alene, da de politiske forhold i Bamako ikke er stabile. MNLA er efter den internationale intervention gået bort fra sit krav om et selvstændigt Azawad, men der foreligger stadig ingen fredsaftale mellem Bamako og MNLA, og Nordmalis politiske situation er således stadig uafklaret.

4. Den fysiske dimension

Den fysiske dimension behandler befolkningens relation til de fysiske omgivelser og beskriver, hvordan disse er med til forme dennes livsmønstre og praktiske hverdag. Dimensionen fokuserer på befolkningens interaktion med miljøet, herunder hvilke ressourcer, der har væsentlig økonomisk og/eller symbolsk værdi, og hvordan dette påvirker samfundets indretning. Den fysisk-geografiske dimension omhandler endvidere – mere specifikt – befolkningens adgang til basale ressourcer såsom fødevarer, vand, byggematerialer og muligheden for at dyrke jorden. Alt dette er elementer som er med til at forme samfundets opbygning og interaktionen mellem mennesker i området.

Specifikke fødevarer anses visse steder for tabuiserede, f.eks. svinekød og alkohol i muslimske lande, og tilsvarende findes der også i vestlige kulturer fødevarer, som betragtes som uspiselige spildprodukter.

Også adgangen til og brugen af jord adskiller sig i mange tredjeverdenslande fra den vestlige praksis. Således kan nomadesamfund have meget anderledes regler for, hvordan jord må anvendes, f.eks. hvad angår rettigheder til græsningsarealer.

Med hensyn til bygninger har de fleste kulturer særlige huse til bestemte formål, f.eks. templer, moskeer og kirker til religiøse formål. Dette begrænser bygningernes anvendelse og giver dem en særlig status i samfundet. Imidlertid vil disse bygninger ikke altid være umiddelbart genkendelige, og det kan kræve en del arbejde at identificere dem. Forsøget bør dog altid gøres. I mange kulturer sætter de fysiske omgivelser desuden rammerne for, hvordan og af hvilke materialer bygningerne konstrueres. Dette bør selvfølgelig indgå i overvejelserne omkring lokale byggeprojekter. Anvendelsen af lokale materialer og byggemetoder kan i mange tilfælde fremme interaktionen med befolkningen.

Fysiske elementer som huse, bygninger og jord afspejler kulturelle hierarkier og social status blandt befolkningen i et givent område. Det er centralt, at den udsendte kan læse den betydning fysiske elementer tillægges og afspejler, da de underbygger de sociale roller og de overordnede sociale strukturer i samfundet. Dette aspekt er endvidere betydningsfuldt, hvis den militære operation omfatter etablering af fysiske strukturer i et samfund. Hvis man ikke har forståelse for de fysiske elementers betydning, risikerer den militære operation at påvirke den lokale interaktion eller at ændre lokale mønstre og sociale strukturer.³⁸

Hvilken betydning anvendelsen af brændsel og/eller energi har for et samfunds indretning, bør ligeledes overvejes. Alle samfund forbruger energi i større eller mindre mængder, og det er langt fra ligegyldigt for samfundet, hvordan og hvorfra indbyggerne skaffer sig deres brændsels- eller energiforsyninger.

Endelig er transport og kommunikation over afstand vigtige emner. På disse områder forholder det sig nemlig sjældent som i Vesten. Især kommunikationen er vigtig, idet Forsvarets personel ofte har brug for at videregive informationer til lokalbefolkningen på den mest hensigtsmæssige måde. Man

(38) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 114

bør derfor altid overveje, om dette er via radio, tv, aviser, flyveblade eller via mundtlig kommunikation med lokale ledere.

Nedenstående omhandler og beskriver disse aspekter, og giver et overordnet billede af den fysiske dimension i forhold til Mali.

4.1 Malis vigtigste byer

4.1.1 Bamako

Bamako er Malis hovedstad, landets største by og handelscentrum. Bamako er hjemsted for landets regering, parlament og den offentlige administration. Indbyggertallet er anslået til ca. 1.8 million (2009), og anslås pga. en høj befolkningstilvækst i dag til at tælle lidt over to millioner. Bamako er delt i to af Niger floden, der er byens vigtigste handelsvej. Der er utallige mindre uofficielle havne til lokale fiskere og lign. langs floden, men den vigtigste havn findes i byen Koulikoro 59 km vest for Bamako. Bamakos kommercielle center findes på den nordlige bred, og indrammes i en trekant af vejene Avenue du Fleuve, Rue Baba Diarra og Boulevard du Peuple. Denne handelstrekant er hjemsted for de vigtige markeder Marché Rose og Street Market. Bamako Grand Mosque er en af byens højeste bygninger, sammen med BCEAO bygningen.³⁹ Bamako Grand Mosque, blev konstrueret oven på en af Malis traditionelle adobe⁴⁰ moskeer i 70erne med Saudiarabisk støtte, og bærer tydelig præg af arabisk og ikke afrikansk arkitektur. Bamako Grand Mosque er med mellemrum åben for turister. BCEAO bygningen er Malis højeste bygning, og er bl.a. hovedsæde for Central Bank of West African States, der administrerer udviklingsinvesteringer og bankvæsen i store dele af det frankofone Afrika. Saudi-Arabien har været en af de store investorer i Mali og Bamako, men denne rolle er i de senere år overtaget af Kina, der investerer kraftigt i regionen.

4.1.2 Sikasso

Sikasso ligger i det sydvestlige Mali, og er med 225.000 (2009) indbyggere Malis anden største by. Sikasso fungerer som handelsknudepunkt mellem Mali og kystlandene Togo, Bénin, Ghana og Elfenbenskysten. Den årlige ”Triangle du balafon” festival er et stort tilløbstykke, der hylder musik fremført på det maliske instrument balafonen. Mamelon bakken i Sikasso har stor historisk betydning for senoufo folket, da bakken var hjemsted for Mamelon-paladset og hovedstad i KénéDougou kongeriget, der som et af de sidste vestafrikanske kongeriger modstod fransk kolonialisme til op i 1890erne.

4.1.3 Koulikoro

Koulikoro er med sine 50-60.000 indbyggere ikke en af Malis store byer, men har stor handelsmæssig vigtighed grundet byens havn, hvorfra der transporteres vare op ad Niger floden til Bamako, Ségou, Mopti, Tumbuktu og Gao. Transport ned ad floden er ikke mulig da Sotuba Rapids, der er en stærkt tilstrømmet del af Nigerfloden, deler den. Flodtransport finder normalt hyppigst sted i slutningen af regntiden (august-november) hvor vandstanden er højest. Den vigtige Dakar-Niger jernbane har endestation i Koulikoro. Jernbanen har bl.a. station i Bamako men er i dårlig stand og hastigheden er mange steder begrænset til 20 km/t. Derudover fokuseres der siden 2003 officielt på gods- og ikke passagertransport, hvilket har afskåret mange lokalsamfund fra forbindelse til hovedstaden.

(39) Velton 2006

(40) Bygningsmateriale bestående af soltørret ler, holdt sammen af plantemateriale.

4.1.4 Mopti og Djenné

Mopti ligger i det centrale Mali, og har ca. 114.000 indbyggere (2009). Byen er administrativt hovedsæde for Mopti regionen, og er en forholdsvis ny by, der først opnåede sin betydning efter den franske kolonisering.⁴¹ Byen er placeret ved skæringen af Niger og Bani floderne, og er stærkt influeret af årlige oversvømmelser. Byen består af en række bebyggede bakker, der i regntiden er fuldstændig omgivet af vand, og hvor de eneste veje mellem bebyggelserne er hævede veje. I regntiden når man Mopti via en hævet vej fra forstaden Sévaré.

Byen Djenné er en del af Mopti regionen, og har ca. 32.000 indbyggere (2009). Djenné har historisk været en del af trans-Sahara handelsruten, hvor der fragtedes guld, salt, slaver og elfenben, og blev ligesom Timbuktu et center for islamisk lærdom. Djenné har mistet sin økonomiske betydning, men er stadig et vigtigt kulturelt symbol, med tilstedeværelsen af en af Malis store religiøse attraktioner, the Great Mosque of Djenné. Moskeen er bygget af Adobe materiale, og hvert år fejres vedligeholdelsen af moskeen som en stor kommunal fest. I regntiden (juli - oktober) er byen omgivet af vand, og oversvømmelser forbinder Niger og Bani floderne gennem Souman-Bani kanalen. Djenné og dens mindre navnebror Djenné-Jenó, er erklæret som verdensarv af UNESCO i 1988.⁴²

4.1.5 Timbuktu

Timbuktu er en af de ældste byer i Mali, og var en vigtig handelsby da trans-Sahara handlen var på sit højeste. I dag har byen 50-60.000 indbyggere og er stærkt præget af fattigdom. Ligesom mange andre byer i Niger-deltaet, er Timbuktu afhængig af årlige oversvømmelser, der dog vare længere end i resten af Mali og som generelt er størst i december. Timbuktu er i regntiden forbundet med byen Kambala gennem en kanal, der tillader fragtbåde af forskellig størrelse at passere fra december til januar. I andre perioder anvendes havnen i Korioumé, hvorfra varer fragtes 18 km til Timbuktu ad landvejen. Siden 1970'erne har vandmængden været faldende, samtidigt med at dårlige drænforhold skaber oversvømmelser i byen. Desuden er byen ramt af udbredt ørkendannelse i det førhen frugtbare opland. Timbuktu er stadig udgangspunkt for karavaner med salt fra minerne i Taoudenni, 664 km nord for byen. Timbuktu er hjemsted for omkring 14 gravmausoleer, for sufi helgener, som alle er på UNESCOs liste over verdenskulturarv. Da Ansar Dine erobrede byen i 2012, blev flere af disse mausoleer ødelagt, da de blev anset for at være afgudsdyrkelse og derfor kætteriske.

4.1.6 Gao

Gao er med 86.000 indbyggere (2009) den største by i det østlige Mali, og er forbundet med Bamako via en asfalteret vej. Gao er et vigtigt knudepunkt for trafik både fra det nordlige Mali og Niger. I 2006 blev Wabaria broen over Niger floden indviet. Gao er forbundet med Koulikoro fra juli til oktober med færge. Byens landbrug er afhængig af de årlige oversvømmelser af Nigerfloden. Da der er store udsving i mængden af regn, er det svært at forudsige hvilke områder der vil blive oversvømmet fra år til år. Gao er ligesom Timbuktu genstand for sufi-pilgrimsrejser til Askia mausoleet.

4.1.7 Kidal

Kidal er administrationscentrum for regionen af samme navn. Kidal ligger 285 km nordøst for Gao. Byen har ca. 25.000 indbyggere (2009). Kidal er ekstremt isoleret, og der er hverken vandveje eller

(41) Dorier-Apprill & Van den Avenne 2003: 557-568

(42) <http://whc.unesco.org/en/list/116>

asfalterede veje i Kidal regionen. Kidal var den første større by der faldt i hænderne på tuareg oprørene i 2012. Gao og Timbuktu faldt 48 timer efter.

4.2 Vigtigste naturressourcer

Langt størstedelen af Malis indbyggere er dyrker subsistenslandbrug kombineret med salg af lokalt forarbejdede produkter. Overskydende landbrugsproduktion sælges nationalt især til de nordlige dele af Mali, i retur for animalske produkter. På nationalt plan er guld den vigtigste naturressource, der står for 25 % af BNP og 75 % af landets eksportindtægter.⁴³ Malis afhængighed af guldeksport har været støt stigende siden uafhængigheden, men har endnu ikke skabt lokal salgsbaseret forarbejdning i større grad. Store udenlandske mineselskaber varetager moderne minedrift især i det sydlige Mali, men guldgravning finder også sted på lokalt plan, med traditionelle metoder. Tilstedeværelsen af udenlandske mineselskaber har bragt fordele og ulemper.⁴⁴ Fordelene er klare: Minerne skaber job og sikrer staten gode indtægter. Derudover er selskaberne involveret i lokale udviklingsprojekter, der har gjort af lokalområderne omkring minerne kategoriseres som ”ikke fattige”, hvilket er store fremskridt i Mali, som ellers er en af verdens fattigste stater.

Minedriften har dog også skabt problemer. Området hvor minen er placeret er eksproprieret fra lokale bønder, hvilket har skabt konflikter over kompensationsstørrelsen. Derudover har selskaberne i mange tilfælde været nødsaget til at hente arbejdskraft uden for lokalområdet og fra udlandet for at sikre de nødvendige færdigheder. Dette har skabt konflikter med lokalbefolkningen, da disse mente, der var tale om diskrimination, samt uenigheder om selskabernes juridiske forpligtelser til at ansætte lokale. Selve ansættelses proceduren har ligeledes givet anledning til problemer, da lokale ledere mente, at de ikke var blevet konsulteret. Selskaberne har her argumenteret for deres ret til at udvælge arbejdskraft baseret på evner og ikke lokale interesser. Inputtet i den lokale økonomi i form af lønninger har ligeledes skabt inflation i lokalområderne omkring minerne. Mineselskaberne har endvidere været i konflikt med lokale bomuldsproducenter, der måtte afgive værdifuld landbrugsjord til mineselskaberne. Ydermere giver minedrift miljømæssige ulemper, som kan koste det maliske samfund dyrt og påvirke den lokale landbrugsproduktion, som flertallet af indbyggere stadig er afhængig af.

Guldminerne har ikke medvirket til at forny Malis økonomi. Lønningerne anvendes ikke til investeringer i lokale virksomheder og andre profitkabende initiativer. I stedet anvendes lønnen til at understøtte en lang række i forvejen velstillede familier.

Bomuld er Malis næst-vigtigste eksportvare, og udgør 1 % af BNP og 15 % af eksportindtægterne. Mali har siden sin uafhængighed udvidet sin bomuldsproduktion. Det statsejede selskab CMDT (Compagnie Malienne pour le Developpement des Textile) har traditionelt varetaget indkøb og forarbejdning af bomuld fra mere end 4.5 millioner småbønder i Mali. Men siden 2006 har der været forsøg på at privatisere bomuldsindustrien, da CMDT i en længere periode ikke kunne betale bønderne for deres produkter. De høje bomuldspriser har i mellem tiden sat CMDT i en mere central position, og selvom der på nuværende tidspunkt forhandles med et kinesisk selskab om overtagelse, er der ingen garanti for privatisering. Bomuldsproduktionen beskæftiger, som beskrevet over 4.5 mil-

(43) <http://www.africaneconomicoutlook.org/en/countries/west-africa/mali/>

(44) Chr. Michelsen Institute 2006

lion malier, og er derfor essentiel i den lokale økonomi i modsætning til guldproduktionen, der har en mere national indflydelse på Malis økonomi.

4.3 Malis inddeling

Mali kan opdeles i to geografiske zoner; det nordlige Mali, der består af ørken og tørsteppe, og det sydlige Mali der er kendetegnet ved Nigerfloden, dens årlige oversvømmelser og langt større mængder af regn end i nord. I det nordlige Mali bor der primært nomader, der vandrer fra græsgang til græsgang med årstiderne for at fodre deres dyr. I syd er landbrug den dominerende livsform, her dyrkes en lang række kornsorter, primært til bøndernes egen brug og kun en lille del til salg.

Registrering af jord har været muligt i Mali siden uafhængigheden fra Frankrig, og det meste land er stadig ikke registreret officielt. Ejerskabet baseres på lokal viden og ikke juridiske papirer. Den manglende registrering giver anledning til flere problematikker. Den første er risikoen for ”land grab”⁴⁵, hvor store virksomheder juridisk opkøber ikke-registreret land, der tilhører lokale bønder. Ifølge Malis lovgivning, tilhører land ”den der bruger det”, men da begrebet bruger ikke er videre defineret efterlader det store muligheder for misbrug.

Land dyrkes sjældent individuelt i Mali. I stedet er det mindre kooperativer bestående af familiemedlemmer eller nære bekendte, som indgår aftale om området, men problemer med arveret er et typisk problem i denne sammenhæng. Flere NGO'er arbejder i dag i Mali med at få lokale bønder til at registrere land. Manglende juridisk ejerskab af land gør det svært, hvis ikke umuligt, at opnå f.eks. lån til indkøb af landbrugsudstyr eller anden lokal udvikling. Manglende formelt juridisk ejerskab giver desuden anledning til lokale stridigheder om landets brug.

I mange udviklingslande er adgang til vand problematisk og grundlag for konflikt mellem befolkningsgrupper.⁴⁶ Konflikter over adgangen til land og vand mellem fastboende bønder og nomader har været stigende i Mali. I dag vurderes 43 % af konflikter over land at være mellem bønder og nomadiske hyrder.⁴⁷ Traditionelt har bønder og nomader haft en fredelig sameksistens, hvor mælk, kød og gødning blev handlet for afgrøder. Sahel har dog i de sidste 30 år været udsat for flere længevarende tørkeperioder, der har skabt konflikter om adgangen til vand.

Den voksende befolkning i Mali kræver mere vand og mere landbrugsjord, hvilket har bragt de tidligere fredelige tider til en ende. Bønderne oplever at tørken og den ustabile mængde regn, sammen med overgræsning er en stigende trussel. Nomaderne, på den anden side, oplever at deres græsgange bliver konverteret til landbrugsjord, og at passagerne mellem den dyrkede jord og vandhullerne bliver stadig færre. Desuden kræver den ny landbrugsjord mere vand, hvilket igen forøger presset på landets, i forvejen begrænsede, vandressourcer. Situationen er værst i det nordlige Mali, hvor konflikter mellem bønder og nomader forstærkes af underliggende konflikter mellem ”hvide og sorte” bambara, tuareger og medlemmer af songhai.⁴⁸ Globale klimaforandringer har desuden betydet ørkenvækst, hvilket har presset nomaderne mod syd.

(45) <http://www.mcc.gov/pages/povertyreductionblog/entry/land-rights-bring-economic-development-in-mali>

(46) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 56

(47) <http://www.focusonland.com/land-pressures-driving-farmerherder-conflicts-in-mali/>

(48) Beeler 2006

4.4 Fødevarer og særlige mad ritualer

Te serveres næsten altid efter alle måltider som et tegn på venskab og respekt, og bør aldrig afslås. Traditionelt serveres der tre glas te, et for venskab, et for kærlighed og et for døden. Det maliske køkken baseres primært på hirse, sorghum, majs og ris, stegt, kogt eller tilberedt på anden måde. Tørret og frisk fisk samt forskellige typer kød indgår i mange retter, sammen med forskellige grøntsager og saucer.

4.5 Bygninger i Mali

De fleste bygninger på landet er lavet af adobe sten med stråtag. Adobe sten har en stærkt afkølede effekt, der gør indeklimaet friskt, i den ellers stærke varme. Ulempen ved adobe- byggematerialer er, at de bliver slidt relativt hurtigt af vind og vejr. Mange steder er vedligeholdelsen af den lokale moske derfor en fast tilbagevendende årlig begivenhed som alle deltager i. Sådanne vedligeholdelsesdage bestemmes af imamen, og gøres tit til festivitets. I storbyerne anvendes ofte mere ”vestlige” byggematerialer som mursten og beton, og stråtaget er skiftet ud med blikplader og lign. Anvendes disse materialer er indeklimaet vanskeligere at holde behageligt. Offentlige bygninger er normalt af nyere dato både på landet og i byerne, og er derfor normalt bygget af beton/mursten og lign.

Islam er den dominerende religion i Mali, og moskeer forefindes i de fleste lokalsamfund. Store moskeer i byerne er lette at genkende på deres minareter og særlige sudanesisk-sahelske arkitektur.

Moskeer er et sted for tilbedelse og fordybelse, og bør tilnærmes med varsomhed. De fleste moskeer er også åbne for ikke-muslimer, men den udsendte bør forhøre sig om lokale forhold og skikke. Sko og militært udstyr bør ikke medbringes i moskeen.

Mali har et lille kristent mindretal primært bosat i byerne. Kristne kirker bærer typisk kors og er derfor let genkendelige.

Mali er et multireligiøst samfund med kristne, muslimer og en lang række animistiske særtræk. Den udsendte bør derfor altid forhøre sig om lokale skikke og steder af særlig betydning.

4.6 Klima og årstider

Klima og årstider har stor betydning for en befolknings livsmønster og praktiske hverdag. Eksempelvis har klimaet betydning i forhold til dyrkelse af afgrøder og adgang til vand. Klimaet i Mali, herunder tørkeperioder, har medført ændringer i befolkningens ageren blandt andet i form af vandringer blandt nomaderne uden for de traditionelle områder, hvilket har ført til konflikter blandt befolkningsgrupperne over adgang til vand og øvrige ressourcer. Den udsendte bør derfor forholde sig til, hvordan klima og årstider påvirker befolkningens ageren og interaktion og inddrage disse forhold i de operative overvejelser.

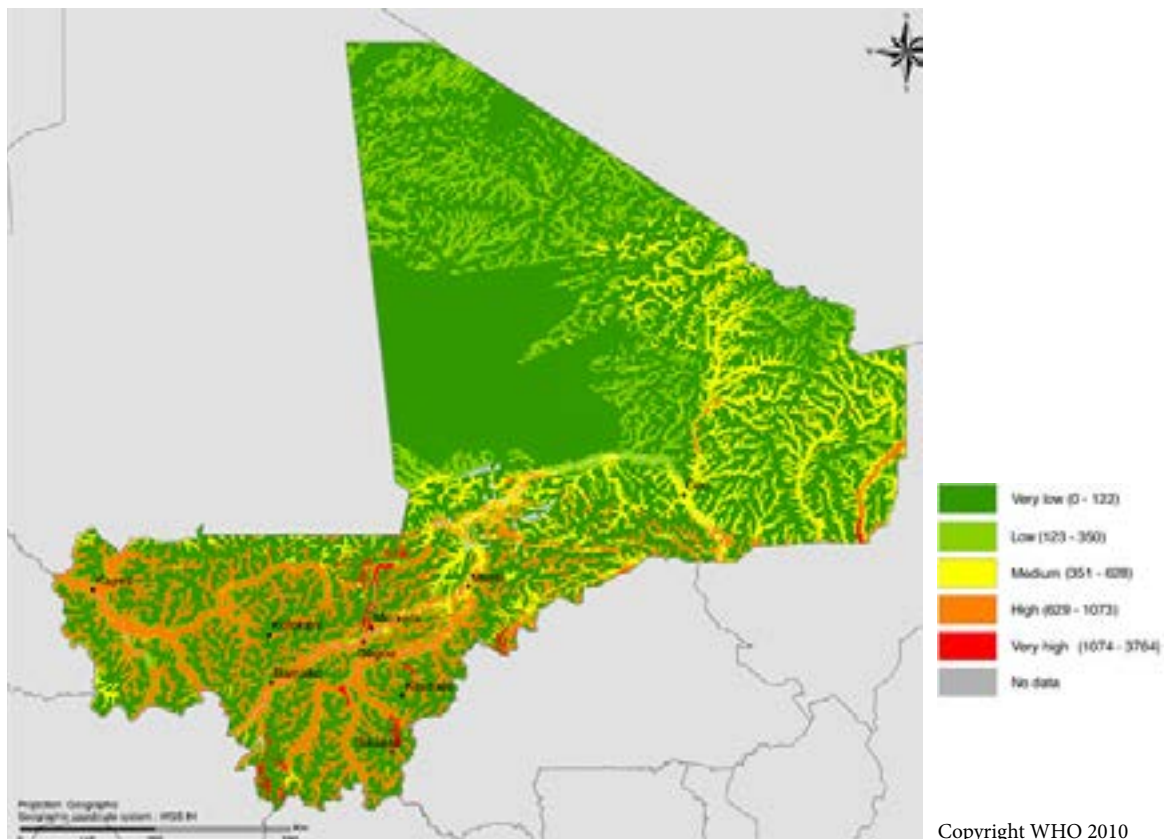
Mali strækker sig over tre klimazoner. Fra tropisk klima i syd, over semi-arid til arid (ørken) i det nordlige Mali. Temperaturene svinger mellem 16 til 39 grader celsius. Dog kan ørkennætter føles særdeles kolde, som en kontrast til de meget varme dagstimer.

Januar er den koldeste måned med temperaturer mellem 16 og 33, mens april er den varmeste med temperaturer mellem 33 og 39 grader. Livet i Mali er domineret af regntiden, der strækker sig fire til

fem måneder fra juni til oktober. Regntiden topper i august med et gennemsnit på 220 mm. regn. Regntiden er centreret i det sydlige Mali, og jo længere mod nord man befinder sig, des mindre regn vil man opleve. Floden Niger bliver omtalt som Malis livsnerve, og landets indbyggere er afhængige af floden for kunstvanding, drikkevand, fødevarer og transport. Oversvømmelser er årligt tilbagevendende og anretter hvert år stor skade på mennesker og materiel. Nigerflodens årlige oversvømmelser er dog ikke til at forudse, og mængden af vand i floden er meget svingende. Hvilke områder der bliver oversvømmet svinger voldsomt fra år til år og kan ikke forudsiges med større præcision.

December til februar er de tørreste måneder i Mali med kun lidt eller ingen regnfald. Det er i disse måneder at regntidens vandoverskud forbruges. Nomader vandrer til grønnere græsgange i disse måneder, hvilket forøger risikoen for konflikter over vand og jord betragtelig.

WHO's angivelse af oversvømmelsestruede områder i Mali⁴⁹

Tørke er, ligesom oversvømmelser, fast tilbagevendende, men så længe regntiden har givet tilstrækkelig med vand, er det ikke en katastrofe. Klimaforandringer har dog i de senere år været medvirkende til en formindsket regnmængde og længere tørkeperioder, hvilket har været katastrofalt for især Malis nomader, hvis dyrehold er afhængig af frodige græsgange. Tørken i 2011-2012 menes at

(49) <http://www.who-eatlas.org/africa/countries/mali/mali-flood-map.html>

have sendt mere end 300.000 mennesker på flugt fra de nordlige dele af Mali. Landbruget i syd har også været hårdt ramt, hvilket har skabt forøget fødevarer-sikkerhed i hele landet.

I tørkeperioder kan mængden af dyr i nomadernes flokke komme op på flere hundredtusinder af kvæg, kameler og geder.

Fra december til marts er Mali udsat for tørre og sandfyldte storme kaldet Harmattan vinden. Vinden blæser fra nord over Sahara, hvor den optager sandpartikler i så store mængder, at den kan nedsætte sigtbarheden i dagevis som en tæt tåge. I samme periode kan dagtemperaturerne komme ned på tre grader og luften være så sandfyldt, at det effektivt umuliggør normal aktivitet. Harmattan vinden koster Mali mange millioner i aflyste fly, tabte arbejdstimer og stigning i luftvejssygdomme. Under Harmattan vinden kan luftfugtigheden være nede på 15 %, hvilket kan gøre betydelig skade på landbrugets afgrøder.⁵⁰

4.7 Adgangen til strøm og brændsel

Mali har på nuværende tidspunkt ingen udvinding af olie eller gas, og er derfor nødsaget til at importere alle olie produkter. Importen af olie, gas og alle relaterede produkter udgør 17 % af Malis import.⁵¹ Der importeres fortrinsvist fra Elfenbenskysten og Senegal.

Brændstof er en vigtig smugler vare over grænsen fra Nigeria.⁵² Især det nordlige Mali er blevet hårdt ramt af den senere tids ustabilitet, og den internationale intervention har endnu ikke forbedret adgangen til fødevarer eller brændsel. Traditionelt har tuareger og berbere stået for salget af brændstof i det nordlige Mali. De fleste af disse handelsmænd flygtede under krisen og er endnu ikke vendt tilbage af frygt for angreb enten fra de internationale styrker eller lokale grupper.⁵³

Almindeligt brænde, samlet af familiens kvinder, er stadig det mest anvendte brændsel på landet. I 1990 anvendte 85 % af husholdningerne i Bamako almindeligt træbrænde, mens tallet i 2002 var under 50 %.⁵⁴ Trækul vinder frem mange steder på landet, men især i byerne. De mere velstillede hushold anvender fossilt brændstof såsom petroleum. Diesel generatorer er den mest anvendte kilde til strøm (til privat brug) på landet og i mindre byer.

På nationalt plan produceres der elektricitet på de to store dæmninger, Selingue og Sotuba på Niger floden. Det anslås, at Niger i gennemsnit kan producere 1000 MV om året. Disse ressourcer er dog dårligt udnyttet, og Niger producerer i gennemsnit 50 MV om året på nuværende tidspunkt.⁵⁵ Ansvaret for energiproduktion i Mali ligger under "Energie du Mali" (EDM), med hovedsæde i Bamako.⁵⁶

(50) http://www.ft.com/cms/s/b681e5f0-42b7-11e1-b75600144feab49a,Authorised=false.html?_i_location=http%3A%2F%2Fwww.ft.com%2Fcms%2Fs%2F0%2Fb681e5f0-42b7-11e1-b756-00144feab49a.html%3Fsiteediton%3Duk&siteedition=uk&_i_referer=http%3A%2F%2Fen.wikipedia.org%2Fwiki%2FHarmattan#axzz1kkb8Prrr

(51) <http://www.mbendi.com/indy/oilg/af/ml/p0005.htm>

(52) <http://www.mbendi.com/indy/oilg/af/ml/p0005.htm>

(53) <http://www.oxfam.org/en/dc/pressroom/pressrelease/2013-02-04/northern-mali-food-and-fuel-short-supply-stocks-looted-and-traders>

(54) Girard 2002: 32

(55) <http://www.mbendi.com/indy/powr/af/ml/p0005.htm>

(56) <http://www.mbendi.com/indy/powr/af/ml/p0005.htm>

Forbruget af fossile brændstoffer forventes fortsat at stige i Mali i takt med urbanisering. Produktionen af elektricitet er for lav til Malis behov, og vurderes at være en vigtig forhindring for økonomisk vækst. Især i tørkeperioder er strømsvigt hyppigt forekommende.

Indbyggerne i Malis landdistrikter står selv for indsamling af brænde og lokal produktion af trækul. Især produktionen af trækul menes at have en særdeles negativ indflydelse på miljøet i Mali, da det medfører ørkendannelse og tab af skov.

4.8 Transport og kommunikation

Transport er tæt relateret til en befolknings relation til de fysiske omgivelser, og måden hvorpå den lokale befolkning interagerer med disse. Det er eksempelvis essentielt at have viden om lokalbefolkningens transportmønstre for at opnå kendskab til, samt forståelse for strømmingen af handels- og fødevarer. Transport er også betydningsfuldt i forhold til overvejelser omkring, hvordan egen militærtransport influerer på befolkningens bevægelsesmuligheder.

Kommunikation er et vigtigt aspekt, da det er centralt at opnå viden om måden, hvorpå man kommunikerer i en kulturel gruppe. Denne viden sætter en i stand til at identificere den mest optimale kommunikationsform i et givent samfund. Endvidere er det betydningsfuldt at have forståelse for den vægtning information tillægges hos befolkningen alt efter hvordan den overbringes. Eksempelvis tillægger nogle kulturer verbal kommunikation større betydning og sandhedsværdi end andre kommunikationsformer.⁵⁷ Overvejelser omkring forskellige kommunikationsmuligheder og forståelse for, hvilken kommunikation der er mest optimal, alt efter hvor den udsendte befinder sig, og hvilken gruppe der skal kommunikeres med, bør ligeledes inddrages i de operative overvejelser.

4.8.1 Niger og Malis floder

Niger er Malis største flod og kan anvendes til færgetransport i regntiden. Den er opbrudt af lavvandede områder, der forhindrer muligheden for kontinuerlig transport. Koulikoro er Malis vigtigste havn, med adgang til havnebyen Abidjan i Elfenbenskysten. Abidjan varetager 70 % af Malis eksport. Malis eksport blev hårdt ramt af politisk ustabilitet i Elfenbenskysten i 2002, og er fortsat afhængig af den politiske situation i Elfenbenskysten.

4.8.2 Vejnet og jernbaner

Malis vejnet består af i alt 18.563 km vej, hvoraf 4450 km er asfalteret (Danmark: 73.197 km asfalteret vej) og betegnes som værende dårlig selv efter regionale standarder. Vejnet er dårligt vedligeholdt og består de fleste steder af usikre hjulspor. Malis store ørkenområder betyder, at der er betydelige mennesketomme områder. I disse områder er der stor risiko for overfald og røverier. Vejspærringer er tit genstand for bestikkelse, og vejstrækningen mod syd fra Bamako til Burkina Fasso er en af Vestafrikas værste, med i gennemsnit en vejspærring for hver 25 km. Især gendarmeriet og politiet er involveret i udbredt korruption og bestikkelse.

Mali har en jernbanestrækning, der løber fra Koulikoro over Bamako til Dakar i Senegal. Jernbanen er forældet og nedslidt, og afbrydelser er hyppige især i regntiden. I 2003 udliciterede Mali og Senegal jernbanen i 25 år til et canadisk firma, der bl.a. garanterede nye investeringer. Disse investeringer har

(57) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 74

endnu ikke fundet sted, og fokus er flyttet fra passagertransport til godstransport, hvilket har påvirket mange lokale samfund negativt.

4.8.3 Offentlig og urban-transport

Transporten i Malis byer forgår enten til fods, cykel, motorcykel, eller hvad der nu måtte være tilgængeligt. I Bamako kører de karakteristiske grønne køretøjer, der medtager passagerer. Især kinesiske motorcykler er populære i Mali pga. deres lave pris (5-700 dollars). Transport af passagerer kræver registrering af både chauffør og køretøj. Kun de færreste køretøjer er dog lovligt registreret pga. pris og bureaukratisk sagsgang. Anvendelsen af dyretrukne vogne er forbudt i mange større byer, hvorfor synet af håndtrukne vogne er blevet almindeligt. Malis dårlige infrastruktur er en alvorlig hæmsko for vækst, da transporten er dyr, langsom og usikker.

4.8.4 Kommunikation i Mali

Kommunikation i Mali sker fortrinsvist som verbal kommunikation, da mange stadig er analfabeter. Radio og TV er populære medier, som kun få dog har adgang til. Mali har få fastnetlinjer, men et stort og voksende mobilt netværk. De primære leverandører er Sonitel og Malitel, det første selskab har hovedsæde i Senegal, mens det andet er en del af den statsejede virksomhed SOTELMA. Adgangen til internet er ligeledes yderst begrænset men i stigning. Service og adgang til kommunikationsmidler er bedre i byerne end på landet. Radio er et vigtigt kommunikationsmiddel, og udover den lange række af lokale sprog der tales i Mali, anvendes primært fransk eller bambara (lingua franca i store dele af Mali). Anvendelse af billedsprog på plakater og lign. er ligeledes en ofte anvendt kommunikationsform.

4.9 Sammenfatning

Den fysiske dimension har behandlet geografiske, klimamæssige, ressourcemæssige og bygningsmæssige forhold, som er med til at strukturere samfundets opbygning i Mali, og som er centrale for interaktionen blandt befolkningen. Ovenstående viser, at de fysiske omgivelser og betingelser i høj grad er med til at forme befolkningens livsmønstre og praktiske hverdag. Ressourcer som vand og fødevarer har stor værdi og stor betydning for befolkningens hverdag og for samfundets indretning.

Livet i Mali er i høj grad domineret af klimaet. Klimaet og adgang til vand er afgørende for samfundets opbygning, og for befolkningens liv og hverdag. Transport, fragt, handel og adgang til fødevarer er bygget op omkring ressourcer som vand og muligheden for at dyrke jorden.

Mali strækker sig over tre klimazoner, hvilket gør, at klimaet varierer meget. Det nordlige Mali består primært af ørken og tørsteppe, hvorimod det sydlige Mali er kendetegnet af Nigerfloden og dens årlige oversvømmelser samt langt større mængder regn end i nord. Niger floden er central for landet og dets indbyggere, som er afhængige af floden i forhold til kunstvanding, drikkevand, fødevarer og transport. Mali har været præget af tørkeperioder, som har været medvirkende til at skabe konflikter om adgangen til vand. Mali er i perioder udsat for tørre og sandfyldte storme, som kan have konsekvenser for landbrug, flytrafik mv., som man bør være opmærksom på.

Den fysiske dimension har yderligere behandlet nogle af de vigtigste byer i Mali samt deres betydning og funktion i samfundet. Niger floden og dens årlige oversvømmelser har betydning for Malis byområder. Byen Mopti, som er en af Malis nyere byer, og Djenné, som er et kulturelt symbol da store reli-

giøse attraktioner findes i byen, er stærkt influeret af de årlige oversvømmelser, som påvirker transportmulighederne omkring byerne. Niger floden er den vigtigste handelsvej for Malis hovedstad og handelscentrummet Bamako. Bamako er hjemsted for vigtige markeder samt centrale elementer som parlamentet, regeringen og Bamako Grand Mosque. Byerne Sikasso og Koulikoro har stor betydning for handlen med de omkringliggende kystlande, for transport af varer via Niger floden, samt historisk og kulturel betydning. Timbuktu og Gao er præget af oversvømmelser og transportmulighederne, samt muligheden for varetransport, afhænger af regntiden. Timbuktu er hjemsted for flere religiøse og kulturelle symboler, og den udsendte bør forhøre sig om lokale skikke og steder af særlig betydning. Byen Kidal er ekstremt isoleret, og der er hverken vandveje eller asfalterede veje i regionen. Dette medfører, at interaktionen mellem befolkningen i Kidalområdet og andre befolkningsområder i Mali er vanskelig grundet de fysiske forhold.. Det er eksempelvis vanskeligt og ressourcekrævende for befolkningen i Kidal at få adgang til Malis handels- og transportsystem, hvorfor handel ofte finder sted over grænsen til nabolande. Dette forhold betyder samtidig, at det er vanskeligt for regeringen at etablere reel kontrol over området.

Mali er generelt præget af dårlig infrastruktur, og der forefindes store mennesketomme områder, hvor man bør være særligt opmærksom på sikkerhedsmæssige udfordringer. Mali er præget af korrupsion, og flere steder er der vejspærringer, hvor bestikkelse forekommer. Korrupsion vil blive uddybet nærmere under den økonomiske dimension.

Guld og bomuld er Malis vigtigste naturressource på nationalt plan, og har stor økonomisk betydning for landet. Disse ressourcer har også dannet grundlag for konflikter og problematikker i Mali. Ressourcerne har også social betydning i forhold til beskæftigelse og befolkningens miljø og livsmønster.

Størstedelen af indbyggerne i Mali dyrker subsistenslandbrug samt salg af lokale varer. Dette understreger, at indbyggerne og samfundet er afhængige af og præget af adgang til basale ressourcer såsom vand og muligheden for dyrkning af jorden. Generelt har klimaforandringer og klimaet stor betydning for samfundets opbygning og indbyggernes livsmønster.

Adgangen til jord og brugen af denne adskiller sig meget fra vestlig praksis, da ejerskab af jord i Mali er baseret på lokal viden og ikke på juridiske papirer. Det er væsentligt at være opmærksom på dette, samt på de regler og rettigheder der er gældende i Mali. Da adgangen til jord i Mali adskiller sig markant fra vestlig praksis, er kendskab til og interaktion med lokalbefolkningen central for at opnå viden om ejerforhold.

Et andet aspekt i forhold til den fysiske dimension er transport og kommunikation, som begge er centrale i forhold til videregivelse af information. I Mali foregår kommunikation fortrinsvis verbalt. Kommunikation over afstand kan derfor være problematisk. Den optimale kommunikationsform varierer alt efter, hvem den udsendte ønsker at videregive information til.

Transport over større afstande kan ligeledes være problematisk og udfordrende, da landet, som nævnt, er præget af dårlig infrastruktur. Transportmulighederne afhænger i stor grad af årstiden. Anvendelse af brændsel og energi har ligeledes betydning for, hvordan samfundet i Mali er indrettet samt for befolkningens hverdag. Elektricitetsproduktionen i Mali er for lav i forhold til behovet, og strømsvigt forekommer hyppigt. Landets ustabilitet har forværret adgangen til brændsel, og det er omkostnings-

fuldt for befolkningen af få adgang til dette. Brændstof er dermed en ressource, som få dele af befolkningen har adgang til. Anvendelse af energi og brændsel afspejler herudover social status, da kun de mere velstillede hushold har adgang til fossilt brændstof som petroleum. Indsamling af brænde og produktion af trækul er derfor essentiel for befolkningens dagligdag og hushold. Produktion af trækul menes dog at have betydelige negative konsekvenser for miljøet i Mali, da det medfører ørkendannelse og tab af skov. Dette vil på længere sigt have konsekvenser for befolkningen, da adgangen til ressourcer som vand, fødevarer og brænde hermed forværres.

5. Den økonomiske dimension

5.1 Introduktion

Den økonomiske dimension beskriver samfundets fordeling og udveksling af værdier, det være sig i form af penge, varer eller serviceydelser. Kulturelle grupper har forskellige systemer og praksisser i forhold til at opnå adgang til, samt producere og fordele værdier i et samfund⁵⁸. Måden, hvorpå økonomiske værdier er struktureret, er dermed et vigtigt aspekt i forhold til at opnå kendskab til og forståelse for en kulturel gruppe.

Et samfunds økonomi kan overordnet inddeles i to, den formelle og den uformelle. Den formelle økonomi består af de dele af økonomien, som staten normalt tager sig af: skatteopkrævning, statsindtægter, aktiehandel, moms, told – altså den del af økonomien, der er styret, overvåget, beskattet og lovlig. I de fleste missionsområder vil den eksisterende økonomi imidlertid være præget af den igangværende konflikt, og her vil den uformelle økonomi ofte være den dominerende. Selvom uformel økonomi, herunder økonomi relateret til kriminalitet, i større eller mindre omfang eksisterer alle vegne, har den særlig gunstige betingelser i svage stater og under konflikter.

Den økonomiske dimension behandler, hvordan indbyggerne i et givent land eller område får deres økonomiske situation til at hænge sammen. Mange steder indgår eksempelvis, hvad vi i Vesten kalder børnearbejde, som en essentiel del af familiernes økonomi.

Den økonomiske dimension skal også give den udsendte viden om, hvilke kulturelle regler der gælder for udveksling af varer og tjenesteydelser i det pågældende samfund. Hvilke varer og handlinger er forbudt, det vil sige juridisk og kulturelt uacceptable, eller det modsatte? Eksempelvis er korruption både ulovligt og kulturelt uacceptabelt i det meste af den vestlige verden, mens det andre steder måske nok er kulturelt uacceptabelt og juridisk ulovligt, men ikke desto mindre reglen, snarere end undtagelsen. Især i en økonomi præget af konflikt kan korruptionen være udtalt og lægge alvorlige hindringer i vejen for stabilisering af området.

I en egalitær økonomisk kultur vil man ofte betragte almindelig vestlig forretningsførelse som asocial og grådig, og der kan være en helt anden forståelse af begrebet ejerskab. I visse kulturer forventes det, at et individ, der får adgang til værdier, deler disse med sin sociale gruppe. Uden viden om et samfunds økonomiske dimension vil en udsendt let komme til at anse en egalitær kultur for korrupt, og det kan få negativ indflydelse på operationer i området. Hvad angår aktioner og tiltag mod korruption, vil de uvægerligt slå fejl, hvis man undlader at inddrage viden om samfundets grundlæggende økonomisk-kulturelle præg.

Endelig behandler den økonomiske dimension, hvilke sociale netværk der leverer hvilke varer og ydelser, lovlige som ulovlige. Et eksempel er økonomien i nomadesamfund, der normalt er afhængige af sæsonbestemte vandring efter græsgange. Hvis en operation ikke tager højde for disse vandring og ender med at blokere vigtige ruter eller græsarealer, kan det få konsekvenser for perceptionen hos lokalbefolkningen af operationen som helhed. Det kan i sidste ende direkte føre til voldelige sammenstød mellem lokalbefolkningen og de udsendte styrker.

(58) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 79

Viden om et samfunds økonomisk-kulturelle normer, såsom korruption, er vigtig i forhold til operative overvejelser, da misforståelser og negativ indflydelse på fremtidige operationer kan mindskes. Endvidere giver viden om den økonomiske dimension forståelse for eventuelle konflikter i et givent område, og sætter en i stand til at identificere den mest optimale håndtering af dette. Kendskab til lokalbefolkningen og adgang til deres viden er betydningsfuld i forhold til den økonomiske dimension, da de besidder viden om de økonomiske strukturer og om de dominerende normer i samfundet. Det kan være umuligt at opnå den viden uden kontakt til lokalebefolkning. Endvidere gør den økonomiske dimension det muligt at inddrage viden og overvejelser omkring eventuelle interesser og agendaer, samarbejdspartnere eller andre individer, som den udsendte er i kontakt med, måtte have.

Det følgende afsnit tager udgangspunkt i den økonomiske dimension, og giver et overordnet billede af disse aspekter i forhold til Mali og landets befolkning.

5.2 Hovedtal

Ifølge FN's indikatorer for økonomisk udvikling er Mali et af verdens fattigste lande. Mali rangerer som nummer 182 ud af 187 lande i UNDP's Human Development Index 2013. Trods bundplaceringen i UNDP's Human Development Index, er der sket positiv udvikling i Mali gennem de seneste årtier.

I perioden fra 1980 til 2012 er den forventede gennemsnitlige levealder steget fra 39,6 år til 51,9 år. Børnene fastholdes bedre i skolerne – i 1980 var den gennemsnitlige forventede skoletid 2,2 års skolegang, i 2012 var forventningen 7,5 år. Bruttonationalindkomsten (BNI) pr. indbygger er steget med ca. 16 % siden 1980.⁵⁹

Malis befolkningsantal estimeres til ca. 15.969.000 mennesker, hvoraf 47,7 % er under 14 år.⁶⁰ Malis største demografiske udfordring er en befolkningstilvækst på ca. 3 % årligt.⁶¹ Mali indtager 10. pladsen på verdensplan, når det gælder befolkningstilvækst.⁶²

Befolkningstallet er ikke nemt at opgøre i Mali, og der er uenighed om det præcise befolkningsantal. FN's seneste estimat fra 2012 anslår Malis befolkning til 16.318.894.⁶³

Cirka tre millioner mennesker, primært mænd, udfører sæsonbestemt migrant arbejde i Elfenbenskysten, Senegal, Libyen og Frankrig. Krisen i Elfenbenskysten og Gadaffis fald i Libyen har medført, at mange ikke længere har mulighed for at arbejde i disse nabolande. Dermed har deres familier mistet den indtægt, som mændene normalt skaffer til familien.⁶⁴

5.3 Fødevarerensikkerhed og tørke – konflikt og krise årsager

Mali, og Sahel regionen som helhed, har de seneste år været præget af gentagne tørkeperioder, og det medfører, at regionen befinder sig i en konstant fødevarekrise. De seneste kamphandlinger (i 2012-

(59) UNDP 2013

(60) CIA World Fact Book/Mali, estimerede tal, juli 2013.

(61) <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=MALI#Social>

(62) <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ml.html>

(63) Holligan 2013: 785

(64) Ibid: 780-781.

2013) har forværret fødevarekrisen, idet konflikterne især i det nordlige Mali vanskeliggør distribution af fødevarerhjælp. Tørkeperioder medfører dårlig høst, udsultning af dyr og mennesker, intern migration over lange afstande og konflikter om ressourcer. Tørke medfører ofte, at indbyggerne spiser deres såsæd, når de mangler mad. Hermed skabes en negativ spiral, som giver dem et dårligt udgangspunkt for næste års mulige høst. I det nordlige Mali vurderer FAO (FN's Food and Agriculture Organisation), at situationen i Timbuktu, Kidal og Gao er kritisk, med Kidal som det hårdest ramte område, hvor situationen er på alarmstadiet som følge af kamphandlinger og manglende mulighed for at distribuere fødevarerhjælp.⁶⁵

Antallet af internt fordrevne i Mali er pr. juni 2013 opgjort til 353.455 personer. Antallet af flygtninge fra Mali, som er flygtet til lejre og familier i nabolandene Burkina Faso, Niger og Mauretania er opgjort pr. april-juni 2013 til 175.680 personer.⁶⁶ Både internt fordrevne og flygtninge støttes af FN's World Food Programme.

World Food Programme (WFP)⁶⁷ arbejder med at implementere programmer i Sahel-regionen, som øger lokalbefolkningens modstandskraft overfor de gentagne tørkeperioder. WFP hjælper landmændene med at forbedre deres udbytte og giver hjælp til nemmere adgang til salg af landbrugsprodukter på lokale markeder samt etablering af vandingsanlæg. WFP giver fødevarerassistance til ca. 5,5 million mennesker i Sahel regionen i 2013.⁶⁸

I Mali vurderer WFP, at regionerne Kayes, Koulikoro, Mopti, Timbuktu, Gao og Kidal har størst risiko for fødevarer sikkerhed.⁶⁹ WFP vurderer, at cirka 70 % af befolkningen i det nordlige Mali lever på en meget sparsom daglig kost.⁷⁰

Mange tuareger i det nordlige Mali lever på en daglig diæt af mælk fra kameler, køer, geder eller får, og de opfatter mælken som tilstrækkelig kost. Hos tuaregerne er den daglige basiskost flydende, og solide måltider er sjældne og betragtes ikke som særligt nødvendige.⁷¹ Det er 'the noble tuareg', altså tuareger fra de højere klasser, som ønsker at leve udelukkende af kamelmælk, når det er muligt.⁷² Det er specifikt de øverste lag i tuareg samfundene, som mener, at kamelmælk er tilstrækkelig daglig kost.

Tørkeperioder medfører, at dyrenes mælk bliver mindre nærende, og i værste fald at dyrene dør. Derfor har tørkeperioderne i Sahel-regionen medført, at tuaregerne i stigende grad blander korn i deres mælk og spiser pasta, dadler og gryn, som de bytter sig til for mælk.⁷³

Tørkeperioderne i 1970'erne og 1980'erne medførte, at mange mænd fra de nordlige regioner i Mali, både tuareger og andre befolkningsgrupper, migrerede til Algeriet, Libyen og de øvrige nabolande for

(65) FAO 2013

(66) WFP 2013

(67) WFP er verdens største humanitære organisation der bekæmper sult på verdensplan.

(68) <http://un.dk/da/node/58>

(69) WFP Country Programme Mali 2008-2012: 5

(70) Ibid

(71) Berge 2001: 186

(72) Nicolaisen & Nicolaisen 1997: 585-587

(73) Berge 2001: 186

at søge arbejde. Mændene arbejdede i Libyen som lejesoldater, arbejdsmænd og smuglere. Især lejesoldaterne blev præget af den revolutionære retorik, som prægede den libyske hær.⁷⁴ En af konfliktårsagerne i Mali synes således at have rod i den radikaliseringsproces, som tuaregerne gennemgik som lejesoldater i Gadaffis hær.

Tuareg oprørene i Niger og Mali i 1991-1994 var også en reaktion på underslæb og korrupsion med den nødhjælp, som var tiltænkt de tørkeramte regioner i Niger og Mali. Nødhjælpen nåede aldrig frem til de berørte, og midlerne blev i stedet anvendt til private boliger for embedsmænd i rigmandskvartererne i Bamako⁷⁵.

For mange fattige familier på landet i Mali, især i de nordlige regioner, er fødevarerhjælp en vigtig kilde til overlevelse. Malis regering har besluttet at forlænge skoleåret (2012-2013) i en række regioner, hvor skoler har været lukket på grund af kamphandlinger. WFP leverer et dagligt måltid til skolebørnene i de berørte regioner Douentza, Mopti, Timbuktu, Gao og Kidal.⁷⁶ For mange familier i disse regioner er det måltid, deres børn får i skolen, det eneste "sikre" måltid i løbet af en dag.

5.4 Formel økonomi

Den formelle økonomi dækker, som nævnt, over de lovlige økonomiske interaktioner i samfundet som reguleres, beskattes og overvåges af staten.

5.4.1 Landbrug

Landbrugssektoren beskæftiger ca. 74 % af Malis befolkning. De vigtigste afgrøder er ris, hirse, majs og durra (en kornsort, som anvendes til brød, sukkerfremstilling og ensilage). Af andre vigtige afgrøder kan nævnes jordnødder, sukkerrør, kartofler og bomuld.

De vigtigste husdyr, som både produceres til familiens brug og til videresalg, er kyllinger, geder, får, køer og kameler. Eksporten af afgrøder, kød og mælk udgør 15-20 % af Malis samlede eksport.⁷⁷

5.4.2 Konflikter mellem agerbrugere og hyrder

Niger deltaet er det største vådområde i Vestafrika. I århundreder har deltaet været hjemsted for både risdyrkning, fiskeri og græsningsland for hyrdernes dyr. Hyrderne lader deres dyr græsse i deltaet i den tørre sæson fra december til juni, og migrerer med dyrene til andre græsningsarealer i regntiden, op til 500 km væk.⁷⁸

(74) Benjaminsen 2008: 829

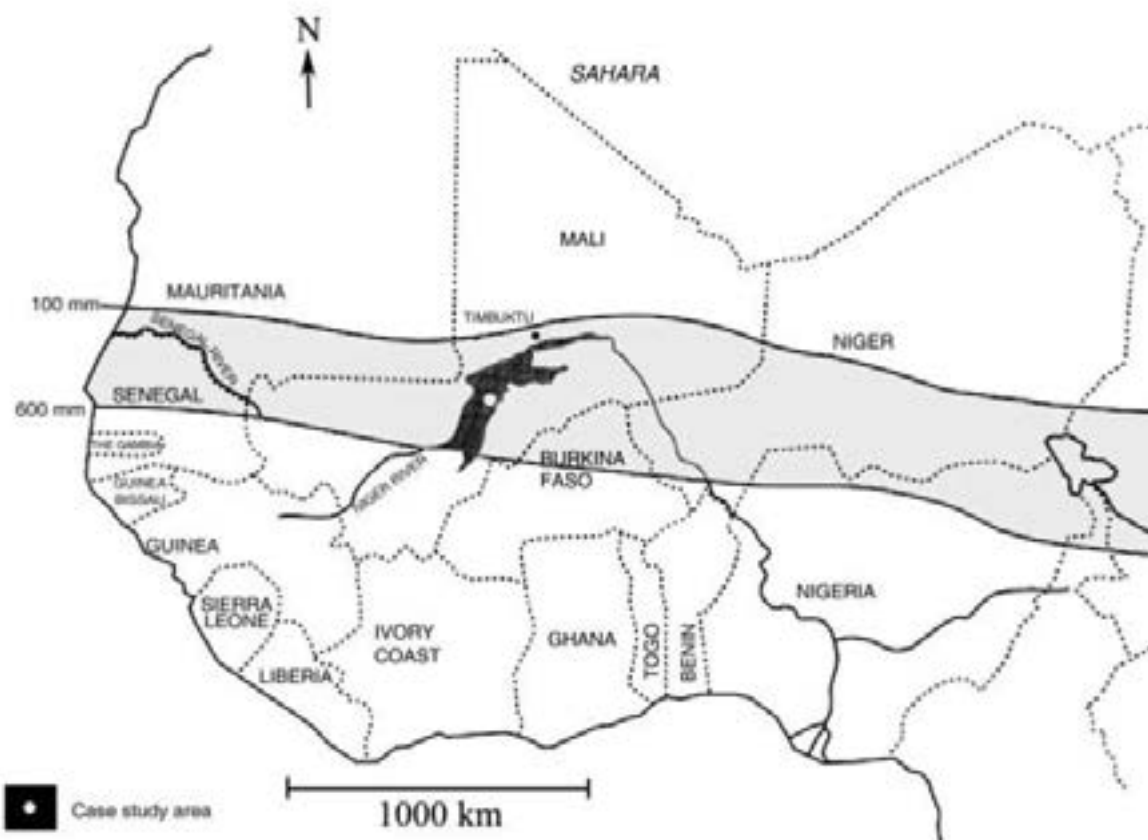
(75) Ibid

(76) WFP 2013

(77) Holligan 2013: 786

(78) Turner i Benjaminsen & Ba 2009: 74

Kort over Niger deltaet⁷⁹

Regeringen i Mali har siden uafhængigheden været meget inspireret af ideer om industrialisering og modernisering af landbruget.⁸⁰ Ønsket om 'et moderne landbrug' i Mali betød, at hyrderne blev marginaliseret – deres livsform blev set som en forhindring for udviklingen af landbruget, og regeringen opfattede hyrdernes lokale ledere, *jowros*, som feudale ledere. Regeringen gjorde alt for at underminere de lokale *jowros* autoritet.⁸¹ Store græsningsarealer, som hyrder/nomader anvender til græsningsareal for dyr og dyrkning af bær og planter, er blevet inddraget til dyrkning af for eksempel ris. Disse omlægninger har skabt konflikter mellem agerbrugere og hyrder.

Konflikter mellem agerbrugere og hyrder eksisterer også i nutidens Mali, især fordi regeringens decentraliseringsreform og øvrige politik på landbrugsområdet ikke fokuserer på at løse problemerne om retten til land.⁸²

(79) Benjaminsen & Ba 2009: 73. Kortet viser Niger deltaets forløb gennem Sahel-regionen, samt Benjaminsen og Bas lokation for feltstudie i Mali.

(80) Læs mere om den historiske baggrund i afsnittet 'Historisk introduktion'.

(81) Benjaminsen & Ba 2009: 74

(82) Benjaminsen & Ba 2009: 74

Korruption er udbredt i landbrugssektoren, hvor regeringens embedsværk og ansatte i den lokale administration inddrager offentlige midler til privat brug. Det er et udbredt fænomen i Mali, at personer med adgang til politisk eller administrativ magt for eksempel pålægger afgifter på ydelser, og denne afgift anvendes af dem som et personligt løntillæg.⁸³ For eksempel skal hyrderne betale afgifter til regeringsansatte teknikere og embedsmænd, hvis de skal åbne en ny korridor for hyrderne og deres dyr. Hvert år på den dag, hvor dyrene får adgang til deltaet, betaler hyrderne et gebyr per dyr til deres ledere, *jowros*, som udfører adgangskontrol ved indgangene til deltaet. Gebyrerne betales videre til politikere og embedsmænd, som møder op ved indgangene til deltaet for at få deres del af gebyrerne.⁸⁴

Konflikter om retten til land afgøres ved de lokale domstole. Begge parter i konflikterne betaler dommere for at påvirke rettens afgørelse, og derfor er dommen ofte tvetydig og uklar, da den skal tilgodeses begge parter. På denne måde skabes vedvarende konflikter, som fortsætter med nye retssager og nye uklare afgørelser.⁸⁵

Hyrderne er blevet tvunget til at acceptere at græsningsarealer inddrages til landbrug. Dette forhold bidrager til marginalisering af hyrdernes livsform, og er derfor en vigtig komponent i konflikterne i Mali.

5.4.3 Råstoffer, naturressourcer og minedrift

Minedrift udgør 75 % af Malis eksport, og Mali er den tredjestørste producent af guld i Afrika, efter Sydafrika og Ghana. I Malis undergrund findes guld, sølv, kobber, marmor, uran, bauxit, salt, kobber, jern, olie og gas og en række andre råstoffer. Derudover findes diamanter og andre ædelsten. Guld, marmor, salt og uran er en del af minedriften, men den øvrige del af Malis råstoffer bliver ikke udvundet på grund af dårlig infrastruktur og manglende investeringer. Kun ca. 1 % af Malis befolkning er beskæftiget med minedrift, idet meget af arbejdet udføres af gæstearbejdere.⁸⁶

Eksempler på internationale selskaber, som driver minedrift i Mali:

Guld: BHP Utah (USA), Randgold (Sydafrika), Resolute Mining (Australien), IAMGOLD (Canada), AngloGold (Sydafrika)

Uran: Bayswater Uranium Cooperation (Canada)

Malis regering ejer typisk 20 % af aktierne i mineprojekterne, og regeringen beskatter selskabernes profit ved minedrift. Morila feltet i det sydøstlige Mali er Malis største guldmine. Guldminen drives af et joint-venture bestående af Randgold (40 %), AngloGold (40 %) og Malis regering (20 %).⁸⁷

(83) Ibid: 72

(84) Ibid: 78

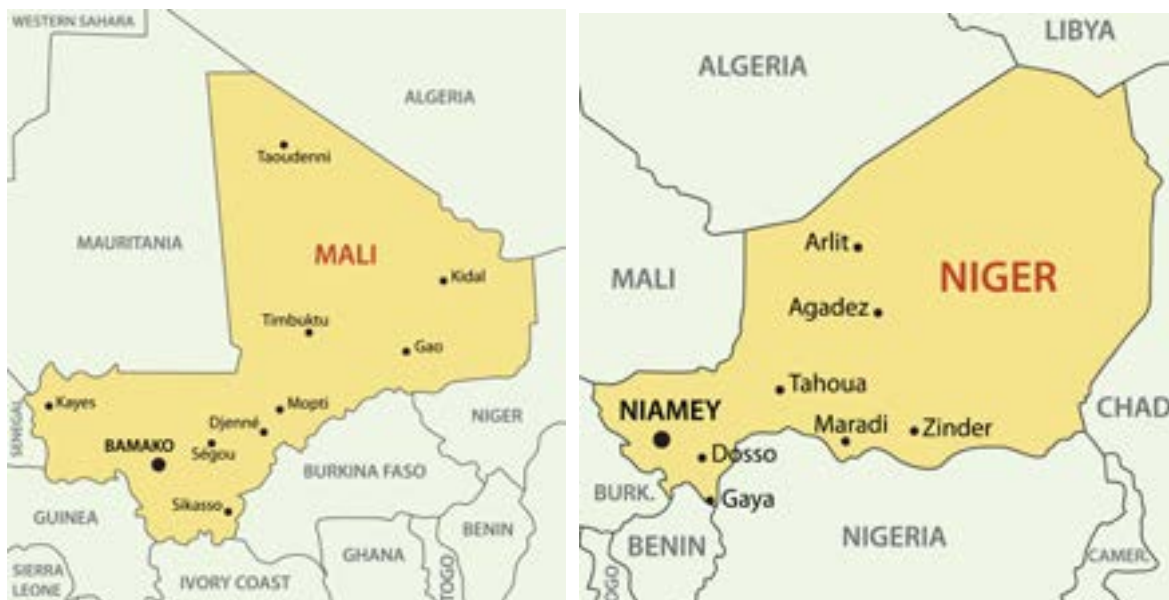
(85) Ibid

(86) Holligan 2013: 782

(87) Holligan 2013: 782

I nabolandet Niger, tæt på den nordlige by Arlit, ligger verdens største uranmine. Minen opereres af firmaet COMINAK (Compagnie Minière d'Akouta). Cominak ejes af det franske firma AREVA (34%), SOPAMIN (staten Niger, 31%), OURD (japansk firma, 25%) og ENUSA (Spanien, 10%).⁸⁸ Niger er verdens 5. største producent af uran.⁸⁹ Uranminen nær Arlit ligger ikke langt fra det nordøstlige hjørne af Mali. Denne mine kan have været en faktor i det internationale samfunds indgriben i Mali i 2013, idet specielt Frankrig, men også de øvrige interessenter, ønskede at beskytte denne uranmines produktion imod mulige angreb fra AQIM⁹⁰ eller andre salafistiske grupperinger.

Kort over Mali og Niger

Kort: Colourbox.com

5.4.4 Eksport

Malis vigtigste eksportvarer er guld og andre råstoffer, bomuld og dyr.⁹¹ Landbruget er den vigtigste sektor, hvor bomuldsdyrkning, familielandbrug og husdyrhold, samt fiskeri og skovbrug beskæftiger 73,6 % af befolkningen (opgjort i 2012).⁹²

Malis vigtigste handelspartnere er Frankrig, Kina, Sydafrika, Schweiz, Senegal, Benin, Elfenbenskysten og USA.

(88) <http://www.aveva.com/EN/operations-602/cominak-operator-of-the-largest-underground-uranium-mine>

(89) Soto-Viruet 2010: 28.2

(90) 'Al-Qaeda in the Islamic Maghreb'. Før 2007 var gruppen kendt som "the Salafist Group for Preaching and Combat" Lacher 2012: 8

(91) Holligan 2013: 788

(92) Holligan 2013: 780-781

Foto: Colourbox.com

5.4.5 Industri

Industri og fremstillingsvirksomhed udgør en lille del af Malis samlede økonomi, og bidrager med ca. 10 % af BNP. Industrien forarbejder Malis landbrugsprodukter. Der fremstilles rå sukker, drikkevarer, fiskeprodukter, cigaretter og elektricitet. Med støtte fra internationale donorer forsøger man at åbne tekstilfabrikker og spinderier til forarbejdning af bomuldsproduktionen. Mali har desuden cementfabrikker.⁹³

5.4.6 Turisme

Indtægter fra turisme i Mali har været stigende i 2009-2010, i 2010 tjente aktørerne i turistbranchen i Mali 205 millioner dollars.⁹⁴ Malis ministerium for turisme promoverer landets nomadekultur, ørkenkaravaner og kulturskattene i Timbuktu. Ifølge Malis turistministerium er de vigtigste turistdestinationer i landet Dogon bjergene, Timbuktu, Mopti, Djenne og Hombori.⁹⁵

(93) Holligan 2013: 783, 787

(94) Holligan 2013: 789

(95) <http://www.artisanat-tourisme.gouv.ml/>

Foto: Colourbox.com

I det nordlige Mali og i Niger er tuareger aktive i turistbranchen med mindre familiedrevne firmaer, hvor de arbejder som tur-operatører, guider, chauffører m.m.⁹⁶ Malis regering tiltrækker turister netop i kraft af det stereotype billede af tuaregerne som ”de blå mænd med slør”, ”ørkenens riddere” etc. Turisterne ønsker at møde ørkenfolkene og opleve nomadekulturen, og dermed øges behovet for tuaregernes deltagelse i turene i ørkenen, fordi de europæiske rejseagenter sælger rejserne på, at man kan opleve ørkenfolket tæt på, og lære ”de blå mænd” at kende.⁹⁷

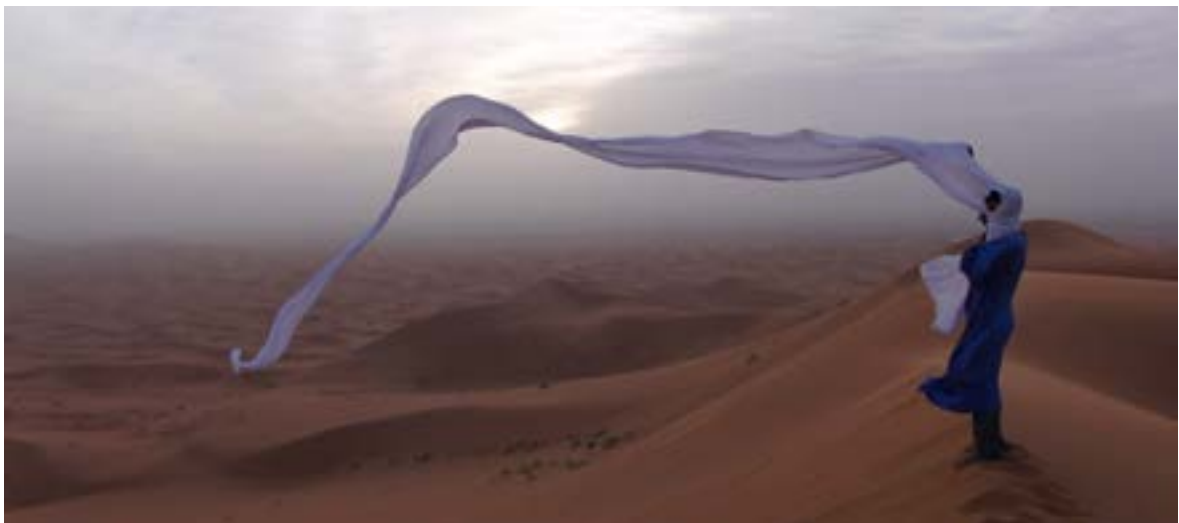

Foto: Colourbox.com

(96) Scholze 2010: 174

(97) Scholze 2010: 175

Turistbranchen i Mali oplever nedgang i antallet af turister på grund af kamphandlingerne i 2012-2013, men også på grund af risikoen for kidnapning. I 2011 og 2012 har AQIM kidnappet turister og forretningsrejsende i Mopti, Timbuktu og Kayes⁹⁸, og eftersom Mopti og Timbuktu er vigtige turistattraktioner, har kidnappingsmønstrene effekt på antallet af turister i Mali. Turistbranchen i Mali, og Sahel regionen som helhed, er mere eller mindre kollapsede på grund af kidnappingerne.⁹⁹ Dette begrænser yderligere maliernes muligheder for at udvikle indtægtskilder, især i den nordlige del af Mali, og de kriminelle netværk har derfor fortsat nem adgang til villig arbejdskraft.

5.5 Uformel økonomi

Et samfunds uformelle økonomi består af de økonomiske aspekter som ikke kontrolleres, reguleres og beskattes af staten.

5.5.1 Bytteøkonomi

I Mali, og i det øvrige Vestafrika, fungerer den uformelle økonomi som bytteøkonomi. Fastboende bønder bytter afgrøder og landbrugsprodukter til andre varer, nomaderne bytter mælk og dyr til korn og andre fødevarer. Landbrugssektoren i Mali indgår således både i den formelle økonomi (landbrugsprodukter handles og eksporteres) og i den uformelle økonomi (landbrugsprodukter byttes). I lande hvor bytteøkonomi dominerer, især uden for byerne, kan mennesker overleve uden at indgå i pengeøkonomiens cirkulation. Bytteøkonomi fungerer som netværk af udveksling, og personlige relationer er afgørende. Familier hjælper hinanden, og indtægter deles med det større familienetværk.

Det almindeligste system til overførsel af penge er hawala-systemet, som er udbredt i Mali. Hawala fungerer via et netværk af hawaladars, og man kan overføre penge både internt i Mali og til udlandet. Man kan også modtage penge fra udlandet via en hawaladar.

Den udsendte bør være opmærksom på, at økonomisk aktivitet i den uformelle sektor ikke kun omfatter illegalt arbejde. I Mali er næsten halvdelen af befolkningen under 14 år. Børn arbejder i Mali, og mange børn hjælper deres forældre på marken eller hjælper til med at sælge produkter på det lokale marked. Det er en del af den uformelle økonomi - børnene bidrager til familiens indtægter ved at hjælpe til.

Kvinder arbejder også i den uformelle økonomi, med husarbejde, børnepasning og håndarbejde. Det er almindeligt, at børn hjælper til i husholdningen med at gøre rent, vaske tøj, hente brænde og vand osv.

Familier i Mali har ofte et mix af indtægtskilder, hvor en del af indtægten kommer fra den formelle økonomi (for eksempel et lønnet arbejde som skolelærer) og en anden del fra den uformelle økonomi (for eksempel bytteforhold med naboen).

Maliske embedsmænd/kvinder i statsapparatet, politiet, militæret og øvrige myndigheder er ofte lavtlønnede. Til gengæld giver en position i statsapparatet adgang til viden og magt, som kan udnyttes til at tjene ekstra penge ved korrump praksis – for eksempel ved at indkræve gebyrer for administrative

(98) Mali Studie CACSEK/HOK 2013: 36

(99) Lacher 2012: 9

ydelser, hjælpe familiemedlemmer i job, indkræve betaling for positionen ved jobansættelse og udskrive falske papirer til illegale migranter.

5.5.2 Illegal økonomi

Den illegale økonomi er en del af Malis uformelle økonomi, og den organiserede kriminalitet er meget dominerende. Smugleri af cigaretter, våben, hash, kokain og heroin er omfattende. Smugling af illegale migranter til Europa er også en stor aktivitet i Mali. Kidnapning for løsesum er en stor indtægtskilde for de salafistisk inspirerede kriminelle grupper i det nordlige Mali og Algeriet.

I afsnittet herunder om smuglernetværk beskrives, hvordan den legale og illegale økonomi spiller sammen i Mali. Nogle politikere, militærfolk og embedsmænd er involveret i narkosmugling, og lokale forretningsmænd og chauffører driver ofte deres økonomiske aktiviteter i en kombination af legal og illegal handel. De kriminelle ledere, som tjener mange penge på smugleri eller kidnapninger, søger desuden politisk indflydelse i Mali, især i Gao-regionen, som er centrum for smugleri. Lamhar ledere søger at købe sig til politisk indflydelse, eller de stiller op til lokale eller nationale valg.¹⁰⁰

5.5.3 Narkosmugling og øvrig smugling – netværk af forretning og politik

Den organiserede kriminalitet i Vestafrika, herunder narkosmugling, vækker stigende international bekymring. Med EU's stigende fokus på at forhindre narkosmugling direkte til Europa, har de internationale kriminelle netværk søgt at finde indirekte ruter til Europa, og det er lykkedes i Vestafrika.

Kort: UNODC

(100) Lacher 2012: 12

(101) <http://www.talkingdrugs.org/un-releases-threat-assessment-of-organised-crime-in-west-africa>

Smugling af kokain foregår via skibe med containertransport, eller med fly fra Sydamerika til Vestafrika. Derefter skifter man til transport via land i tre nøgleområder¹⁰²:

Center et: Guinea-Bissau, Guinea, Gambia og Senegal.

Center to: Nigeria, Benin, Togo og Ghana.

Center tre: Mali og den sydøstlige del af Mauretanien.

I alle tre nøgleområder, undtagen i Guinea-Bissau, er det nigerianske smuglere, som styrer aktiviteterne.

I Mali er Gao både knudepunkt for cigaretsmugling¹⁰³, våbensmugling og transport af illegale immigranter til europæiske lande. I nabolandet Niger, i byen Agadèz, findes et tilsvarende knudepunkt. UNODC vurderer, at de smuglede cigaretter udgør en samlet værdi på omkring 470 millioner US dollars, og at smuglercigaretter udgør 60 % af det libyske tobaksmarked.¹⁰⁴

Smugling af kokain giver høje indtægter til smuglerne, og foregår via mange forskellige ruter gennem ørkenen. Flere steder i Vestafrika, især i Mali, Mauretanien og Guinea-Bissau, er smugleri af kokain en forretning, som styres af politikere, embedsmænd og medarbejdere fra sikkerhedsstyrkerne, både militær og politi.

De seneste beslaglæggelser og anholdelser i adskillige vestafrikanske lande har vist, at smugler-netværkenes medlemmer er forretningsfolk, politikere, officerer i militær og politi, dommere, religiøse og lokale ledere. Smuglerne har nemt ved at operere i vestafrikanske stater med mange ørkenområder, begrænset grænsekontrol, svage statsinstitutioner og korrupsion. De vestafrikanske stater er i stigende grad under pres fra de internationale narkokarteller.¹⁰⁵ Infiltration fra kriminelle i dele af militæret og politiet og deraf følgende tætte samarbejde med kriminelle, samt den svækkelse af militær, politi, toldvæsen og grænsekontrol det medfører, er en trussel mod mange vestafrikanske stater.¹⁰⁶

I 2009 landede det berømte fly, senere døbt 'Air Cocaine', fra Sydamerika nær byen Tarkint i Gao-regionen i Mali. Flyet var lastet med mellem 7 og 11 tons kokain, som blev smuglet videre til Marokko af et netværk bestående af spanske, franske, marokkanske, senegalesiske og maliske smuglere.¹⁰⁷

I Mali har politiet beslaglagt smuglede våben i det nordlige Mali, i Gao, i grænseområdet mellem Mali og Guinea, i grænseområdet mellem Mali og Mauretanien, og øst for Bamako.¹⁰⁸

(102) UNODC 2013: 11

(103) Lacher 2012: 5

(104) Ibid

(105) Aning & Pokoo 2013: 5

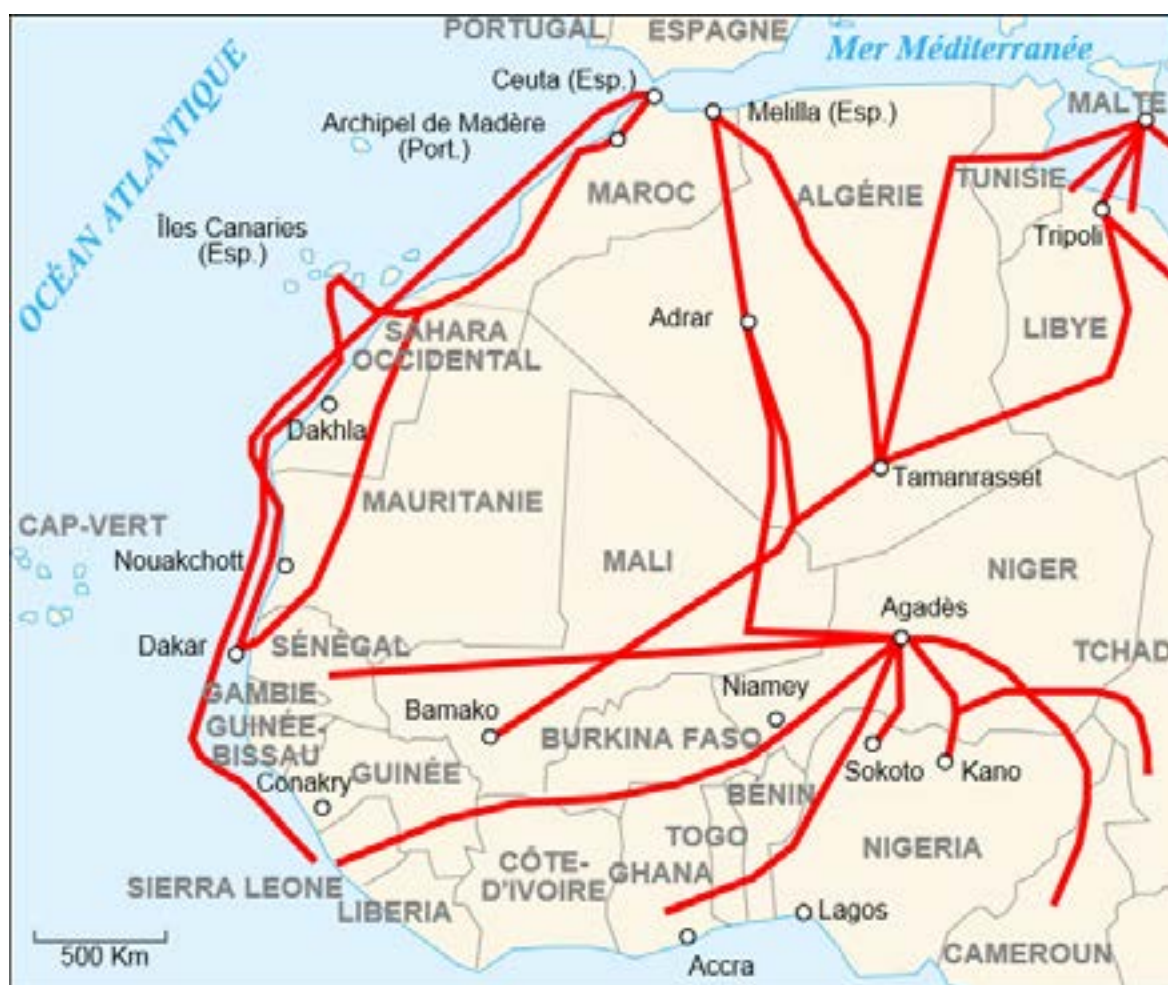
(106) Ibid

(107) Lacher 2012: 7

(108) UNODC 2013: 60

5.5.4 Smugling af illegale migranter fra Vestafrika til Europa

Kort over ruter for illegale immigranter fra Vestafrika til Europa¹⁰⁹

Kort: Frankfurter Allgemeine Zeitung

Mange af de chauffører, som transporterer illegale migranter videre op mod Europa, er fra nomadegrupper i Niger, Algeriet og Mali, som mistede deres livsgrundlag, da deres dyr døde under tørkerne i 1970erne i Sahel-regionen. Nu transporterer de mennesker og varer gennem Sahara. I et interview med en tuareg chauffør, som arbejder for en nigeriansk forretningsmand, fortæller chaufføren, at han tidligere kørte med hirse og salt, men nu transporterer han mennesker.¹¹⁰ Transporten af migranter er en forretning, som også involverer korrupte embedsmænd, der udarbejder falske dokumenter for betaling.

(109) Frankfurter Allgemeine Zeitung, 25. Feb. 2007/ http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carte_des_routes_d%27immigration_africaine_vers_l%27Europe.svg

(110) UNODC 2013: 26

Migranter betaler sig vej til Europa efter 'pay-as-you-go'-princippet, så de betaler for transport noget af vejen, stopper for at arbejde og tjene flere penge et sted på ruten, og betaler så for den næste del af transporten, når de har råd til det.

5.5.5 Samarbejde mellem islamistiske grupperinger, smuglernetværk og embedsmænd

I december 2011 sendte FN's Sikkerhedsråd en delegation til Sahel regionen, hvor delegationen også besøgte Mali. Opgaven var at undersøge, hvordan krisen i Libyen påvirker de øvrige lande i regionen. Delegationen påpegede blandt andet, at der er tegn på samarbejde mellem narkosmuglere og medlemmer af AQIM i nogle områder af det nordlige Mali. Samarbejdet sker blandt andet gennem opkrævning af ulovlige skatter.¹¹¹

I praksis betyder det, at AQIM indkræver pengebeløb fra smuglerne, når de passerer igennem områder, som AQIM kontrollerer. FN-delegationen oplyste, at den nigerianske islamistiske gruppe, Boko Haram, har et etableret samarbejde med AQIM, og at medlemmer af Boko Haram har modtaget træning i AQIM træningslejre i det nordlige Mali i 2011.¹¹²

Delegationen peger på en generel tendens med en stigning i kriminelle og terror aktiviteter i det nordlige Mali, og ud over indtægter fra de forskellige former for smugleri, er en væsentlig årsag AQIMs indtægter fra løsesumsudbetalinger i forbindelse med kidnapning. Nogle af de mindre islamistiske grupper, som f.eks. MUJAO, har skaffet sig folkelig popularitet i Gao ved at anvende deres økonomiske indtægtsgrundlag til at uddele fødevarer til befolkningen i området.¹¹³

Det formodes, at AQIM har akkumuleret mellem 40-65 millioner US dollars på indtjening fra kidnappings løsesummer.¹¹⁴ De store løsesummer, som udbetales for gidsler, har medført konflikt mellem Algeriets og Malis regering. Algeriet modsætter sig udbetaling af løsesummer, hvorimod Malis regering forhandler med gidseltagere, som for eksempel AQIM, om udbetaling af løsesummer, og ofte også befrielse af AQIM fanger som udveksling med gidsler. Algeriets regering beskylder Malis regering for eftergivenhed, og mener, at Malis regering er alt for vag i sin tilgang til bekæmpelse af AQIM. Malis regering beskylder Algeriets regering for at have infiltreret AQIM, med det formål at flytte AQIM fra Algeriets territorium ind i det nordlige Mali.¹¹⁵

Det er vigtigt for den udsendte at forstå, at kriminelle og ideologiske aktiviteter i det nordlige Mali er tæt forbundne. En kendt tidligere ledende figur i AQIM, Mokhtar Belmokhtar, grundlagde sit netværk og sin personlige formue på cigaretsmugling.¹¹⁶ Belmokhtar brød senere med AQIM og er nu gået sammen med MUJAO.

Det er altså ikke sådan, at nogle grupper er kriminelle, mens andre er terrorister eller salafister, der er snarere tale om et både-og – og AQIM kan således både anskues som et kriminelt netværk og en terrorgruppe baseret på en ideologi.

(111) UNSC 2012: 11

(112) UN SC 2012: 12

(113) Lacher 2012: 15

(114) Aning & Pokoo 2013: 8

(115) Ammour 2012: 4

(116) Lacher 2012: 5

I det nordlige Mali er der tendens til et tæt samarbejde mellem narkosmugler-netværk, islamistiske grupperinger og lokale og nationale politikere. Især de personer, som forhandler frigivelse af gidsler og størrelse af løsesummer på vegne af Malis regering, er nøglepersoner, som tilsyneladende har nære relationer til både narkosmuglere og islamister. Et eksempel er borgmesteren i Tarkint (lille by 160 km nord for Gao), Baba Ould Cheikh, som blev anholdt i 2013, og sigtet for medvirken i narkosmugling (blandt andet sættes han i forbindelse med transporten af kokain i det føromtalte fly, som landede nær byen Tarkint i 2009).¹¹⁷

Selvom der ikke er konkrete beviser, er det en udpræget opfattelse i Mali, at gidselhandlerne tager en god portion af den løsesum, som udbetales af vestlige regeringer, og deler denne portion med enkeltpersoner fra Malis regering og embedsapparat.¹¹⁸

5.5.6 Kamp om smuglerruterne

Årsagerne til kamphandlinger og konflikt i Mali kan også forklares med udgangspunkt i kampen om kontrollen med de lukrative smuglerruter. I det nordlige Mali har regeringen allieret sig med den etniske gruppe Lamhar og Imghad-tuaregerne. Borgmesteren i Tarkint, Baba Ould Cheikh, tilhører lederskabet hos Lamhar. I perioder og på ad-hoc basis former disse grupper militser, ledet af officerer fra Malis militær, som søger at bekæmpe militser bestående af Ifoghas-tuareger og mænd fra den etniske gruppe Kounta. Kampene drejer sig om adgang til smuglerruter og kontrol med vigtige områder.¹¹⁹

Et andet eksempel på samarbejde mellem embedsmænd fra Malis regering og AQIM og narkosmuglere er fra 2010. Mauretaniens militær blev indsat, efter aftale med Malis regering, i en operation mod AQIM i det nordlige Mali i september 2010. Styrkerne fra Mauretania led store tab, og efterfølgende besøgte Mauretaniens forsvarsminister Mali med kravet om, at en officer fra Malis hær, som blev beskyldt for at have advaret AQIM om operationen, skulle retsforfølges. Det skete ikke. Mauretania besluttede herefter ikke længere at dele militære efterretninger med Malis regering i samme grad som før.

5.5.7 Korruption

I afsnittene ovenover fremgår eksempler på korruption i Mali: I landbruget, hvor man kan betale sig til en favorabel kendelse i juridiske afgørelser om retten til land, og i embedsapparatet, hvor embedsmænd udarbejder ulovlige papirer til illegale migranter, eller lokale politikere og nationale embedsmænd modtager dele af de pengebeløb, som udbetales som gidsel løsesummer.

Generelt foregår korruption i Mali på samme måde som i mange andre lande i Vestafrika. Den mest udbredte form for korruption er 'petty korruption' – for eksempel gebyrer man betaler til politifolk og toldvæsen, gebyrer for diverse ydelser i forbindelse med licenser og kontrakter, nepotisme i forbindelse med udnævnelser etc. En af de mulige årsager til militærkuppet i Mali i 2012 var, at der var en stigende utilfredshed med omfanget af den illegale handel i Sahel, og at de militære ledere blev set som garant for en kamp imod en korrupt politisk elite.¹²⁰ Omfanget af korruption er meget højt i Mali,

(117) AFP News 2013. Pressemeddelelse offentliggjort af West Africa Commission on Drugs (WACD).

(118) Lacher 2012: 13

(119) Lacher 2012: 12-13

(120) Den danske ambassade i Bamako. Svar på henvendelse fra Forsvarsakademiet, 6. august 2013.

og indtægterne fra narkohandel og andre typer af smugleri er en faktor, som skævvrider økonomien og bidrager til det høje korruptionsniveau i landet.

5.6 Sammenfatning

Den økonomiske dimension har behandlet elementer og kulturelle mønstre, som er relevante for fordeling og udveksling af værdier i Mali. Dimensionen giver et billede af, at Malis økonomi generelt er domineret af den igangværende konflikt, og den uformelle økonomi er dominerende i landet. Både den uformelle og formelle økonomi er central for landet, og befolkningen har ofte indtægtskilder fra begge.

Malis økonomi er præget af landbrugssektoren, hvor hovedparten af Malis befolkning er beskæftiget, samt minedrift af guld og uran. Minedriften udgør 75 % af Malis eksport. Der findes en række uudnyttede ressourcer og råstoffer i Malis undergrund, som ikke udvindes på grund af dårlig infrastruktur og manglende investeringer.

I Mali er landbrugssektoren en del af både den formelle og uformelle økonomi. En stor del af den uformelle økonomi fungerer som bytteøkonomi, hvor afgrøder, dyr og andre varer udveksles mellem forskellige grupper i samfundet. Befolkningens overlevelse er således i stor udstrækning koblet til både den formelle og uformelle del af landbrugssektoren, hvor netop bytteøkonomien er essentiel i forhold til befolkningens adgang til fødevarer. Adgangen til jord er således et afgørende element i Mali og dette er ofte en kilde til konflikt.

Landets nomadesamfund er også betydningsfuld for den økonomiske dimension. Nomadernes vandringer strækker sig over store områder, og det kan føre til konflikter såfremt disse ruter blokeres, hvad enten det er internationale styrker eller andre dele af lokalbefolkningen. Viden om nomadernes sæsonbestemte vandringer gør den udsendte i stand til at identificere eventuelle udfordringer og inddrage dette i sine overvejelser.

Malis økonomi er yderligere præget af landets og nabolandenes ustabile situation. Mali betegnes som et af verdens fattigste lande. Store dele af befolkningen har mistet indkomsten, og landet er præget af konstant fødevarekrise. Landets situation er med til at fremme den uformelle økonomi, da befolkningens mulighed for indtægtskilder begrænses stærkt.

Ud fra et økonomisk perspektiv synes der at være følgende konfliktodynamikker i Mali:

- Fødevarer-sikkerhed, gentagen tørke og sult
- Konflikter om retten til land
- Udvinning af råstoffer og potentiel minedrift
- Narkosmugling og øvrig smugling
- Korruption
- Migration (internt i Mali og hjemvendte migranter fra Libyen)

Særligt i det nordlige Mali er alle seks faktorer gældende. Gentagen tørke har skabt fødevarekrise og migration. Konflikter om retten til land (mellem agerbrugere og hyrder) blusser jævnlige op, og migranter og internt fordrevne personer komplicerer billedet yderligere og skaber lokale konflikter.

Narkosmugling og øvrig smugling foregår i det nordlige Mali ganske uhindret, ofte med deltagelse af nøglepersoner fra det lokale eller nationale politiske niveau. AQIM og andre salafistiske netværk øger deres indtjening ved smugleri og kidnapninger. Korruptionsniveauet er højt i hele landet, og alle sektorer i Malis økonomi er præget af korruption. Korruption har derfor stor indflydelse på befolkningens hverdag og samfundets strukturer i Mali, og den udsendte bør være opmærksom på, hvordan korruption opfattes lokalt.

Malis økonomiske dimension adskiller sig i høj grad fra de kulturelle normer og regler, der gør sig gældende i vesten, eksempelvis i forhold til børnearbejde, der er vigtig for en families indtægt. Det er derfor centralt, at man har forståelse for de samfundsmæssige forskelle, og er forberedt på, at egne normer og værdier kan blive udfordret.

6. Den sociale dimension

6.1 Introduktion

I dette afsnit behandles den sociale dimension. Den sociale dimension behandler et områdes sociale hierarki og strukturer. Alle samfund har deres særlige sociale struktur, der bestemmer, hvilke roller individet spiller i samfundet. Derudover beskriver den sociale dimension de former for opførsel og handling, der kan forventes i forskellige situationer.

I de fleste samfund inddrages indbyggerne efter køn, alder, stamme eller klan, klasse, etnicitet og religiøs tilhørsforhold. Et individ kan tilhøre en eller flere af disse sociale grupperinger samtidig. Samspillet mellem de sociale grupperinger i samfundet er vigtig grundlæggende viden, da sociale forskelle ofte kan lede til spændinger og konflikter. Forståelsen af et samfunds sociale strukturer giver indsigt i den særlige sociale dynamik, der er i spil i området og i, hvilke sociale grupper der kan betragtes som venligt henholdsvis fjendtligt stemte over for specifikke tiltag.

Viden om, hvilken vægt der bliver lagt på sociale bånd i en given kultur, er med til at give et indtryk af for eksempel, hvem der har adgang til magten. Endvidere giver viden om den sociale dimension mulighed for at vurdere, hvordan eventuelle egne tiltag vil påvirke et givent område.

Der findes mange typer af sociale strukturer som organiserer måden, hvorpå individer i en kulturel gruppe interagerer. Sociale strukturer inkluderer sociale lag, familiemæssige strukturer, religiøse strukturer og andre sociale netværk i et samfund. Sociale strukturer er organiseret i hierarkier, som afspejler status og magt. Viden om aspekter indenfor den sociale dimension kan dermed være med til at give et indtryk af hvilke grupperinger og individer, der har adgang til magt i et samfund. Malis nuværende situation, og landets historie, har haft betydning for stridigheder mellem og i de forskellige sociale grupper. Det er centralt at have kendskab til organiseringen af kulturelle og sociale grupper for at forstå magtforholdet mellem disse.¹²¹ Aspekter inden for den sociale dimension er grundlæggende vigtig for at opnå forståelse for konflikter og krig i et givent samfund. Viden omkring, og forståelse for, kulturelle gruppers sociale struktur optimerer den udsendtes mulighed for at navigere i et samfund, og gør en i stand til at forstå og arbejde indenfor politiske, militære, økonomiske og sociale systemer.¹²²

Det kan være udfordrende at forstå et samfunds sociale strukturer, hvis man ikke selv er socialiseret ind i kulturen. Det at forstå, tilhøre og fungere i en social gruppe sker gennem socialisering, og det er en langvarig proces at opnå forståelse for et samfunds sociale strukturer. Som ovenstående viser, er det derfor også vigtigt, at have forståelse for den kompleksitet den sociale dimension indeholder og at være åben overfor variationer i forhold til normer og værdier i en kulturel gruppe. At den udsendte har viden, samt forståelse for, et samfunds sociale strukturer er, som ovenstående indikerer, afgørende for at kunne operere effektivt.

(121) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 116

(122) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 111

Nedestående beskriver den sociale dimension i forhold til det Maliske samfund.

6.2 Familien

Dette afsnit omhandler den generelle familie struktur i Mali. Det er vigtigt at huske på, at der er stor lokal variation i dette mønster, og at der sker forandringer i familiestrukturen på grund af processer såsom migration, tørke, urbanisering og ændrede forsørgelses metoder. Dette afsnit skal derfor ses som en skabelon for, hvordan idéen om en typisk normal familie i Mali er, og ikke nødvendigvis som en afspejling af, hvordan den konkrete sociale virkelighed ser ud i specifikke områder.

Familien er det maliske samfunds mest centrale institution. Alle hverdagens rutiner og arbejdsopgaver er fordelt i forhold til familiemæssige roller. Religiøse eller økonomiske diskussioner tager oftest udgangspunkt i ideologien om familien. Folks muligheder for at opfylde den, af familien forventede, rolle, er af den største betydning for individuelle aktører, og kan ofte være den grundlæggende motivation for deres handlinger.¹²³

I Vestafrika generelt har man en mindre grad af individuel frigørelse, end det er tilfældet i Vesten, hvilket vil sige, at man i højere grad er defineret af de positioner, man har i den gruppe, man tilhører. I de Vestafrikanske samfund er det relationerne og ikke individerne, som er vigtige.¹²⁴

6.2.1 Familiehierarkiet

Maliske familier er hierarkisk opbygget efter køn, alder og generation. Individernes position og status er afgjort af deres køn, om de tilhører forældre eller børnegenerationen, og om de er født før eller efter deres søskende.¹²⁵ Der er generelt tale om et patriarkat. Det er familiens ældste mand, som har autoriteten og tager beslutninger på familiens vegne, og det er den ældste bror i den ældste generation, som er overhoved for hele slægten. Det er således typisk ældre mænd, som tager beslutninger om, hvem deres døtre eller andre unge kvinder i familien skal giftes med, og om hvordan familiens indtægter skal fordeles eller bruges. Dette udelukker ikke, at ældre kvinder ofte spiller en stor rolle og kan have megen indflydelse på den slags beslutninger – blot ikke udadtil i det offentlige rum. På grund af dette, er det i Mali en stor skam for en mand at blive forsørget af en kvinde, men mange steder er familiens mænd døde i borgerkrig, eller migreret til et andet land for at finde arbejde, og det er derfor kvinderne, som fungerer som familieoverhoved. Ofte bliver dette af kvinderne set som en byrde snarere end noget positivt.¹²⁶

6.2.2 Ægteskabet

Ægteskabet er som institution af helt afgørende symbolsk og social betydning i Mali. Det skyldes, at det er igennem ægteskab, at nye alliancer mellem familier skabes og gamle vedligeholdes. Man kan sige, at det er igennem ægteskabsalliancer at samfundet hænger sammen. Det er de ældste mænd, som sørger for at vedligeholde disse alliancer ved at ”udveksle” kvinder, som indgår i hinandens familier som hustruer. Det er desuden kun igennem ægteskabet, at det er tilladt at få børn, og den udvi-

(123) Shultz 2012: 109

(124) Friedman 1991

(125) Shultz 2012: 110

(126) Ibid: 111

dede familie er interesseret i at blive større, fordi den øgede arbejdskraft fordrer velstand og indflydelse.¹²⁷

6.2.3 Polygami

Den typiske maliske familie er polygam. Der er altså mulighed for, at en mand kan have flere koner. Det er tilladt at have op til fire koner. Manden er forpligtet til at forsørge alle sine koner ligeligt og rigeligt. Han er også forpligtet til at forhøre sig ved sin første kone om, hvorvidt hun er indforstået med at dele husholdning med en kone til. Fordele og ulemper ved polygami er et debatteret emne i Mali. Nogle kvinder mener, at det er en fordel, fordi det er godt at have en ekstra kvinde eller flere til at dele husholdningens opgaver med, mens andre kvinder mener, at polygame ægteskaber skaber for meget konkurrence om ægtemandens ressourcer og affektion.

6.2.4 Giftermålets forløb

At blive gift er i Mali en langvarig proces, og ikke, som i Vesten, noget som finder sted på en bestemt dato. Ægteskabet indgås først som en forhandling imellem familieoverhovederne i de respektive familier, som sammen bliver enige om en brudepris. Traditionelt bliver brudeprisen betalt i kulturelt betydnings- og statusgivende objekter, men denne praksis bliver i stigende grad overtaget af betaling i penge. Der er under alle omstændigheder tale om betydelige beløb, som skal kompensere kvindens familie, for den arbejdskraft de mister ved at give hende væk. Ofte er der tale om familier, som i generationer har udvekslet brude, og som derigennem har opnået et stærkt tillidsforhold og samarbejde. Disse alliancer bliver i stigende grad truet af monetariseringen af brudeprisen, hvorigennem velstående bejlere opnår fordel frem for de traditionelle alliancepartnere. Det er med til at svække den sociale sammenhængskraft i det maliske samfund.

Efter ægteskabsaftalen eller handelen er indgået, følger en længere periode – op til flere år, hvor ægtemanden løbende kommer på besøg hos sin svigerfamilie og kurtiserer sin kommende hustru og arbejder på svigerfamiliens marker, eller medbringer dele af brudeprisen. Denne proces giver mulighed for at skabe et langvarigt venskab og tillidsforhold imellem de kommende ægtefæller, inden ægteskabet endeligt indgås. Først når hele brudeprisen er betalt eller arbejdet af, flytter hustruen ind i ægtemandens familie.

Det er først efter mange års tilstedeværelse og fødslen af flere børn, at man betragter kvinden som en del af mandens familie. Ofte sker det først, når kvinden indtræder i den ældste generation, og derved bliver en af beslutningstagerne i familien. Det er muligt at indgå disse ægteskabsaftaler, mens den kommende hustru stadig er barn, men pigen bliver boende hos sine forældre, indtil hun når puberteten, og først da flytter hun hen til sin mand. Når den lange ægteskabsproces er overstået, flytter konen ind på sin mands gårdsplads, eller på sin mands forældres gårdsplads, hvis han ikke er af ældste generation¹²⁸.

(127) Ibid: 112-113

(128) Ibid: 123-129

6.2.5 Kønsroller og arbejdsfordeling

Manden bygger et hus til sin hustru på gårdspladsen, og hvis han har flere hustruer, bygger han et hus til hver. I Tuaregernes tilfælde er det et telt, og det er kvinden, som ejer teltet og dets indhold¹²⁹. Hustruerne arbejder sammen på gårdspladsen og deler husholdningens opgaver imellem sig og laver mad sammen på et fælles udendørs køkken. Manden er forpligtet til at tilbringe lige mange nætter i hver af hustruernes hus, typisk to nætter hos hver hustru. Han er også forpligtet til at behandle sine hustruer ligeligt i forhold til ressourcer og fordeling af arbejdsopgaver. Praksis kan være anderledes. Det er mandens rolle at forsørge hele familien. Kvinderne har hver et lille stykke jord, hvorpå de dyrker afgrøder til husholdningen og til salg. Manden har ingen ret til afkommet eller indtægten fra disse jordlodder. I pastorale grupper har kvinderne ofte ret til mælken fra husdyrene, hvilket kan være en stor indkomstkilde, som også giver indflydelse og muligheder for at skabe sociale netværk gennem vare og gave udveksling. I de grupper af Fulani og Tuareg hvor folk har mistet deres kvæg og derfor er gået over til at dyrke jorden, har dette resulteret i lavere status og indflydelse for kvinderne.

6.2.6 Den udvidede familie

Det er ikke kun den ene mand og dennes hustruer og børn, som bor sammen. Den udvidede familie, som bor sammen på samme gårdsplads, vil typisk også omfatte mandens forældre, brødre og disses hustruer. Det vil sige, at en typisk malisk familie kan bestå af 20-40 mennesker. De fysiske strukturer, som danner rammen for en typisk malisk familie, består af en gårdsplads med mindst tre huse samt en kornsilo, hvor familiens samlede udbytte opbevares, og hvorfra familiens samlede rigdom fordeles af familieoverhovedet. Der vil desuden være hønsehuse og indhegnede områder til familiens dyr. Nomadegrupper følger samme mønster men i mindre format. Der er tale om, at det vi kalder den udvidede familie eller flergenerationsfamilien, er normen i Mali.

En udvidet families gårdsplads støder ofte op til en anden families, og er afgrænset af hegn eller mure af forskellig art, ofte lavet af mudder. Man kan med lidt kendskab se på en gårdsplads, hvor godt familien klarer sig økonomisk. Er gårdspladsen meget lille, og er der for eksempel ingen indhegninger til dyr, eller er disse lavet hastigt med dårlige materialer, er det et tegn på, at familien klarer sig dårligt økonomisk. Dette er forbundet med social stigmatisering. Er der til gengæld mange huse, mange dyr, gode hegn og også en æsel kære, er det et tegn på moderat økonomisk succes. Folk bor typisk sammen 2 - 4 stykker i rum på omkring 8 kvadratmeter.

Der har i de sidste 50 år været en tendens mod mindre familieenheder, især for folk som bor i byerne. Her er hustruernes territorier typisk også mere adskilt. Typisk bor der i byerne også folk, som ikke tilhører familien på familiens gårdsplads, adopterede børn eller lejere for eksempel. I byerne kan én boplads også godt indeholde flere familier, fordi de lejer bopladsen af en anden part. Der er også tendens til mindre enheder blandt nomader.¹³⁰ Man bør holde sig for øje, at den aktuelle flygtningesituation kan ændre familie, bosættelse og kønsrolle mønstrene markant, fordi familier flytter rundt eller er blevet splittet.

(129) <http://famdliflc.lingnet.org/products/Tamashek/cookie/default.html>

(130) Ibid: 129-132

6.2.7 Klan og storfamilie netværk

Klantilhørsforhold og afstamning har stor betydning i Mali. En klan er en gruppe udvidede familier, som alle mener at stamme fra den samme, ofte mytiske, forfader. Klanens navn er oftest enslydende med denne forfaders navn. Klantilhørsforholdet er ofte forbundet med forbud imod visse kostelementer og med regler for, hvilken slags interaktion man har med bestemte andre klaner. Visse klaner kan man eksempelvis have lov til at gifte sig ind i, mens andre er forbudt. Disse forhold ændrer sig i takt med generationerne, hvilket er med til at forhindre indavl.

Ofte har hver klan også et virke, såsom smede, musikere, tæppemagere osv., som klanen specialiserer sig i og er kendt for. I Mali er klanmedlemskaber bestemt igennem faderens blodlinje – man tilhører altså sin faders klan, ikke sin moders. Klaner fungerer også som forretningsnetværk, eksempelvis mellem land og by eller over landegrænser fra en ende af regionen til en anden, som det er tilfældet i Mali. Klaner er typisk opdelt i sub-klaner, som kan være mere eller mindre identiske med det, vi tidligere har kaldt den udvidede familie. Disse sub-klaner har stor praktisk betydning i folks liv, fordi de både giver beskyttelse, og et arbejdsfællesskab som kollektivt klarer store arbejdsintense opgaver som anlæggelse af nye marker eller opførelse af nye huse.

6.2.8 Klan begreb og identitet

Klantilhørsforhold betragtes ofte som en begrænsende faktor, som kan være årsag til splittelse og spændinger. Det kan dog også anskues ud fra en anden vinkel, hvor klanbegrebet og den deraf følgende identitet snarere end at være en afgrænsning fungerer som en inkluderende mekanisme, som tillader folk at udvide deres sociale netværk.

Ud over at alliere sig igennem ægteskab, kan klanen også skabe fiktive blodsband til nye fremmede mennesker, som er med til at inkludere dem i gruppen. Man kalder for eksempel ofte fremmede for ældre broder eller søster. Ældre er for at vise respekt, og søskende betegnelsen indikerer accept af den fremmede som et potentielt nyt medlem af klanfællesskabet. Nye personer har mulighed for officielt at blive medlemmer af klanen ved at tage klanens navn og begynde at følge de rituelle krav, som følger med identiteten. Snarere end at være en fastlåst kategori er klanen den overordnede måde, man forestiller sig det sociale landskab. Det er i klan eller storfamilie termer, man taler om og med folk, og det er med klan moral og regler, at man regulerer interaktion imellem folk og med eksterne grupper.

I Mali er der ud over disse inkluderende mekanismer også traditioner for samarbejde og venskabelighed mellem klaner, og i nogen grad mellem etniske grupper. Disse kaldes 'vittighedsforhold' og består i, at man grupperne imellem behandler hinanden som fætre/kusiner, og udveksler traditionelt bestemte vittigheder baseret på etniske/klan stereotyper om hinanden. De grupper, som har vittighedsforhold med hinanden, har samtidigt alliancer eller samarbejde om for eksempel handel eller sikkerhed. Ifølge mange maliere er dette med til at holde spændinger imellem klaner og etniske grupper nede, fordi folk får afløb gennem gensidig godartet hån, og fordi grupperne er gensidigt afhængige af hinanden. Der er også traditionelle afhængighedsforhold og samarbejdsrelationer mellem grupper, som tidligere har været del af samme lokale sociale hierarkier, eksempelvis mellem tidligere herrefamilier og disses slaver og mellem disse grupper og de frie religiøse eller håndværksspecialister, som udgør et mellemlid i hierarkierne. Alle disse typer af udvidede netværk er med til at gøre Mali til et

land, hvor de sociale netværk er stærke og går fra en ende af landet til den anden, og ofte også strækker sig ind i nabolandene.¹³¹

I Mali er det i langt højere grad klanen, storfamilien og det udvidede netværk, som gør tilværelsen mulig, end det er staten.

For en med vestlig baggrund kan det virke meget fjernt, med områder som brudepris, altså handel med kvinder, arrangerede barneægteskaber, og polygami. Disse områder er for nærværende en indgroet del af den maliske sociale familiestruktur, som denne nu er indrettet og former det maliske samfund. Strukturen fungerer som en form for sikring af grupper og individer. Der er regler indbygget i det kulturelle system, som måske gør de, for os, moralsk problematiske familiestrukturer mere forståelige. For eksempel er det ikke tilladt at have sex med sin hustru, førend hun når puberteten, hvilket i hovedsagen svarer til omtrent vores seksuelle lavalder, hvis man også tager i betragtning, at den gennemsnitlige levealder er betydeligt lavere i Mali. Det er desuden muligt for forældrene at bestemme over denne side af ægteskabet, indtil hustruen flytter hen til sin mand.

Polygami kan forekomme kvindeundertrykkende, og er også forbundet med en patriarkalsk ideologi, men fordi samfundet er bygget op omkring tilhørsforhold til storfamilier er institutionen samtidigt med til at sikre uforsørgede kvinder, enker og dissers børn, som ellers ville kunne lide nød eller være deres familier til last.

6.3 Alder og køn

I Mali afhænger betydningen af køn og alder i stor grad af, hvilken etnisk gruppe der anskues. Respekt for ældre er dog gennemgående i hele Mali.

Hos Tuaregerne er det for eksempel mændene som har den politiske magt, mens det er kvinderne som har den største frihed til at klæde sig og tale, som de vil. Mændene ser kvinderne som hævet over de regler for anstændighed, som de selv praktiserer gennem deres påklædning og opførsel. Der er derfor her flere regler for, hvordan man omgås med mænd end med kvinder.¹³²

Den konkrete betydning af alder og køn bliver derfor behandlet i sektionerne om de enkelte etniske grupper. Man bør forholde sig aktivt og kritisk til disse informationer, da det kan have ændret sig markant, og fordi disse normer, som sagt, er højst forskelligartede.

6.4 Etniske Grupper i Mali

Mali er i høj grad en multietnisk nation bestående af mere end 12 etniske grupper, som hver taler deres eget sprog. Det er vigtigt, at man er klar over, at etnicitet som social markør er en meget flydende og omskiftelig egenskab, som er til forhandling og kan ændre sig i forhold til strategiske hensyn. Et lokalt samfund, som i princippet tilhører en bestemt etnisk gruppe, kan sagtens adoptere kulturelle skikke og endog sprog fra andre (ofte dominerende) etniske grupper i dets område.¹³³ Det er ligeledes sådan, at der i Mali er stærke økonomiske, politiske og militære alliancer og forbindelser

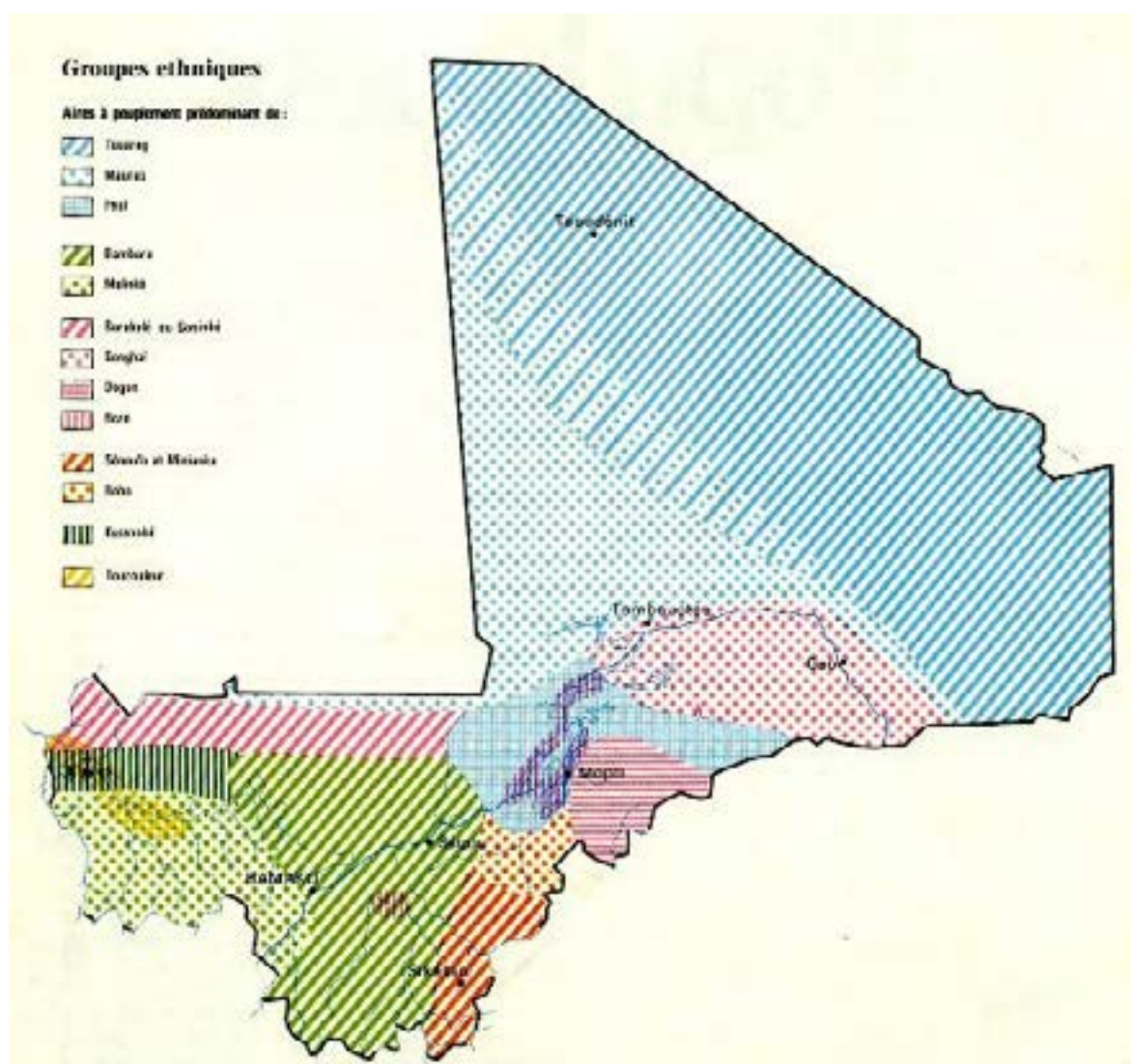
(131) Ibid: 113-115

(132) <http://famdliflc.lingnet.org/products/Tamashek/cookie/default.html>

(133) Barth 1969

mellem de forskellige etniske grupper, som går flere hundrede år tilbage, og som går på tværs også af nationale grænser, ligesom de etniske grupper selv går på tværs af de mere eller mindre arbitrært fastsatte nationale grænser.

Kort over etniske grupper i Mali¹³⁴

Kort: FAO

Den komplekse virkelighed af sammenflettede og foranderlige etniske tilhørsforhold bliver her i nogen grad portrætteret ved at indikere områder, hvor eksempelvis maurere og tuaregerne bor sammen, men hvad så med de grupper af songhai afstamning, som også bor i disse områder? Hvad med klaner

(134) <http://www.fao.org/ag/agp/AGPC/doc/Counprof/Mali/ethnicmap.htm> (Atlas Jeune Afrique : Le Mali)

som løbende skifter tilhørsforhold? Hvordan med hovedstaden Bamako som har indbyggere fra hele landet?

Det er korrekt, at størstedelen af befolkningen i Bamako er fra bambara folket, men ifølge kortet er det den eneste gruppe i området, og det er ikke korrekt. Af praktiske årsager er det selvfølgelig nødvendigt med et kort, som angiver, hvem områdernes primære beboere er, men man bør holde sig for øje, at kortet er en voldsom forenkling, og ofte også forældet – som det eksempelvis er tilfældet i Mali på grund af den nuværende situation, hvor store dele af tuareg befolkningen er flygtet af frygt for repressalier, eller fordrevet.

De etniske grupper indgår desuden ofte i lokale sociale hierarkier, hvor hver gruppe har en specialiseret plads i arbejds- og ressourcfordelingen. Ofte er det sådan, at folk identificerer sig stærkt med deres lokale stamme, klan eller sub-klan og mindre med den etniske gruppe som samlet enhed. Det er altså langt fra sikkert, at en etnisk gruppe handler som en samlet enhed. Der vil ofte være magtstridigheder imellem forskellige grupperinger eller elite netværk indenfor den etniske gruppe. Det er i høj grad tilfældet hos tuaregerne, hvor magtstridigheder imellem sub-klaner om det overordnede klanlederskab har haft afgørende betydning for den nuværende konflikts forløb.

6.4.1 Etnisk sammensætning i hovedtræk, og geografisk overblik

Halvdelen af Malis befolkning tilhører Mandé gruppen, som består af Bambara, Soniké, Khassonké og Malinké. Heraf udgør Bambara, som er en vigtig aktør i den nuværende konflikt, og som har siddet på regeringsmagten, alene 36 %.

Andre vigtige grupper er Fula eller Fulani med 17 %, som også befinder sig i konfliktområdet, Songhai 6 %, og Tuareg/Kel Tamasheq og Maurere som er to tæt beslægtede folk af Berber afstamning. De sidste to grupper udgør på trods af deres beskedne størrelse, 10 % af den samlede befolkning, en væsentlig magtfaktor i det nordlige Mali. Langt størstedelen af Malis befolkning bor i det sydlige Mali, som er en mere frugtbar region end Sahel og Sahara områderne i Nord.

6.4.2 Baggrund for de nuværende etniske spændinger.

Mali er generelt kendetegnet ved stor mobilitet og samarbejde mellem de etniske grupper. Ikke desto mindre er det i Mali, ligesom i resten af Sahel området således, at der er en grundlæggende splittelse mellem Araber-Berber befolkningen i nord, som er lysere i huden, og den mørkhudede del af befolkningen, som stammer fra etniske grupper syd for Sahara. Denne forskel bliver i Mali set som vigtig og meningsfuld, og har baggrund i, at slavehandlen historisk har været meget definerende for regionen.¹³⁵ En handel der, tilsyneladende, i nogen grad stadig finder sted.

Araber-Berber befolkningen, Tuareger/Kel Tamasheq og Maurere, havde sorte slaver, ofte fra Songhai gruppen, indtil engang i det 20 århundrede, hvor franskmændene formelt afskaffede slaveri i Mali. Det anslås, at omkring 200.000 maliere fortsat lever i slavelignende forhold, og at mange flere lever i nedarvede tjener eller livegne forhold til grupper, som er højere placeret i lokale sociale hierarkier. Slavekasten er kendt som 'Bellas' hos Songhai og som 'Iklan' hos Tuaregerne. Omkring 800.000 maliere nedstammer fra slaver. Denne slaverikultur har, efter uafhængigheden, medført, en reaktion mod

(135) Language Contingency plan for Mali. Norwegian Defence Academy 2013: 36

de tidligere Araber-Berber overherrer fra befolkningen syd for Sahara. En del af denne reaktion har bestået i, at den tidligere centralregering, som bestod af repræsentanter for den sydlige befolkning, har marginaliseret og udnyttet de nordlige provinser. Mali er nu i en situation, hvor Araber-Berber og den sub-sahariske del af befolkningen anklager hinanden for racediskrimination. Det er især imellem Songhai og Tuareg grupperne, at der er spændinger. Disse spændinger er en væsentlig faktor i den nuværende konflikt.¹³⁶ Songhai gruppen etablerede i 90'erne, med centralregeringens hærs hjælp, militser, som bedrev etnisk udrensning blandt tuareg og andre grupper af arabisk/berbisk oprindelse. Disse Songhai militser var berygtede for deres brutalitet, og dræbte blandt andet 30 af tuaregernes imamer – de såkaldte 'marabouter'.¹³⁷

6.4.3 De primære etniske grupper i Mali

Dette afsnit fokuserer på de etniske grupper i Mali, som er de primære aktører i den nuværende konflikt og i Mali generelt. Det er først og fremmest tuaregerne, som har krævet uafhængighed for området Azawad samt Bambara gruppen, som udgør majoriteten i Mali, og som har haft regeringsmagten i Bamako op til kuppet i 2012. Songhai gruppen, som er stærkt involveret i en konflikt med tuaregerne, bliver behandlet, ligesom Fulani da den er den næststørste etniske gruppe i Mali, og lever i Mopti regionen i det nordlige Mali, som er en af de tre regioner, som blev besat af MNLA/AQIM i 2012.

6.4.4 Bambara gruppen

Bambara gruppen er den største og mest dominerende i Mali. Bambara, lokalt kendt som Bamana, er hovedsageligt landmænd. De bor i hele det centrale Mali, fra Elfenbens Kysten i syd til Nara og Nioro i nord. Bambara tilhører den større gruppe af Mandé folk, som bor i flere vestafrikanske lande. De taler alle varianter af det samme sprog, 'Bamanankan', som er et af de dominerende sprog i Vestafrika. Omkring 80 procent af Malis befolkning taler bamanankan, og det er, sammen med fransk, landets officielle sprog. Det er det foretrukne sprog i inter-etniske samtaler især i forbindelse med forretningsanliggender. Sproget minder om Bantu, som inkluderer swahili og zulu. Der tales cirka 50 sprog i Mali.

6.4.4.1 Bambara, Social struktur

Bambara gruppen er, ligesom de fleste maliske etniske grupper, patrilineært og patrilokalt organiseret, hvilket vil sige, at børn tilhører deres faders familie, at det er kvinden, som flytter ind i mandens familie efter giftermål, og at det er mændene i gruppen, som bestemmer over politiske og religiøse sfærer. Dette til trods har kvinder en meget stor rolle i gruppen, både i de rituelle aspekter af religionen og i det daglige arbejde, hvor kvinderne arbejder sammen med mændene på markerne.¹³⁸ Kvinderne ankommer blot til marken senere og forlader den tidligere således, at de også har tid til at forberede morgen og aften måltiderne. Bambara kvinder bærer ikke slør.

Den grundlæggende sociale enhed i bambara gruppen er den udvidede familie, som kan være en meget stor gruppe med op til omkring 1000 individer. Den udvidede familie udgør typisk en landsby i sig selv, og er delt op i husholdninger kaldet 'Gwa'. En typisk bambara husholdning og tilhørende hus

(136) Ibid: 36

(137) Morgan 2012

(138) Language Contingency plan for Mali. Norwegian Defence Academy 2013.

er også større end dem, man finder hos andre etniske grupper i Mali. Der er ofte omkring 60 individer i en husholdning og i ét hus. Gwaen ejer marker i fælleskab, og alle Gwaens medlemmerne arbejder på disse marker. Kvinder, som officielt ikke er rigtige medlemmer af deres ægtemænds familie, og heller ikke tager hans navn, har egne små stykker land, hvis afgrøder de selv råder over. Landsbyen ledes af den ældste mand i storfamilien. Det er landsbylederen, som bestemmer over fordelingen af storfamiliens fælles afgrøder. Hver storfamilie er associeret med et bestemt totemdyr, som indgår i familiens ritualer. Det er typisk tabu, at spise det dyr ens storfamilie er associeret med.

Større byer vil bestå af flere af disse storfamilier, og byens leder er typisk den ældste mand i den mest dominerende familie.¹³⁹

6.4.4.2 Bambara, Initieringssamfund

Bambara gruppen er kendt for meget stærke og indflydelsesrige broderskabsordener og initiationsgrupper.

En initiationsgruppe er en alders kohorte, kaldet 'Ton', hvori alle af samme køn, som er født inden for en bestemt årrække, er medlemmer. Disse grupper eksisterer hele livet, og hjælper hinanden med større arbejdsopgaver. Hver Ton har en dommer, en religiøs leder og en generel leder, som fungerer som ordensholdere. Social status i det overordnede samfund hænger nøje sammen med positioner internt i Tonen.

6.4.4.3 Bambara, Broder og søsterordener

Tonerne bliver løbende initieret ind i seks rangordnede broderskabsordener kaldet en 'Dwoy', hvori de bliver oplært i mere og mere betydningsfuld viden og statusgivende rituelle funktioner, som er hemmelige for ikke initierede. Hvert stadie ses som en livsfase, og er symboliseret af en bestemt guddom repræsenteret ved en maske, som afbilder de kvaliteter, de indviede tillærer sig under forløbet. Hvert stadie består af seks-syv års oplæring, som kulminerer i et kollektivt døds og genfødselsritual. Tonens status og magt stiger, jo længere op i broderskabs hierarkiet den bevæger sig. Den første indvielse finder sted omkring 15 års alderen, hvor børn gennem et omskærelsesritual bliver til voksne, som nu kan blive gift.

Lederskabs og magtforhold hænger hos bambara gruppen direkte sammen med magtforhold internt i disse ordener og Tøns.

6.4.4.4 Bambara, Hierarkiske kaster

Som det ofte har været tilfældet i Mali, var bambara gruppen historisk set inddelt i sociale kaster, som var kendetegnet og rangordnet efter den arbejdsfunktion, de havde. Det sociale hierarki indeholdt også andre etniske grupper, som blev indlemmet i bambara gruppen. Toppen af det sociale hierarki udgjordes af adelen (horon), under dem deres vasaller, og under dem kriger og jagt broderskaberne (Ton). Under denne var slavekrigerkysten (Jonton), som oprindeligt var tilfangetagne krigere fra andre etniske grupper, som blev indlemmet i gruppen.

(139) <http://kwekudee-tripdownmemorylane.blogspot.dk/2013/08/bambara-bamana-people-malian-ancient.html>

Under disse lag var der kaster og etniske grupper, som var specialister i handel, håndværk, religion og ritualer, kunst, historiefortælling og musik. Nederst i hierarkiet fandt man de stavnsbundne landarbejdere og slavekysten, som løbende fik flere medlemmer på grund af Bambara statens succesfulde militære kampagner.

De sociale kaster og etniske grupper er hovedsageligt endogame, hvilket vil sige, at man kun gifter sig med medlemmer af den samme kaste. Efter bambara statens fald er disse kaster eroderet, men der eksisterer stadig stærke bånd mellem etnicitet, familie og erhverv. Ton grupperne har også i nogen grad mistet deres betydning som magtfaktor efter indførelsen af en moderne stat, hvori magtforholdene også inkluderer de andre etniske grupper i Mali.¹⁴⁰

6.4.5 Songhai gruppen

Songhai gruppen er en separat etnisk gruppe, som i nabolandene er kendt som henholdsvis Dendi, Zerma og Tadaqsahak. Songhai gruppen udspringer af et stort imperium, som dominerede Vestafrika i det 15 århundrede. Songhai kulturen minder i dag, i høj grad, om Bambara gruppen. Songhai gruppen lever hovedsageligt i Mali, Burkina Faso, Niger og Nigeria. I nogle af disse lande fungerer Songhai som lingua franca. I Mali udgør gruppen 6 % af befolkningen.

Kort over Songhai gruppens udbredelse i Vestafrika¹⁴¹

Songhai lever hovedsageligt som landmænd i Gao provinsen i det østlige Mali, og som fiskere langs Nigerfloden. Størstedelen af Songhai bor på landet i landsbyer med omkring 600 indbyggere. Alle mændene i en landsby nedstammer typisk fra den samme mandlige forfader. En landsby er altså det

(140) <http://bambarainfo.wikispaces.com/Bambara+Overview> & <http://bambara-noaam.org/culture/>

(141) <http://gal3.piclab.us/key/ancient%20songhai%20culture>

samme som en klan eller stamme. Husene er runde, lavet af mudder og har oftest stråtag. Nogle steder er man gået over til firkantede huse bygget af mursten med bliktage. Landsbyerne er typisk omgivet af marker.¹⁴²

6.4.6 Tuareg gruppen

Tuaregerne er den største befolkningsgruppe i det nordlige Mali. Tuaregerne kalder sig selv for Tamasheq eller Kel Tamasheq (de tamasheq talende). De er også kendt som 'det blå folk', fordi de traditionelt bærer blå tøj og turban. I dag bruges de blå klæder hovedsageligt ved festlige lejligheder, og i hverdagen går tuaregerne klædt i et væld af farver. De bebor ørkenområderne i det centrale Nordafrika, nærmere bestemt Mali, Niger, Libyen og Algeriet. Da tuaregerne er nomadiske, kan man ikke så let adskille disse befolkninger i nationale enheder, idet de konstant flytter sig over de nationale grænser. Tuaregerne er stærkt knyttet til deres kvæg, og til identiteten som frie nomader. Traditionelt er alle andre former for erhverv blevet set ned på blandt tuaregerne. Efter tørkeperioderne i 1980'erne er der mange, som af nød, har slået sig ned i byer, fordi deres dyrehold døde af tørst.

6.4.6.1 Tuareg, Social struktur

Den traditionelle sociale struktur blandt tuareger er et hierarkisk klanbaseret samfund, som i modsætning til de øvrige etniske grupper i Mali generelt, er matrilineært organiseret.¹⁴³ Det vil sige, at man tilhører moderens og ikke faderens klan. Det øverste niveau af hierarkiet er klansammenslutningen 'Kel', som ledes af en 'amenokal'- klansammenslutningslederen. Klansammenslutningen består af en række klaner 'tawshet', som hver består af flere familiegrupper, som ledes kollektivt af familiegrupelederne 'amghar'. Selvidentifikationen er traditionel knyttet til den pågældende Kel og Tawshet og ikke til tuaregerne som etnisk gruppe generelt. I Mali er Kel Adagh (Kel Assuk) dominerende, særligt i bjergområderne Adrar des Ifoghas.¹⁴⁴

Den anden store klansammenslutning Kel Ansar (Kel Antessar) har traditionelt været dominerende i Timbuktu-området og har i høj grad været præget af en intellektuel og religiøs sufi inspireret tradition.¹⁴⁵ Rollen som amghar (klanleder) nedarves i de fleste klaner matrilineært til klanlederens søsters søn, men dog ikke i Kel Adagh, som har en patrilineær tradition. Indenfor Kel Adagh er Kel Ifoghas betegnelsen for de øverste klaner (stammer) traditionelt bestående af krigere. Disse vælger så en *amenokal*, som overtager krigstrommen som symbol på sin funktion.¹⁴⁶

(142) Language Contingency plan for Mali. Norwegian Defence Academy 2013.

(143) Dog ikke i klanen Kel Adagh som primært lever i bjergområderne Adrar des Ifoghas

(144) Kel Adagh var dominerende i MNLA og i tuaregernes oprør i 2012. Striden mellem MNLA og Ansar Dine under ledelse af Iyad Ag Ghali har sit udspring i en strid om ledelsen af Kel Adagh. En række af de centrale politiske aktører tilhører Kel Ifoghas.

(145) Det bringer især denne klansammenslutning i konflikt med de salafistisk inspirerede AQIM, som betragter sufisme som kættersk.

(146) Den over 90-årige Intalla ag Attaher har været *amenokal* for Kel Adagh siden 1962. Den 17. maj 2013 trak han sin støtte til MNLA tilbage og erklærede, at han nu står i spidsen for HCA (High Council of Azawad), som vil samle alle grupperne i Azawad. MNLA betegner i et kommuniké 21. maj 2013 den nye organisation som HCUA (Haut Conseil pour l'Unité à l'Azawad) og benægter, at der skulle være et modsætningsforhold mellem denne gruppes lokale bestræbelser i Kidal-området og MNLAs ambitioner for hele Azawad. Hans søn Mohamed ag Intalla må forventes at blive en central aktør fremover som generalsekretær i HCA. HCA blev etableret 6.5.2013 på initiativ af Mohamed ag Intalla (rfi.fr). Om Intalla og Attahers tilslutning se "Agence France-Presse" (AFP) 17.5.2013 og "Radio France International" (rfi.fr) 19.5.2013. Det erklærede mål for HCA er at samle grupper som MNLA og MIA (MIA ledes af Algabas ag Intalla og er en udbrydergruppe fra Ansar Dine) om en fredelig løsning med regeringen i Bamako og det internationale samfund.

De tuaregiske klaner er karakteriseret ved en høj grad af social stratificering med særlige kaster for krigere, frie vasaller, religiøse ledere, håndværkere, bønder og slaver.¹⁴⁷

6.4.6.2 Tuareg, hierarkiet

Det øverste samfundslag udgøres af *imúšaɣ* (*imajaghan*) som betyder 'de stolte og frie'. Denne kaste organiserer gruppens forsvar, kreaturrøverier og langdistance handelskaravaner, og har traditionelt klanlederskabet. Næste lag udgøres af *imɣad* (*imghad*), som er frie hyrder og krigere i vasal tilhørsforhold med ansvar for klanens dyrehold. Denne klasse siges at nedstamme fra besejrede adelige og holder derfor traditionelt, ligesom imajaghan, stor social distance til grupperne længere nede i det sociale hierarki. På grund af kolonisering og tørkerne i 70 og 80'erne har den adelige kaste og dens vasaller mistet meget magt, og mange bedriver nu erhverv, som de før ville have set sig for gode til.

Næste lag i det sociale hierarki udgøres af folk med specialiserede professioner, som udgør klient kaster som leverer tjenester til adelen, men stadig er frie.

Smedekasten

Smedekasten (*Inadan*), som både er musikere, læderarbejdere, poeter og smede, som samtidig er centrale dele af tuaregernes ritualer, er den mest kendte af disse klient kaster. Smedekasten har sit eget sprog og menes at stamme fra andre forfædre end tuaregerne. De lever adskilt fra resten af samfundet og gifter sig internt i kasten.

Inesleman: Imamerne

Efter Islams indførelse i de tuaregiske samfund opstod en separat kaste af muslimske religiøse specialister kaldet inesleman eller marabouten. De var traditionelt ubevæbnede og levede af at være spirituelle vejledere for adelen, hvilket de fik almisser og beskyttelse for. Efter adelen til dels mistede sin magt i kolonitiden og tørkerne i 70 og 80'erne, er det flere steder nu medlemmer af inesleman kasten, som er blevet klanledere.

Izeggaghan: frie bønder

De folk, som dyrker oaseområderne i tuareg områder, udgør en separat kaste. De taler ofte både arabisk og tuareg, og nogle grupper taler songhai. Det er traditionelt den adelige kaste som ejer oaserne og jorden. Izeggaghan dyrker jorden for dem, og har lov til at beholde en femtedel af udbyttet. Aftalen indebærer også, at adelige tuareger kan benytte sig af oaserne på deres rejser og frit spise af afgrøderne, mens izeggaghan kan bede imajaghan om tjenester. Imajaghan skal også sørge for redskaberne til landbrugsproduktionen.

Éklan: slaverne

I lighed med de fleste Vestafrikanske etniske grupper, er der nederst i tuaregernes sociale hierarki en kaste af folk, som lever i servile, slavelignende afhængighedsforhold, og som udfører markarbejde eller anden primær produktion. De kaldes 'éklan' på tamasheq og 'bella' på songhai, som er det folk, de ofte stammer fra. Franskmændene forbød officielt slaveri omkring år 1900, og forsøgte i 1914-16

(147) Prasse 1995

at frigøre slaverne. Det var dog ikke før adelen mistede magt på grund af tørke i 70 og 80'erne, at slaverne for alvor begyndte at bryde fri af deres nedarvede sociale position nederst i hierarkiet.¹⁴⁸

6.4.7 Fulani gruppen

Fulani gruppen er også kendt som Fula eller Peul, og er tæt beslægtet med flere andre nomadiske pastorale grupper i Vestafrika, blandt andet Wodabee. Fulani gruppen lever spredt ud over især Vestafrika, men også i Centralafrika og Sudan. De udgør flertallet i Guinea. I Mali udgør de omkring 15 % af befolkningen. De lever hovedsageligt omkring Niger floden. Fulani sproget kaldes enten Pulaar eller Fulfulde.

Fulani folkets udspreddelse i Vestafrika¹⁴⁹

6.4.7.1 Fulani gruppen, Social struktur

Fulani samfund er fysisk opdelt i mange små leveheder kaldet 'Wuro' (i flertal 'Gure'). Det kan løst oversættes som 'landsby', men betyder egentligt alle slags grupper, som kan siges at være ledet af én mand, og hvis medlemmer er bundet af familiebånd, stamme, klan eller naboskab.

En mand og hans hustru/hustruer er således den mindste wuro, men hvert individ er som regel samtidigt medlem af en række forskellige "Gure", idet man er bundet af slægtskabsbånd til ens brødre, fædre og til den landsby og stamme, man er medlem af. Hos Fulani er disse fællesskaber mere flydende, end vi er vant til at forestille os. Flytter man ud af landsbyen, ophører man med at være medlem af denne wuro. Enhver Fulani bliver født ind i wuros, som, ligesom i resten af de maliske etniske grupper, udgøres af klan, køn, alders og generations tilhørsforhold. Men blandt Fulani er disse kategorier langt mere flydende, og udøver ikke den samme slags magt over individet som i andre grupper.

(148) Seligman & Loughran 2006 og Boilley 2012.

(149) <http://tariganter.wordpress.com/2011/09/17/who-are-the-fulani-people-their-origins/>

Fulani individer bestemmer selv, om de vil være aktive medlemmer af de enkelte wuros, eller om de vil flytte og slutte sig til en anden gruppe. En wuro skal indeholde mindst én hytte, og denne bygges og ejes af gifte kvinder. De mænd eller drenge, som ikke er gift, har ingen hytter, og må derfor sove i bushen eller i forladte hytter. Ugifte piger og kvinder sover hos slægtninge, oftest hos gifte kvindelige slægtninge, som ikke har besøg af deres ægtemand den nat. Såfremt en mands hustru har forladt ham eller er på rejse, vil han som regel ikke sove i hendes hus, så længe hun er væk. Hvis hun har efterladt børn, kan der gøres undtagelser fra denne regel.

En wuro uden en kvinde er ikke længere en wuro, og en mand, som har mistet sin kvinde, er dermed reelt uden ejendom og uden social status. Dog ejes jorden af klanen, og klan tilhørsforholdet er patrilineært. Det er altså manden, som ejer jorden, hvor afgrøderne dyrkes og dyrene græsser, mens det er kvinden, som ejer huset og alle familiens ejendele.¹⁵⁰

6.4.7.2 Fulani, Klan-, Kaste- og generationsgrupper

Fulani samfund er, ligesom andre etniske grupper i Mali, opdelt i klaner og i kaster af håndværkere fra andre etniske grupper, som er blevet integreret i Fulani samfundet. I lighed med andre grupper er der en kaste af ex-slave landarbejdere, som oprindeligt var krigsfanger. Hos Fulani gruppen er disse kaster af anden etnisk oprindelse dog langt mere integreret i samfundet, og har ikke nogen opfattelse af at have et andet tilhørsforhold. Ligesom hos bambara gruppen er man hos Fulani medlem af alders og kønsadskilte generations grupper, som sammen initieres ind i nye livsfaser.

6.4.7.3 Fulani, erhverv, arbejdsfordeling og kønsroller

Fulani er traditionelt nomadiske pastoralister, som lever af at hyrde kvæg, geder og får mellem vandingssteder i det tørre Sahel område. Langdistancehandel har som følge af denne nomadiske tilværelse traditionelt også været en beskæftigelse for Fulani. Over de sidste par århundreder, og især på grund af nationalstaternes pres på den nomadiske livsform, har de fleste Fulani grupper bosat sig i byer, hvor de ernærer sig som handlende eller fastboende dyreavlere. Fulani er desuden ofte hyrder for andre etniske grupper, som betaler dem for at passe deres dyr.¹⁵¹

Arbejdsfordelingen er køns og generationsopdelt. Ældre gifte mænd har til opgave at tage beslutninger og deltage i det politiske liv og i handel. Unge ugifte mænd passer dyrene og lever også sammen med dem. De udfører desuden markarbejde og opsætter hegn. Kvinderne tager sig af madlavning, husbygning, reparation og diverse håndværk. Piger hjælper deres mødre, mens drenge strejfer omkring i bushen.

Fulani gruppen er kendt for, at det er mændene, som er mest forfængelige. En Fulani mand bruger således dagligt makeup og bærer oftest et spejl for at kunne tjekke og rette sit udseende. Selv i bushen, hvor han sandsynligvis ikke møder en sjæl, vil han som minimum bruge sort læbestift. Skønhedskonkurrencer, hvor mændene dyster om at være den smukkeste, er de største sociale festligheder, og vinderne bliver vidt berømte og eftertragtede.¹⁵²

(150) Riesman 1974: 30-74

(151) Language Contingency plan for Mali. Norwegian Defence Academy 2013

(152) Oppong 2002: kapitel 4 og 5

6.5 Sammenfatning

Den sociale dimension har behandlet de sociale strukturer, som er centrale for samfundet og befolkningen i Mali. Mali er en multietnisk nation, og den sociale dimension viser, at de sociale strukturer blandt landets kulturelle grupper er komplekse og omskiftelige.

Sociale strukturer inden for en etnisk gruppe forandres og udvikles konstant, og må ikke forstås som rigide og uforanderlige. Sociale strukturers tendens til at forandres forstærkes i samfund, som er udsat for politisk, militært, eller økonomisk sammenbrud.¹⁵³ Mali kan betegnes som en svag stat, hvori disse faktorer er gældende, og den udsendte bør være opmærksom på, hvorvidt og hvordan dette har betydning for forandring af de sociale strukturer i samfundet. Landets situation har eksempelvis påvirket og forandret de sociale strukturer i forhold til familiemæssige normer, bosættelse og kønsroller.

Nogle af de aspekter som er centrale for den sociale dimension i forhold til Mali, er familie, køn og alder. Stamme og klientilørsforhold tillægges også stor betydning. Flergenerationsfamilier er normen i Mali. De familiemæssige strukturer bygger generelt på et patriarkat, og autoriteten tillægges oftest det ældste mandlige medlem af gruppen. Respekt for ældre er gennemgående i Mali, og den ældre generation besidder generelt traditionelle magtpositioner. Alder og køn har betydning for de sociale strukturer og for arbejdsfordelingen. Individuer tilskrives roller, status og opgaver baseret på dette. Familie tillægges stor betydning, og befolkningens hverdag og rutiner er bygget op om omkring denne. Sociale og familiemæssige netværk har generelt afgørende betydning for tilværelsen i Mali, og i langt højere grad indflydelse på befolkningens tilværelse end staten har. Dog er der stor variation i familiestrukturerne blandt landets forskellige grupperinger. Køn og alder spiller forskellige roller, og tillægges forskellig betydning, alt efter hvilken gruppe der er tale om. Normer, statusrelationer og sprog er også højt forskellige, og varierer fra gruppe til gruppe. Endvidere har landets situation, og de processer den ustabile situation medfører, ført til forandringer i den traditionelle hierarkisk opbygget familiestruktur.

Klanstrukturen er central for tilværelsen i Mali, og befolkningen identificerer sig i højere grad med disse end med den etniske gruppe som samlet enhed. De forskellige grupperinger er gensidigt afhængige af hinanden, og samarbejdet mellem klanerne fungerer som både handelsnetværk og arbejdsfællesskab og sikrer sikkerhed og beskyttelse. Forholdet mellem landets etniske grupper er generelt kendetegnet ved stor mobilitet. Dog er der grundlæggende splittelse mellem den mere lyshudede Araber-berber befolkning i nord, og den mørkhudede del af befolkningen, som stammer fra etniske grupper i syd. Konflikten gør sig især gældende mellem Songhai og Tuareg gruppen. Konflikten, som har rødder i landets historik omkring slavehandel, er en væsentlig faktor for den nuværende konflikt.

Malis historie har stor betydning for landets etniske inddeling. Forholdet mellem grupperingerne er en del af gruppernes bevidsthed og essentiel for at forstå de sociale strukturer i samfundet. Overordnet set vidner dimensionen om et splittet land med mange grupperinger og konflikter, men samtidig om et afgørende sammenhold mellem de forskellige grupper som er helt central for landet og befolkningens sociale strukturer. Viden om, og forståelse for, grupperingerne og deres normer og værdier er central for kontakt og forhandling med lokalbefolkningen.

(153) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 110

Samspillet mellem sociale grupperinger i Mali er vigtig grundlæggende viden i forhold til operative overvejelser, da manglende indsigt og forståelse for disse kan føre til beslutninger, der kan øge spændinger og konflikter mellem forskellige grupperinger i lokalbefolkningen. Det giver endvidere mulighed for at vurdere, hvordan landets sociale grupperinger vil være stemt overfor specifikke tiltag. Det er væsentligt at have viden om de forskellige aspekter og tilhørsforhold, da der er stor forskel på strukturen i de forskellige grupper i Mali og da skikke, sprog og normer blandt de forskellige grupper flyder sammen. Da normer og sociale strukturer i Mali er højst forskellig fra gruppe til gruppe, er adgang og kendskab til lokalbefolkningen afgørende for at opnå den mest optimale viden om dette.

7. Den politiske dimension

7.1 Introduktion

Den politiske dimension behandler magtstrukturerne i samfundet, både de officielle (regering, politiske partier, officielle institutioner m.m.) og de uofficielle, der ofte vil være særlig udtalte i konfliktfyldte områder.

Inden for magtstrukturerne skelner man mellem autoritet og magt. Autoriteten i et samfund er den eller de personer, der legalt og formelt har magten. Den formelle magt kan være placeret hos grupper eller enkeltpersoner, for eksempel hos en monark. Det er dog ikke altid den formelle magthaver, der har den reelle magt. Denne kan være i hænderne på kulturelt betingede samfundsmæssige strukturer: sheik-systemet, klanstrukturer, militsledere og andre. Autoritet og magt kan således ligge samme sted, men kan også være splittet op i et formelt og et uformelt magtsystem.

Den politiske dimension har endvidere til opgave at beskrive eventuelle magtkonflikter, og oplyse om, hvilke grupper der strides om magten, og om hvordan disse konflikter normalt løses i området. Her er det vigtigt at vide, hvilke grupper der er udelukket fra magten, og hvordan konflikten i det hele taget tager form. Den gruppe, der sidder på magten i et samfund, er sjældent homogen, og viden om, hvilke brudlinjer der er i det regerende regime, gør det muligt at forudse potentielle konflikter og udkommet heraf. Som udefrakommende kan det være svært at identificere, hvem der besidder den uformelle magt i et pågældende samfund. Viden om et lands politiske strukturer er derfor central for at opnå forståelse for dette. Forståelse for den kulturelle organisering af politiske strukturer er endvidere central, i forhold til at identificere årsagerne til konflikt i området.¹⁵⁴

Derudover er forholdet mellem lovgivning og kultur af interesse. Der kan være endog stor forskel på den nedskrevne lovgivning, og på hvad der generelt er accepteret i et samfund. Militære operationer kræver oftest, at den udsendte samarbejder med juridiske og sikkerhedsmæssige sektorer i landet. Magt er forbundet med kulturelle normer og værdier, hvorfor forståelse for de lokale kulturelle koncepter af lovgivning er central. Vestlige regler og standarder i forhold til politiske strukturer anerkendes ikke nødvendigvis af lokalbefolkningen, og kan være modsætningsfuld i forhold til lokal praksis.¹⁵⁵

Endelig findes der i mange potentielle konfliktområder importerede juridiske systemer, der harmonerer dårligt med den lokale kultur. Det skyldes typisk historisk vestlig kolonisering i større eller mindre grad. Desuden finder man i mange tilfælde flere forskellige juridiske systemer, der enten fungerer uafhængigt side om side eller overlapper hinanden. Således anvendes i mange mellemøstlige lande vestlig lovgivning til visse juridiske problemstillinger, mens sharia anvendes ved ægteskabelige og religiøse tvister. I andre dele af verden kan man se endnu flere juridiske kodekser i spil. Skrøbelige eller fejlslagne stater, hvor det officielle retssystem er sat ud af kraft, vil ofte være potentielle konfliktområder. I disse tilfælde er det vigtigt at have viden om, hvordan man pr. kutyme løser lokale konflikter.

(154) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 177

(155) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 176

Viden om den politiske dimension giver den udsendte en overordnet forståelse af de politiske strukturer man vil møde. Forståelse for hvordan økonomiske og sociale strukturer påvirker politiske elementer, samt forståelse for et samfunds magtstruktur, er centrale for at kunne operere succesfuldt.¹⁵⁶ Et samfunds politiske strukturer er komplekse, og det er vigtigt at være opmærksom på at strukturerne i et samfund varierer. Endvidere er forståelse for et samfunds magtstruktur central i forhold til beslutningsprocesser og indgåelse af aftaler med lokalbefolkningen.

Ved at forstå de forskellige politiske strukturer i et samfund bliver den udsendte i stand til at identificere den form for konfliktløsning, som er mest optimal i forhold til en succesfuld mission.¹⁵⁷

7.2 Malis politiske organisering

Mali har, siden kuppet i 1991 der væltede Traoré, officielt været et multiparlamentarisk demokrati med et præsidentielt system.¹⁵⁸ Partier kan frit dannes, men forfatningen forbyder partier baseret på religion, etnicitet, regionalitet eller køn. Præsidenten fungerer som regeringsoverhoved og øverstbefalende for de væbnede styrker, samt udnævner premierministeren. Præsidenten vælges ved direkte valg for femårs perioder, og kan vælges i op til to på hinanden følgende perioder, hvorefter han/hun skal træde tilbage.

Under Touré påbegyndtes en omfattende administrativ decentralisering af det politiske system. Mali er i dag opdelt i otte regioner samt hovedstaden Bamako, som igen er opdelt i 49 såkaldte *cercles*. Hver *cercles* er igen opdelt i kommuner, som igen er opdelt i kvarterer (eller landsbyer). På nuværende tidspunkt er det oprettet 702 valgte lokalråd, med vidtstrakte beføjelser over den lokale økonomi. Præsidenten udnævner en guvernør med ansvar for hver af Malis ni regioner (inklusiv Bamako).

7.2.1 Malis politiske kultur

Mali har, siden sin selvstændighed, udviklet sig fra en et-parti stat under Traoré til et multiparlamentarisk demokrati med 113 registrerede partier. Der har været afholdt flere præsidentvalg efter demokratiets indførelse, og alle er blevet betegnet af det internationale samfund som grundlæggende frie og fair, selvom der til stadighed er problemer med vælgerregistrering, stemmeafgivelser og lokal valgsvindel.¹⁵⁹ Mali har en af Afrikas laveste valgdeltagelse, pga. forældede vælgerlister, svag partiorganisation og en generel vælgerapati. Derudover er der en høj udskiftning i politiske embeder især på lokalt plan.

Mindre end 20 % af de siddende politikere blev genvalgt ved lokalvalget i 2009.¹⁶⁰ Den svage partiorganisation skyldes dels Malis forbud mod partier organiseret langs etniske eller regionale linjer, samt en udbredt modvilje/mistro til partier som demokratiske organisationer. I en rundspørge foretaget i 2005 mente 40 % af de adspurgte, at partier virkede splittende.¹⁶¹ Oven i dette har de færreste partier i Mali de økonomiske midler til at foretage omfattende politisk mobilisering. Uviljen mod partier har medført en stigmatisering af oppositionen, og en favorisering af konsensusbaserede politiske løsninger.

(156) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 155

(157) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 175

(158) <http://www.state.gov/outofdate/bgn/mali/194925.htm>

(159) <http://www.ingo.org.uk/democracy.html>

(160) Kusch 2010

(161) Logan 2008: 18

Amandou Toumani Tourés, i Mali kendt som ATT, regering var baseret på konsensuspolitik. ATTs politiske base var den apolitiske organisation Citizens Movement (MC), hvor medlemmerne opstillede til valg som individuelle kandidater. Det apolitiske grundlag gjorde det muligt for ATT at udtage ministre fra alle grupper i parlamentet lige såvel som fra MC. Denne politik, kombineret med udbredt decentralisering og partiernes i forvejen svage position, var i høj grad med til at umuliggøre enhver reel opposition til ATT.

Mali har en lang tradition for konsensusbaseret politik, der menes at gå helt tilbage til det Maliske Kejserrige. Et decentralt politisk system kaldet *cousinage* er udbredt i Mali. *Cousinage* betyder, at borgere i lokalområdet mødes for at træffe gruppebeslutninger om politiske eller regionale problemer. Denne konsensuspolitik er affødt af Malis lange historie som et multietnisk område, hvor *cousinage* har været medvirkende til at skabe sammenhold mellem familier fra forskellige etniske grupper.¹⁶² Dette konsensusystem er også medvirkende til, at opposition til den siddende regering i nogen grad er stigmatiseret, og derfor er en hindring i vejen mod at blive et velfungerende demokrati.¹⁶³

7.2.2 Formelle politiske ledere

Der er over 113 registrerede partier i Mali, og 14 af dem er repræsenteret i parlamentet.¹⁶⁴ De fleste af disse partier har ikke større indflydelse på national politik, men samler sig i alliancer op til f.eks. præsidentvalg. ATT blev f.eks. valgt i 2007 med støtte fra en "superalliance" af 43 partier, inklusiv ADEMA, kaldet "Alliance for Democracy and Progress" (ADP). Udover de officielle partier eksisterer der en række interesseorganisationer og væbnede grupper med stor indflydelse på den politiske situation i Mali.

7.2.3 De vigtigste formelle politiske organisationer

De tre største og vigtigste partier i Mali er ADEMA (Alliance pour la Démocratie en Mali), RPM (Rassemblement Pour le Mali) og URD (Union pour la République et la Démocratie). Forskellen på Malis mange partier er ikke så meget politiske forskelle, da partierne ikke har veldefinerede politiske programmer, men baserer sig på mere løse slogans såsom URDs "valgløfte" om at "genetablere Malis værdighed". Politik i Mali er persondrevet, og officielle alliancer kan skifte fra dag til dag. Af Malis mange partier er ADEMA det parti, der har den stærkeste organisation, hvilket gør partiet til en vigtig magtfaktor.

ADEMA (også kendt som ADEMA-PASJ) er Malis største parti, og ledes på nuværende tidspunkt af Dramane Dembele. ADEMA's primære vælgere er Malis veludannede elite, undervisere i skolesystemet og ansatte i statsapparatet. ADEMA er det ledende parti sammen med URD i koalitionen Alliance for Democracy and Progress (ADP), der støttede Amandou Touré til præsidentvalget.

URD blev oprettet i 2003 af Soumaila Cisse efter flere forsøg på at blive valgt til præsident. Cisse var kandidat til præsidentvalget i 2013, men tabte til Ibrahim Boubacar Keitá fra RPM.

(162) Dunning & Harrison 2010: 1-19

(163) Sears 2007

(164) Mali Country Report, Bertelsmann Stiftung 2009

RPM blev oprettet i 2001 af Malis nuværende præsident Ibrahim Boubacar Keita. Ligesom Malis forhenværende præsident blev omtalt under akronymet ATT, omtales Keitá ofte som IBK.

Det Høje Islamiske Råd i Mali er et selvbestaltet råd bestående af religiøse lærde. Rådet har været en faktor i malisk politik siden 2009. Rådet har presset regeringen ved flere lejligheder til at indføre eller bevare konservativ lovgivning i forhold til familieret og især omkring kvinders rettigheder. Mali har en lang tradition for sekularisme, og selvom rådet uden tvivl vil forsøge at influere malisk politik i en mere religiøs/traditionel retning, må rådets reelle politiske indflydelse betragtes som begrænset. Rådets nuværende præsident er Mahmoud Dicko, der aktivt har forsvaret den franske intervention, og kritiseret de muslimske lande for ikke at assistere Mali i kampen mod islamisterne i nord.¹⁶⁵

7.2.4 De vigtigste uformelle politiske enheder og militante bevægelser

National Movement for the Liberation of Azawad (MNLA):

MNLA er en udløber af foregående tuareg oprør. MNLA består af de mange tuareger, der var utilfredse med de tidligere fredsftaler, samt tuareger hjemvendt fra Libyen med kamperfaring og adgang til tunge våben. Organisationen blev til ved en samling af militante grupper fra det nordlige Mali i 2011, og er ledet af Bilal ag Acherif og Mohamed ag Najim. MNLA har en sekulær dagsorden og ønsker grundlæggende et selvstændigt Azawad.¹⁶⁶ MNLA var allieret med de islamiske oprørsgrupper, da de 6. april 2012 erklærede Azawad for uafhængigt. Herefter kom det til opgør mellem MNLA og de islamiske oprørsgrupper, som hurtigt fortrængte MNLA fra de vigtige byer i det nordlige Mali. Siden den internationale intervention har MNLA arbejdet side om side med de internationale tropper. MNLA repræsenterer den del af tuaregerne, der er utilfredse med regeringen i Mali, og så længe disse politiske problemer (politisk/økonomisk og militær marginalisering) ikke er løst, vil problemet i det nordlige Mali ikke blive løst.

National Front for the Liberation of Azawad (FNLA/MAA):

FNLA blev oprettet i 2012 af Timbuktus arabiske grupper. FNLA har ligesom MNLA en sekulær dagsorden, og har erklæret, at militsen er villig til at samarbejde med Frankrig i kampen mod terrorisme og kriminalitet. FNLA skiftede senere navn til "Arab Movement of Azawad" (MAA). MAA erklærer at have et godt forhold til MNLA, og at de to organisationer kun har mindre uoverensstemmelser. MAA siger selv, at gruppen har omtrent 500 mand under våben. MAA har siden begyndelsen været plaget af anklager om, at ledelsen har/er involveret i smugling og anden kriminalitet.¹⁶⁷

Ansar Dine

Da MNLA blev dannet i 2011, så Iyad ag Ghali, der selv havde været med i de to foregående tuareg oprør, sig selv som den naturlige leder. Han blev i midlertidig vraget til fordel for Bilal ag Acherif og Mohamed ag Najim, både pga. interne tuareg stridigheder, og fordi han var for involveret i de to foregående (og upopulære) fredsftaler. Derefter dannede Iyad ag Ghali, Ansar Dine. Ansar Dine er en islamistisk tuareg milits, der primært rekrutterer fra Ifoqhas stammen. Ansar Dines projekt er allieret med AQIM og MUJAO, og ønsker islam og sharia indført i hele Mali. Gruppen er tydeligt salafistisk inspireret, men har vist vilje til dialog med Malis regering og MNLA. Der har dog været et punkt,

(165) www.bbc.co.uk/news/world-africa-21242689

(166) Crone, Manni 2013. DIIS Report.

(167) Lacher 2013

hvor gruppen har afvist dialog, og det er indførelsen af sharia. I november 2012 mødtes Ansar Dine med repræsentanter fra Malis regering og MNLA i Burkino Fasso, hvor de udgav en fælles erklæring, hvori de ”forkastede ekstremisme og terrorisme”. Gruppen synes således yderst omstillingsparat.¹⁶⁸ Ansar Dines største styrke ligger i dens leder, idet Iyad ag Ghali er en tuareg veteran med vidt spredte kontakter i det nordlige Mali.

Movement for Unity and Jihad in West Africa (MUJAO)

MUJAO udsprang fra AQIM efter personlige stridigheder i 2011 under Belmokhtar (også kendt som mr. Marlborough). Efter Belmokhtars død menes Omar Ould Hamaha at have overtaget ledelsen. MUJAO ønsker islam og sharia indført i hele verden, og har således et globalt perspektiv. Gruppen menes at have hovedsæde i Gao, og har indtil videre kun været aktiv i Mali og Niger. Gruppen menes ikke at have kapacitet til at agere uden for dette territorium. Medlemmer af MUJAO tæller både tuareger, arabere, og internationale hellige krigere. MUJAO menes også at være massivt indblandet i smugling og anden kriminalitet.

Al-Qaida in Mahgreb (AQIM)

AQIM har rødder i den algierske borgerkrig, der begyndte i 1990erne efter at militæret annullerede et demokratisk valg, som islamisterne stod til at vinde. Herefter oprettedes den væbnede gruppe GIA (Groupe Islamique Armée), der i høj grad terroriserede både den algierske stat og civile borgere. Pga. den ekstreme vold udført af GIA, dannedes i 1998 GSPC (Salafist Group for Preaching and Combat), som udelukkende koncentrerede sig om angreb på den algierske stat. I starten af 2000, bevægede GSPC sig mod det sydlige Algeriet og det nordlige Mali, hvor Belmokhtar netop havde erklæret sin støtte til organisationen. I 2006 blev GSPC til AQIM med en alliance med al-Qaida. GSPC fik nytte af al-Qaidas globale ”varenavn” i deres regionale bestræbelser, mens al-Qaida kunne udnytte GSPCs kontakter i det sydlige Algeriet og nordlige Mali til at ramme mål i Europa. Det vurderes, at AQIMs hovedfjende stadig er den Algeriske stat, da alle angreb indtil videre har fundet sted i Algeriet. AQIM har en stærk forankring i det nordlige Mali, idet organisationen har arbejdet i området i over 10 år. AQIM er sammen med MUJAO stærkt involveret i, hvad der må betegnes som ”gangster jihadisme”, altså islamiske aspirationer kombineret med banal kriminalitet som indtægtskilde.¹⁶⁹

Ganda Koy

Ganda Koy er en etnisk Songhai milits, der specifikt blev oprettet for at bekæmpe tuareg oprør. Desuden er militsen en del af konflikten mellem bønder og nomader på grænsen mellem det nordlige og sydlige Mali. Ganda Koy betyder direkte oversat ”jordens herre”¹⁷⁰, som ikke skal forstås spirituelt, men meget konkret som, ”dem der ejer jorden”.

Ganda Izo

Ganda Izo er ligesom Ganda Koy en etnisk baseret milits fra Fulani/Peul gruppen, der ligeledes lever på grænsen mellem det nordlige og sydlige Mali. Ganda Izo er begyndt at udvide og inkluderer nu andre grupper end Fulani. Ganda Izo er også til beskyttelse/bekæmpelse mod tuareg oprør, men ef-

(168) Crone, Manni 2013. DIIS Report.

(169) Crone, Manni 2013. DIIS Report

(170) <http://m.aljazeera.com/story/20131139522812326>

tersom Fulani stammen også i visse tilfælde lever som nomader, er militsens forhold til Ganda Koy uklar.

7.2.5 Forholdet mellem uformelle og formelle magtfigurer

Mali er præget af korrupsion og fattigdom samt den militære konflikt i nord. Samtidig med dette er forholdet mellem militæret og det politiske system stadig anspændt efter kuppet i 2012. Alt dette medvirker til at begrænse præsidentens reelle magt. Et af de primære problemer for de formelle magthavere er manglen på reel og permanent tilstedeværelse i store dele af landet. De formelle magtstrukturer i Mali ses derfor mere som et eventuelt alternativ til lokale magtstrukturer, som i realiteten er mest betydende. Det vurderes, at afgørelser i retssystemet generelt efterleves, men at der er konflikt mellem lokale konfliktløsningsorganer og de officielle systemer. Der synes dog at være en udbredt interesse blandt de formelle magtstrukturer i landet i at forstærke og forbedre de officielle institutioners reelle indflydelse.

Det konfliktfyldte forhold mellem Malis mange væbnede grupper og regeringen er på nuværende tidspunkt ikke løst, og de væbnede grupper forventes aktivt at ville modarbejde tiltag fremlagt af Malis regering, indtil der enten er fundet en politisk løsning, eller grupperne er nedkæmpet. De militante grupper findes i det nordlige Mali, hvor regeringen i lange perioder ikke har haft nogen kontrol eller reel indflydelse. Regeringen, og staten Malis legitimitet blandt befolkningen i det nordlige Mali synes at være mangelfuld, markant omdiskuteret og usikker. I det sydlige Mali synes legitimiteten blandt befolkningen at være til stede.

7.3 Vigtigste politiske tematikker og problemstillinger i Mali

Det altoverskyggende tema er det væbnede oprør i nord. Indbyggerne i det sydlige Mali ser de nordlige provinser Kidal, Timbukto og Gao som værende en integreret del af Mali. Da de Grønne Baretter væltede præsident Touré, skete det, officielt, fordi hæren ikke mente, at præsidenten havde givet hæren de nødvendige ressourcer til at nedkæmpe tuareg oprøret. Indførelsen af sharia lovgivning i det nordlige Mali var ligeledes medvirkende til en udbredt frygt i syd for, at de væbnede oprørere ville tage kontrollen med hele Mali.

Efter den internationale intervention drev oprørerne ud af de tre nordlige provinser, og formelt genoprettede Bamakos kontrol med området, har opmærksomheden vendt sig mod den udbredte korrupsion i Mali, som betragtes som en af hovedårsagerne til hærens næsten totale kollaps i det nordlige Mali.

Mali ligger som nr. 105 ud af 176 lande,¹⁷¹ og ligger dermed på niveau med Egypten i omfanget af korrupsion. Tourés regering blev af mange indbyggere betragtet som meget korrupt. Korrupsions beskyldninger følger da også alle forhenværende Touré støtter.

Et andet vigtigt tema, tæt forbundet med korrupsion og den væbnede konflikt i nord, er fattigdom. Mali rangerer 53 år efter selvstændigheden stadig som et af verdens fattigste lande, hvor subsistenslandbrug og landbrugseksport er den vigtigste ernæringsvej.¹⁷² Malis officielle holdning til den inter-

(171) <http://www.transparency.org/country#idx99>

(172) <http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/MLI.html>

nationale intervention har ligeledes givet anledning til intens debat. Hæren har været den stærkeste modstander mod international intervention, men nylige meningsmålinger har vist, at 8 ud af 10 indbyggere støtter den internationale intervention.¹⁷³

Forholdet mellem de Grønne og Røde baretter i Malis hær er ligeledes en vigtig problemstilling, da splittelsen har fragmenteret den i forvejen svage hær. Dette var i dagene umiddelbart efter kuppet ved at kaste Mali ud i endnu en reel borgerkrig. Konflikten har resulteret i at Malis bedst trænede enhed, de Røde baretter, ikke kunne tage del i kampene i det nordlige Mali.

7.4 Retsprincipper

Malis officielle retssystem er i høj grad baseret på fransk lovgivning fra før selvstændigheden.¹⁷⁴ Malis justitsministerium udnævner dommere, og overvåger ordensmagtens håndhævelse samt Malis juridiske funktioner.

Malis Højesteret blev oprettet i Bamako i 1969, og har både administrative og retlige forpligtelser. Den administrative del af Højesteret tager sig af ankesager og principielle afgørelser.

En Forfatningsdomstol blev oprettet i 1994 med hovedsæde i Bamako. Forfatningsdomstolen er forpligtet til at overse valgdisputer og afprøve juridiske afgørelser fra landets andre domstole.

På lokalt plan varetager såkaldte Circuit courts lovgivningen. Afgørelser afsagt i sager om almindelig kriminalitet kan ankes til den særlige appeldomstol med sæde i Bamako.

I 1992 blev der oprettet en særlig High Court of Justice, der har til formål at sikre retsforfølgelse af højtstående personer i embedsmandsapparatet og regeringen i tilfælde af formodet forræderi.

Mali har underskrevet FNs Menneskerettigheds erklæring samt alle vigtigere erklæringer og konventioner om børns rettigheder, kvinders rettigheder osv. Både regeringen og Malis mange NGO'er har udtalt deres klare støtte til at implementere disse erklæringer og konventioner, og selvom implementeringen halter af en lang række årsager, må det vurderes, at der i Mali blandt de formelle strukturer og især blandt NGO'er er reel interesse i en fremtidig implementering, både på nationalt og regionalt plan.

7.4.1 Malis retsvæsen

Malis retsvæsen står overfor store problemer. De største problemer er udbredt korrupsion i retsvæsenet, politistyrker samt kapacitetsproblemer ved domstolene. Politistyrkerne består af Gendarmeriet, som hører under Ministeriet for de Væbnede Styrker, og det regulære politi, som hører under Ministeriet for Intern Sikkerhed.¹⁷⁵ Gendarmeriet og politiet varetager i fælleskab overvågningen af lov og orden. Politiet patruljerer kun i byerne, mens landdistrikterne hører under Gendarmeriets jurisdiktion. Politimyndighederne er decentrale enheder baseret i lokale distrikter, som rapporterer til det

(173) <http://www.orb-international.com/article.php?s=new-poll-nearly-8-in-10-malians-support-international-military-intervention-in-the-north>

(174) Chikwanha 2008

(175) Chikwanha 2008

Nationale Hovedkvarter i Bamako. Mali har generelt kun haft mindre problemer med politibrutalitet, uretmæssige anholdelser og forsvindinger. Der synes ej heller at være tegn på, at sikkerhedsstyrkerne kan agere med immunitet, selvom korrupsion er en fast del af politistyrkerne. Både medlemmer af Gendarmeriet og de regulære politistyrker er kendt for at foretage afpresninger ved vejspærringer. Dommere på alle niveauer i retssystemet er modtagelig for enten bestikkelse eller personlige tjenester.

Malis retssystem kan ikke betegnes som frit og uafhængigt af den politiske magt.¹⁷⁶ Malis retssystem har, som nævnt, store kapacitetsproblemer, grundet en stor mangel på dommere. Dette resulterer i, at tiltalte kan sidde i op til 10 år i fængsel, førend deres sag bliver behandlet.¹⁷⁷ Ifølge lovgivning skal der foreligge en officiel anklage indenfor 48 timer af en anholdelse, men dette overholdes sjældent i praksis. Anklagede kan løslades mod kaution i mindre alvorlige sager eller løslades pga. flaskehalse. Pga. Malis geografiske forhold og politiets/Gendarmeriets begrænsede ressourcer bliver en stor del af juridiske uenigheder løst på lokalt plan. Dommere har i mange tilfælde nægtet at tage sager, der kan løses gennem traditionelle konfliktløsnings kanaler på lokalt plan, for at nedbringe deres arbejdsbyrde. Det er ikke unormalt for en dommer i Mali at have over 1000 sager om året.

Kapacitetsproblemet betyder også, at store dele af Mali er fuldstændig overladt til egne konfliktløsningsmodeller, og at den officielle lovgivning i store dele af Mali er uden reel betydning. Udover manglende ressourcer er der et stort uddannelsesmæssigt underslæb både blandt dommere og politistyrker. Dette er både i forhold til retspraksis og i forhold til evnen til at håndhæve lovgivningen.

Endnu et problemområde hidrører fra det dårlige uddannelsesniveau generelt i befolkningen, hvor kun 56 % af personer over 15 kan læse og skrive.¹⁷⁸ Det medfører, at mange borgere slet ikke har reel adgang til retssystemet. I 2010 søsattes et nationalt program der skal forbedre befolkningens adgang til retssystemet ved hjælp af oprettelsen af Centers for Access to Rights and Justice (CARJ). Hvorvidt disse centre har haft den ønskede effekt, er uklart.¹⁷⁹

Analfabetisme er især udbredt blandt kvinder, som derfor i særlig høj grad står uden for retssamfundet. Vold og voldtægt er forbrydelser, der bliver forsøgt slået hårdt ned på. Forbrydelser begået indenfor ægteskabets rammer når sjældent domstolene og dømmes således ikke. Voldtægt kan f.eks. juridisk ikke finde sted indenfor ægteskabet. Ligeledes bliver vold mod kvinder i ægteskabet ikke anmeldt, hverken til det officielle retssystem eller til traditionelle konfliktløsnings kanaler,¹⁸⁰ og i de få tilfælde hvor det gør, er både officielle og lokale rets- og sikkerhedsorganer uvillige til at gribe ind pga. Malis patriarkalske samfundsstruktur.

7.4.2 Lokale konfliktløsningsorganer

De fleste stridigheder i landdistrikterne bliver løst lokalt, pga. manglende kapacitet i retssystemet,¹⁸¹ manglende viden om det officielle retssystem og tradition. Konfliktløsningsorganerne, især i landdi-

(176) <http://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/sub-saharan-africa/mali/corruption-levels/judicial-system.aspx>

(177) Chikwanha 2008

(178) http://www.unicef.org/infobycountry/mali_statistics.html#103

(179) <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/mali?page=22&year=2011&country=8086>

(180) Chikwanha 2008

(181) <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/mali?page=22&year=2011&country=8086>

strikterne, hvor retssystemet er fysisk fraværende, varetages af landsbyens ældre, og de såkaldte *jewlis*. *Jewlis* fungerer som samfunds "skjalde", og bruges af lokalsamfund til at løse konflikter. Konflikter løses i disse organer gennem skam (vanære). Konsensus er utrolig vigtig i Mali, og *jewlis* anklager, kritiserer og ringagter simpelthen personer, som ikke ønsker at affinde sig med en given beslutning. Dette gør, at *jewlis* afholder individer fra at fortsætte med at sætte tvivl ved kollektive beslutninger.¹⁸² *Jewlis* arbejder ikke kun i nærmiljøet og i lokalsamfundet, men blander sig ligeledes i national politik, hvor de anvender muligheden for at "vanære" f.eks. politikere, der ikke vil tilslutte sig flertalsbeslutninger, eller grupper af myndigheds personer, der ikke kan nå til enighed. Befolkningen i Mali lægger, som nævnt, stor vægt på konsensus, og direkte kritik af vedtagne beslutninger eller åbenlys uenighed anses som fraktionerende.¹⁸³

Konfliktløsning i landdistrikterne kan også foregå ved hjælp af kollektiv afstraffelse, hvor en hel klan (storfamilie) får bødestraf for et enkelt medlems forbrydelse. Dette er med til at minimere antallet af forbrydelser, da den enkelte storfamilie føler sig forpligtet til at irettesætte, og evt. straffe lovbyggere.

Personer, der føler sig uretfærdig behandlet i de lokale konfliktløsningsorganer, kan gå til det officielle retssystem, som i givet fald vil udfærdige en officiel dom. Dog er mange dommere, som beskrevet tidligere, overbebyrdede, og vil generelt afvise at tage sager, der er tilstrækkelig dækket af sædvaneret gennem lokale konfliktløsningsorganer. I tilfælde hvor den officielle dom afviger fra sædvaneretten, efterkommes den officielle domsafsigelse, selvom håndhævelsen tit kan svigte. Der vurderes ikke at være en afgørende legitimitetsforskel på sædvaneret udøvet af lokale traditionelle konfliktløsningsorganer og officiel lovgivning, selvom sidstnævnte lider under mangel på reel håndhævelse.¹⁸⁴

7.5 Malis militære styrker

Malis militære styrker består af hæren, luftvåbnet, National Garden og Gendarmeriet.

Gendarmeriet er en paramilitær organisation, der består af ca. 3000 mand fordelt i 8 brigader, hver med ansvar for en af Malis otte regioner. Desuden har gendarmeriet særlige enheder øremærket til Bamako. National Garden består af ca. 4000 mand, og er ligeledes en paramilitær organisation, der fortrinsvist består af forhenværende militærpersoner.

Efter selvstændigheden modtog Mali det meste af sit materiel fra Sovjetunionen. Efter Sovjetunionens fald og indførelsen af demokrati i Mali ønskede regeringen at mindske militærets indflydelse. Dette medførte tildeling af færre ressourcer til militæret og resulterede i, at hærens materiel blev forældet i løbet af 90'erne. Siden 2001 har Mali modtaget uddannelseshjælp fra bl.a. USA, hvilket, efter 2006, især kom integrerede tuareger til gode. Gadaffis fald og hjemkomsten af velbevæbnede og veltrænede tuareger medførte et totalt militært kollaps i det nordlige Mali i løbet af 2012. Det efterfølgende militærkup efterlod den resterende maliske hær demoraliseret og i organisatorisk kaos. Militærkuppet medførte også at skillelinjen mellem hærens Grønne og Røde baretter (faldskærms soldater og præsidentgarde) brød ud i direkte kamphandlinger.

(182) Nagel 2003-2004

(183) Logan 2008: 18

(184) Chikwanha 2008

Umiddelbart efter kaptajn Sanogos militærkup i marts, beskyttede de Røde Baretter forhenværende præsident Traoré, og smuglede ham ud af Mali til Senegal.¹⁸⁵ Om natten den 30.april 2012 forsøgte den øverstbefalende for de Røde Baretter, oberst Abidine Guindo, at foretage et modkup. Kampene i Bamako varede hele natten og var centrerede omkring lufthavnen, de nationale tv- og radio stationer, Sanogos hovedkvarter og Kati militærbasen uden for Bamako.¹⁸⁶ Modkuppet mislykkedes, da Grønne Baretter overløb de Røde Baretters kaserne i Djicoroni. Kampene kostede 14 soldater livet og mindst 40 sårede. Efterfølgende er det 1200 mand store faldskærmsregiment blevet splittet op, og mindst 21 af dets øverste officerer er fortsat forsvundet efter at være blevet tilbageholdt af forskellige maliske sikkerhedsstyrker. Sidenhen har mange faldskærmsoldater nægtet at genoptage våbnene i deres nye enheder og forlanger, at de Røde Baretter fastholdes som samlet enhed, hvilket indtil videre er blevet nægtet. De interne stridigheder i Malis hær har medført, at hærens bedste enhed ikke har været kampdygtig.¹⁸⁷

Det vurderes ikke, på nuværende tidspunkt, at Malis væbnede styrker vil være i stand til at skabe sikkerhed i de nordlige provinser, da hæren mangler ressourcer, udstyr og træning. EU har iværksat et træningsprogram, European Union Training Mission to Mali (EUTM). Ifølge programmet skal der trænes 2000 maliske soldater (organiseret i fire bataljoner)¹⁸⁸ i løbet af 2013 således, at Mali selv er i stand til at skabe sikkerhed og gennemføre effektiv terrorbekæmpelse i det nordlige Mali.¹⁸⁹ Militærets rolle i korruption og smugling er på nuværende tidspunkt uvis, men det vurderes, at hæren, som resten af de officielle organer, er stærkt korrupt. Hæren er desuden blevet beskyldt for gentagne overtrædelser af menneskerettighedskonventionen, især mod medlemmer af tuareg og fulani minoriteterne.¹⁹⁰

7.5.1 Militærets største udfordringer og nuværende sikkerhedsmæssige situation

Militærets største udfordring er uden tvivl, hvad der må betegnes som den ”kolde krig” mellem de Grønne og Røde Baretter. Denne konflikt, der bunder i, at forhenværende præsident Traoré favoriserede hans gamle kollegaer i faldskærmsregimentet, har delt militæret i to. Derudover har kuppet, anført af kaptajn Sanogo, ødelagt hærens kommandoforhold, og har sat hæren i modsætning til en demokratisk udvikling. Den splittede hær samt hærens fremfærd i forbindelse med de foregående oprør i det nordlige Mali, har medført, at Malis væbnede styrker reelt har været afskåret fra en rolle i kampen i det nordlige Mali, og har måttet overlade disse til franske og chadiske styrker.

Derudover er den oprindelige fjende, MNLA nu sat til at udøve kontrol over Kidal, hvilket i høj grad har medført en fuldstændig ydmygelse af Malis militær. Udover disse problemer, har hæren i lang tid været uden de nødvendige ressourcer, hvilket har gjort, at hæren må betegnes som ukampdygtig på både det materielle og træningsmæssige område. Der foreligger således et stort arbejde med at samle, uddanne og udstyre hæren. Derefter skal hærens omdømme og opbakning både i det sydlige Mali og helt grundlæggende i det nordlige Mali genoprettes, hvis hæren med tiden skal kunne overtage kontrollen med det nordlige Mali.

(185) McGregor 2013: 7

(186) McGregor 2013: 7

(187) Ibid, p. 9

(188) <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-22391857>

(189) http://www.eutmmali.eu/?page_id=222

(190) <http://www.theguardian.com/world/2013/jan/19/mali-army-suspected-abuses-killings>

Den politiske situation i det nordlige Mali er ikke løst. De islamiske oprørere er i hovedsagen nedkæmpet i de større byer Kidal, Gao og Timbuktu, men har nu forskanset sig i Ifoqas bjergene, og anvender den vidtstrakte ørken til at foretage "hit and run" angreb. Mange af de islamiske oprørere er forsvundet blandt lokalbefolkningen, enten gennem ægteskab eller som infiltratorer, der kan gennemføre terrorangreb, ikke bare mod de internationale styrker, men også mod vigtige symboler på den maliske stat. Kampene har drevet over 300.000 på flugt internt i Mali, hvilket repræsenterer en kæmpe udfordring, både økonomisk, sikkerhedsmæssigt og fødevaremæssigt.

7.6 Sammenfatning

Den politiske dimension har behandlet de officielle og uofficielle magtstrukturer i Mali. Dimension vidner om, at Mali er præget af konflikt mellem de officielle systemer og de lokale konfliktløsningsorganer. De lokale magtstrukturer er de mest betydningsfulde i landet, og der synes generelt at være en accept i befolkningen af, at lokale konfliktløsningsstrukturer er acceptable, selvom disse befinder sig i den uformelle del af det juridiske system.

Landets politiske strukturer er præget af den væbnede konflikt, korrupsion og fattigdom. Forholdet mellem militæret og det politiske system er anspændt efter kuppet i 2012, hvilket er med til at begrænse præsidentens reelle magt. Det væbnede oprør i nord er centralt for landets politiske problemstillinger. Konflikter mellem regeringen og militante grupper i det nordlige Mali har medvirket til, at regeringen i lange perioder ikke har haft kontrol eller indflydelse i området.

Malis retsvæsen og landets politistyrker er præget af udbredt korrupsion og landets domstole af kapacitetsproblemer. Kapacitetsproblemet betyder, at store dele af Mali er overladt til egne konfliktløsningsmodeller, og at den officielle lovgivning i store dele af Mali er uden betydning. Dette er ligeledes grunden til, at de fleste stridigheder i landdistrikterne løses lokalt.

Konsensuspolitik er afgørende for de politiske strukturer, og gennemsyrrer samfundets sociale, politiske, og retslige praksis. Malis lokale magtstrukturer har tradition for konsensusbaseret politik, og det decentrale politiske system kaldet *cousinage* er udbredt i landet. Her mødes borgerne i lokalområdet for at træffe beslutninger om politiske eller regionale problemer. Dette system er medvirkende til at skabe sammenhold mellem familier fra forskellige etniske grupper. Konflikter varetages af landsbyens ældre og direkte kritik af vedtagne beslutninger, eller åbenlys uenighed, anses som fraktionerende. Der er en generel forståelse og accept af, at de vedtagne beslutninger og fællesløsninger skal accepteres. Analfabetisme gør, at en stor del af befolkningen i Mali reelt ikke har adgang til det formelle retssystem. Det konsensusbaserede system er medvirkende til at regeringen i nogen grad stigmatiseres, men sikrer samtidig konfliktløsning, som de formelle politiske strukturer ikke er i stand til, også for den del af befolkningen som ellers ville stå uden for retssystemet. Det er derfor vigtigt have forståelse for det lokale kulturelle retslige system, som opererer sideløbende med staten i Mali, og som er afgørende for landets politiske struktur.

Mali kan betegnes som et multiparlamentarisk demokrati. Landet er opdelt i regioner, og har 702 valgte lokalråd. Mali har en af Afrikas laveste valgdeltagelse, og der er høj udskiftning i de politiske embeder især på lokalt plan. De tre vigtigste partier i Mali er ADEMA (Alliance pour la Démocratie en Mali), RPM (Rassemblement Pour le Mali) og URD (Union pour la République et la Démocratie). Politik er persondrevet, og officielle alliancer kan skifte fra dag til dag.

Udover de officielle partier eksisterer der en række interesseorganisationer og væbnede grupper, som har stor indflydelse på situationen i Mali. Landet er generelt præget af konflikt mellem uformelle og formelle magtstrukturer herunder konflikter mellem regeringen og de væbnede grupper. De uformelle politiske enheder og militante bevægelser afspejler de religiøse, etniske og geografiske konflikter, der præger Mali. De militante grupper findes i det nordlige Mali, hvor regeringens legitimitet, i langt højere grad end i syd, er mangelfuld. Landet er opdelt, og præget af fragmentering, i forhold til de forskellige politiske enheder og militante bevægelser. En stor del af landets politiske grupper er tæt forbundet med smugling og kriminalitet.

Mali er officielt demokratisk, men landets politiske strukturer er også mærket af militærkuppet, som blandt andet skyldtes splittelse internt i hæren. Malis militære styrker består af hæren, luftvåbnet, National Garden og Gendarmeriet. Hæren er generelt præget af splittelse og fragmentering og af konflikten mellem faldskærmsoldater og præsidentgarden. Landets militær er på nuværende tidspunkt i dårlig forfatning, og de væbnede styrker er ikke i stand til at skabe sikkerhed i den nordlige del af landet på grund af manglende ressourcer, udstyr og træning.

Som dimension viser, er de politiske strukturer i Mali komplekse. De uformelle magtstrukturer har stor betydning for samfundet, og i store dele af landet har uformelle magthavere større betydning end formelle ledere. Den politiske situation i det nordlige Mali er problematisk, og repræsenterer en kæmpe udfordring både økonomisk, sikkerhedsmæssigt og fødevaremæssigt. Hæren har været den stærkeste modstander af den internationale intervention, mens størstedelen af befolkningen støtter den.

8. Tro og symboler

8.1 Introduktion

Alle kulturelle grupper har et fælles sæt overbevisninger, eller en fælles tro, som forener de individuelle medlemmer. Tro og symboler har indflydelse på, hvordan mennesker forstår verden, og på hvordan individer i en kulturel gruppe interagerer med hinanden. Tro og symbol dimensionen behandler et samfunds religiøse og historiske forestillinger, dets fortællinger og overbevisninger, tabuiserede forhold, normer og symboler. Det drejer sig ikke blot om faktuelle forhold men også om, hvordan befolkningen gør brug af disse forestillinger. Eksempelvis om hvordan bestemte befolkningsgrupper anvender historiske fortællinger og overleveringer til at begrunde deres egen opfattelse af konfliktfladerne i samfundet. Historiske begivenheder og deres symboler bruges således i hverdagen til at forklare og retfærdiggøre moderne politiske, religiøse og kulturelle overbevisninger, og også til at forherlige – henholdsvis fornede – enkeltpersoner, grupper eller bestemte handlinger. Fortællinger og symboler afslører ligeledes, hvilken adfærd samfundet anser for god eller dårlig. Med andre ord former historiske begivenheder, symboler og lignende den kultur, de anvendes i, samtidig med at kulturen selv formes af samme historie og symboler. De samme faktuelle historiske forhold tolkes derfor ofte vidt forskelligt. De forskellige befolkningsgruppers udlægning fortæller ikke sjældent væsentligt mere om gruppen selv end om, hvad der rent faktisk fandt sted, historisk og faktisk. Dertil kommer, at det samme symbol eller den samme historie ofte tillægges meget forskellig betydning, alt efter i hvilken sammenhæng de anvendes.

Symboler bruges også til at markere statusforhold. Tænk på militærets rangordner og medaljer. Begge markerer en position i et bestemt socialt hierarki. Ofte er det ikke umiddelbart forståeligt, hvilke objekter som har symbolsk værdi. I Mali kan det for eksempel være en kuglepen i brystlommen eller brugen af det franske sprog, som markerer, at man tilhører den uddannede elite, og derfor har krav på respekt. Eller det kan være tildækning af ansigt og krop, som markerer, i hvilken af livsfaserne, barnung-gift-gammel, man befinder sig. Eksempelvis som hos tuaregerne hvor den måde man bærer sin turban, og hvor meget af ansigtet den dækker, viser, om man er adelig, fribåren eller slave.¹⁹¹ Viden om tro og symboler i et samfund sætter den udsendte i stand til, at identificere fysiske symboler og deres betydning, herunder symboler som adskiller individer i et samfund.¹⁹²

Dimension beskriver også, hvilke forestillinger om ret og uret der gør sig gældende i et givet område. Religion, skikke og ritualer reflekterer en kulturel gruppes værdier, og afspejler det samfund og den identitet, individet er en del af. Alle kulturelle grupper har skrevne og uskrevne regler om, hvad der er acceptabel eller uacceptabel adfærd. Viden om dette sætter den udsendte i stand til at tage de rette forholdsregler i forhold til at udvise respekt og forståelse for lokalbefolkningen¹⁹³. Viden om dimensionen er også central, når der kræves samarbejde med lokalbefolkningen, da manglende forståelse kan føre til konflikter og misforståelser. Eksempelvis bør den udsendte være opmærksom på helligdage og ritualer og skikke, som er forbundet med islam og befolkningens andre trosretninger.

(191) <http://famdliflc.lingnet.org/products/Tamashek/colt/default.html>, p. 31

(192) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 196-197

(193) Salmoni & Holmes-Eber 2011: 203-205

Viden om, hvilke grupper i et område der anvender hvilke symboler, og hvorfor de gør det, er således essentiel for at forstå de forskellige befolkningsgruppers handlinger. Og man bør i høj grad være opmærksom på, at fortællinger og symboler – idet de anvendes til at begrunde og forsvare nutidige begivenheder og politiske holdninger – er alt andet end monolitisk entydige. Tværtimod er deres betydning under konstant forandring og kan hele tiden få tillagt ny mening.

8.2 Religion

Religion spiller en vigtig rolle i Mali. Omkring 85 procent af befolkningen er muslimer. Især i Malis sydlige trekant er det religiøse billede mangearartet og sammensat af islam, de animistiske overbevisninger og ritualer, som eksisterede før islamiseringen af regionen. Det er også tilfældet i den nordlige trekant, men her har ritualerne og guddommene i højere grad fået islamiske betegnelser. De resterende 15 procent af befolkningen, som ikke er muslimer, er kristne eller animister.¹⁹⁴ Generelt i befolkningen tror man på en række magisk-religiøse overbevisninger så som hekse, ånder og forfædre.

8.2.1 Islam generelt

Islam blev stiftet af profeten Muhammed Ibn Abdallah, som blev født i Mekka omkring år 570. I 610 modtog Muhammed sin første åbenbaring fra Gud via ærkeenglen Gabriel. Frem til sin død i 632 modtog han fortsat åbenbaringer. Muhammed forkyndte, at der kun er én almægtig gud, nemlig Allah. Allah er skaberen og dommeren og hævet over alt jordisk. Allah har givet sig til kende gennem Israels profeter, hvortil også Jesus hører, men sidst og endegyldigt gennem Muhammed, som er den sidste profet.

Muhammeds åbenbaringer er samlet i Islams hellige skrift, Koranen, som anses for et åbenbaret skrift direkte modtaget fra Allah og derfor ufejlbarlig. Sharia er den islamiske lov, som indeholder en række konkrete anvisninger på, hvad man må og ikke må som muslim. Loven er et altomfattende juridisk system, som bygger på læren fra Koranen og Sunna (Hadith). Den fortæller først og fremmest om, hvordan en rettroende muslim skal opføre sig i hverdagen, men bliver også anvendt som et decideret juridisk system.

Den såkaldte *Sunna* betegner fortolkningen af *Hadith*, som er beskrivelser af Muhammeds gøren og laden. Fortællingerne beretter også om Muhammeds juridiske og etiske afgørelser i en række sager og bruges ofte pædagogisk i opdragelsen, når forældre og lærere vil fremhæve, hvad der er godt, og hvad der er dårligt.

Når der skal træffes afgørelser ved sharia domstole, dømmes der efter Koranen og dens læresætninger i følgende rangorden:

1. Koranen

Hvis det er muligt, henviser dommerne først til Koranens lære, fordi den er Allahs ord og er dermed ufejlbarlig. Hvis der ikke er grundlag for at dømme på baggrund af Koranens tekster, går man videre til Sunna.

(194) Animisme er en overbevisning om at dyr, planter og ting er, eller kan være, besjælede. Lokale traditioner varierer, men animister tror ofte på, at der findes samfund af ånder som tilsvarende menneskenes samfund, og på at det er nødvendigt at forholde sig til disse samfund. Animisme har også en række praktiske metoder og ritualer, hvormed man kommunikerer med, og forholder sig til, denne ånde verden.

2. Sunna

Sunna, læren fra Muhammeds eget liv, er den næstbedste standard til at afgøre, hvad der er rigtigt og hvad der er forkert. Er der heller ikke grundlag for at dømme efter Sunnatekster, følger Ijma.¹⁹⁵

3. Ijma

Ijma er et udtryk, man bruger i islam. Det henviser til generel konsensus blandt retslærde.

4. Qiyas

Sidst i hierarkiet af sharialovkilder finder man Qiyas. Qiyas bygger på logiske slutninger og tolkninger ved hjælp af analogier. Et kendt eksempel er, at Koranen ikke eksplicit forbyder øldrikning, mens vin er forbudt. Deraf udleder man, at eftersom de to drikke har samme virkning, nemlig beruselse, må det også være forbudt at drikke øl.

Muhammeds fødeby Mekka, i nutidens Saudi-Arabien, er muslimernes helligste by. Her ligger Kabaen, som er Islams centrale helligdom. Pilgrimme strømmer hvert eneste år til Mekka for at bede om tilgivelse og for at få slettet deres synder samt gå rundt om Kabaen. Da Muhammed erobrede byen i 629, gjorde han Kabaen til Islams centrum, hvorfor alle muslimer verden over siden har skullet bede med ansigtet vendt mod Mekka. Bederetning mod Mekka kaldes *qibla*.

Et centralt element i islam er, at der kun er én Gud (monoteisme), nemlig Allah. Muhammed er hans sendebud, men er ikke selv en gud. Grundlæggende er det ifølge islam blasfemi at tro, at der findes mere end én gud (som for eksempel i buddhismen), og rettroende muslimer mener også, at kristendommens Treenighed bestående af Gud, Sønnen og Helligånden er blasfemi: Der er kun én Gud.

8.2.2 De fem søjler

Islam bygger på fem ritualer, der kaldes *islams fem søjler*. De fem søjler anses for de vigtigste og mest grundlæggende elementer i islam. Søjlerne er den religiøse praksis, som både mænd og kvinder skal efterleve.

1) Trosbekendelsen (*shahada*)

Den første af Islams søjler er trosbekendelsen, som på dansk kan oversættes til: ”Jeg bevidner, at der er ingen gud uden Allah, og Muhammed er Hans sendebud.” Muslimer skal gentage ordene i bøn, og ikke-muslimer, som ønsker at overgå til islam, skal recitere trosbekendelsen, når de konverterer.

2) Tidebønnen (*salat*)

Den anden søjle er de fem daglige, obligatoriske bønner. Muslimer skal være rene, når de beder. Derfor begynder de med at vaske deres ansigt, hænder, arme og fødder. Hvis der ikke er adgang til vand, vil man ofte se dem ”vaske sig” symbolsk ved at føre hænderne over ansigt og lemmer.

(195) Det er værd at notere sig at forståelsen for, hvad der udgør sunna, afhænger af, hvilken islamisk lovskole man har med at gøre. Der vil typisk være forskel mellem de levantiske og nordafrikanske skoler.

Første bøn bedes ved daggry, anden ved middagstid, tredje bedes om eftermiddagen, fjerde når solen går ned, og dagens femte og sidste bøn bedes ved mørkets frembrud. Bønnerne består af Koran-cita-ter, og man beder naturligvis altid med ansigtet vendt mod Mekka.

Til hverdag beder mange alene, men om fredagen gør mange en dyd af at mødes til fællesbøn på ga-den eller i moskeen. Normalt er der flest mænd, men kvinder er ikke ekskluderet – de beder dog ad-skilt fra mændene, typisk bag dem.

Retroende muslimer skal helst bede på de fem fastlagte tidspunkter, men hvis det ikke kan lade sig gøre, for eksempel på grund af arbejde, sygdom eller rejse, kan bønnerne udskydes.

3) Almissen (*zakat*)

Den tredje søjle er almissen. Alle muslimer, der har råd og mulighed, skal betale mindst 2,5 % årligt af deres samlede formue til de fattige. Der er ingen officielle opgørelser over, hvor meget der bliver givet i zakat om året i den muslimske verden, men et konservativt bud er \$200 milliarder, eller 15 gange så meget som den samlede humanitære hjælp fra enkeltstater til fattige lande.¹⁹⁶

4) Fasten (*sawm*)

I fastemåned, *ramadanen*, skal muslimer faste fra solopgang til solnedgang. Ramadanen er den niende måned i den arabiske kalender. Den afviger fra den gregorianske således at ramadanen hvert år forskydes i forhold til vores kalender.

Ud over at faste afstår man også fra rygning og seksuel kontakt, og man bør desuden undgå at komme i konflikt og skænderi.

Fasten brydes hver dag ved solnedgang, hvor familie og venner som regel nyder et stort måltid sam-men. Ofte ser man familier, der spiser sammen udenfor på gaderne. På denne måde kan de invitere fremmede til at spise med og således give almisse, hvad der er særlig vigtigt under ramadanen.

Fasten er obligatorisk for enhver voksen, rask og normalt begavet muslim. Børn under 13 år, rejsende, gamle og svage, syge, menstruerende kvinder, samt gravide og ammende kvinder behøver ikke faste.

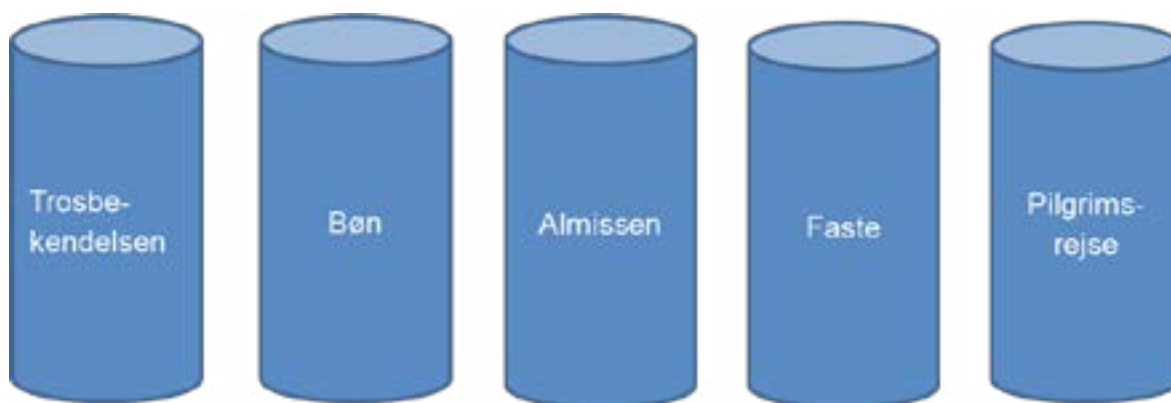
Fasten er hård – særlig hvis ramadanen falder i de meget varme og tørre måneder om sommeren. Ramadanmåneden er karakteriseret ved, at folk i løbet af dagen bliver trætte og tørstige, hvilket resul-terer i et generelt lavt aktivitetsniveau. Aften er kendetegnet ved en feststemning ledsaget af store måltider. Dag og nat bliver vendt om under Ramadanen.

5) Pilgrimsrejsen (*al-hajj*)

Den femte søjle er pilgrimsrejsen til Mekka, som bør foretages mindst én gang i livet af alle muslimer, der har råd til rejsen og er fysisk og psykisk i stand til at klare den.

(196) <http://www.irinnews.org/report/95252/mali-a-timeline-of-northern-conflict>

Den, der har været på pilgrimsrejse til Mekka, kommer tilbage rensset for sine synder, og for mange muslimer er der en vis form for status forbundet hermed. Efter pilgrimsrejsen bliver mændene ofte tiltalt *hijj* og kvinderne *hijja*, hvilket er et udtryk for respekt.

8.2.3 Sunni- og shiaislam

Sunni- og shiaislam er Islams to hovedretninger. Sunni er langt den største og omfatter 75-90 % procent af verdens muslimer.

Den største forskel mellem sunni- og shiaislam er, at shiamuslimer tror, at kaliffen Ali, Muhammeds svigersøn og fætter, er Muhammeds retmæssige efterfølger og den første kalif efter Muhammeds død. Sunnier derimod anerkender Abu Bakr som den første kalif, Umar som den anden, Uthman som den tredje og Ali som den fjerde. Årsagen til at shiaer ikke betragter de tre første som kaliffer er, at de modsat Ali, ikke var blodsbeslægtede med profeten.

I praksis er forskellen på shia- og sunnimuslimers dyrkelse af islam, hvordan de bruger præsteskab, og hvordan de beder samt, hvorvidt de dyrker martyrer. De er enige om hovedpunkterne inden for islam¹⁹⁷.

På verdensplan er den mest udbredte shiagren ”tolver-shiitterne”, der omfatter ca. 85 % af verdens shiamuslimer. ”Tolver-shiitterne” lægger særlig vægt på de tolv imamer, hvoraf den tolvte, Muhammed al-Mahdi, vil genopstå og komme tilbage for at regere indtil dommedag og rydde verden for ondskab.

Sunni-retningen er, som nævnt, langt den største og omfatter cirka 80 procent af verdens muslimer. Suniislam er opdelt i mindre grupperinger, hvis versioner af Islam kan være meget forskelligartede. Suni-retningen indeholder blandt andet Sufiislam.

8.2.4 Islamiske helligdage

To gange om året fejrer Sunni-muslimerne Eid¹⁹⁸. Eid al-Fitr markerer afslutningen på fastemånedens Ramadanen. Dagen markeres med en særlig bøn i moskeen samt god mad og gaver til kvinder og børn. Tidspunktet, hvor ramadanen holdes, følger månekalenderen og rykker derfor fra år til år. Man

(197) [http://www.denstordanske.dk/Sprog, religion og filosofi/Religion og mystik/Islam/islam](http://www.denstordanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Religion_og_mystik/Islam/islam)

(198) Shiamuslimerne har flere højtider.

skal derfor sørge for at forhøre sig om, hvornår den aktuelle ramadan afholdes, og ikke antage, at man ved det fra sidste år.

Eid al-Adha varer i tre-fire dage og markerer afslutningen på pilgrimsrejsen og ligger 70 dage efter Ramadanen. Hver familie ofrer gerne et får eller en ged ude foran deres hus og deler kødet med familie, naboer og de fattige¹⁹⁹.

Også internt i sunniislam er der store forskelle på den måde, man praktiserer islam. Det gælder også fejring af helligdage. Profetens fødselsdag fejres således af sufi-muslimerne, mens salafister har forbud mod at fejre denne dag.

8.2.5 Sufiislam

Sufimuslimer søger at opnå et tættere personligt forhold til Allah gennem særlige åndelige ritualer. Ritualerne omfatter recitation af bønner og passager af Koranen samt gentagelse af Allahs mange navne, mens de udfører bestemte bevægelser. Sang og dans, hvor man snurrer rundt på stedet, praktiseres ligeledes som en øvelse, der bringer udøveren i trance og tættere på Allah.

Desuden er sufiislam karakteriseret ved at være opdelt i ordener eller broderskaber, som hver stiller særlige krav til sine tilhængere, og som ledes af en Sufi shayk eller Qutb som tillægges magisk-religiøse egenskaber, og som på grund af sin nærhed til Gud kan hjælpe sin menighed tættere på Gud.²⁰⁰

8.2.6 Salafisme

Salafisme er en islamisk bevægelse, som ser sig selv som en tilbagevenden til det oprindelige islam, som det ifølge koranen og sunnaen (nedskrevne leveregler overført fra Mohammed) blev praktiseret af profeten Mohammeds elever. Det er en puritansk bevægelse, som forsøger at leve ifølge disse hellige skrifers ordlyd. Den salafistiske bevægelse opstod i 1920-30'erne som en reaktion på udbredelsen af europæiske ideer og modernitet i Mellemøsten under kolonitiden. Salafisme er også i høj grad en social bevægelse, som er ledet af eliter i Mellemøsten, som ønsker at erobre den politiske magt fra sekulære regeringer. Det har bevægelsen haft succes med under det arabiske forår, hvor salafistiske organisationer, og især det Muslimske Broderskab, har opnået store valgsejre.²⁰¹ Salafistbevægelserne har i nogen grad haft held med at udfordre sufiordnernes traditionelle dominans i Mali, og de terrororganisationer som erobrede Malis nordlige provinser i 2012 er salafistisk inspirerede, og ser det netop som deres mål at gøre Mali til en islamisk stat.

8.2.7 Islam i Mali

Mali er konstitutionelt et sekulært land efter fransk model, men ca. 85 % af Malis befolkning er muslimer. Dette tal dækker over et stort spektrum af tilhørsforhold til forskellige typer af islamiske skoler og identiteter. Den maliske befolkning er hovedsageligt sunnimuslimsk, og de fleste maliere tilhører sufiislamiske religiøse samfund, ordner eller broderskaber. Imamen kaldes ved forskellige navne i de forskellige etniske grupper og islamiske skoler, og hans rolle varierer lokalt. I de mere salafistisk inspirerede områder, hvor man går op i at overholde koranens ordlyd, har imamen en ren religiøs-politisk

(199) <http://www.islam.dk/eid-mubarak/>

(200) Simonsen 2008: 182-189

(201) Ungureanu 2008

rolle i stil med det, vi selv forbinder med en præst – han prædiker og underviser i den lokale Koran-skole.

I de sufistiske religiøse samfund, som de fleste maliere er tilhængere af, forventes den religiøse leder, som her kaldes 'Shaykh' eller 'Qutb', at skrive tekster (fra Koranen) eller magiske vers, der kan anvendes som amuletter og til helbredelse. Hans velsignelse gives til fødsler, vielser, dødsfald og andre vigtige lejligheder, og imamen deltager ligeledes i forskellige ritualer, som er blandinger af islam og de naturreligioner, som var i området før Islams ankomst. Malisk islam er i det hele taget i høj grad en blanding af disse to elementer. Der er altså ikke tale om, at islam har fortrængt de lokale trossystemer, som eksisterede i Mali inden islamiseringen. Det skal snarere forstås sådan, at de tidligere forestillinger og guddomme har fået nye islamiske navne sådan, at en islamisk helgen for eksempel nu udfylder den rolle, som en guddom eller naturkraft tidligere havde. Der er sket en sammensmeltning af de islamiske overbevisninger og dem, som eksisterede tidligere. Ligesom vores juleaften oprindeligt var et element i norsetro, som blev inkorporeret i kristendommen. En implikation af dette er, at det i Mali ikke er selvmodsigende at være muslim og samtidig tro på hekse, magi, ånder, forfædre eller på, at naturen er besjælet.²⁰²

8.3 Religiøse forandringsprocesser i Mali

Malis befolkning har generelt været kendt for at praktisere en version af islam, som er meget forskellig fra de versioner af islam, som man kan møde i eksempelvis Afghanistan eller Irak. Eksempelvis er ulighed mellem kønnene generelt langt mindre markant. Ligesom reglerne omkring seksuel adfærd er mere afslappede. Blandt Tuaregerne kan man faktisk argumentere for, at der eksisterer ligestilling mellem kønnene.²⁰³ Kvinder må for eksempel gerne arbejde udenfor hjemmet, og kontakt mellem kønnene udenfor hjemmets rammer er tilladt. Dette er i nogen grad under forandring, hvilket skyldes, at det islamiske religiøse felt, især i de sidste 30 år, har gennemgået stor forandring i hele Sahel området, som dækker det nordlige Mali, samt dele af Niger og Burkina-Faso. Det skyldes, at nye ortodokse salafistisk inspirerede reformbevægelser i stigende grad udfordrer sufi skolernes traditionelle dominans i området. Fælles for de salafistiske reformbevægelser er, at de ser det som deres mål at vende tilbage til det, de anser som det oprindelige uspolerede islam, som defineres igennem en direkte tekstnær læsning af koranen og sunnaerne. Den synkretistiske²⁰⁴ sufisme, som praktiseres i Mali, udgør ifølge salafisterne en afvigelse fra denne 'sande' islam. Salafisterne har oprettet koran skoler over hele Vestafrika – de såkaldte 'médersas'. Disse tilbyder undervisning i koranen og arabisk på højt plan²⁰⁵. For unge arbejds- og udsigtsløse mænd i Mali repræsenterer disse médersas en mulighed for at opnå social og religiøs status og dermed også en økonomisk indtægtskilde. De har derfor været meget populære, og skolerne har fostret en ny højtuddannet religiøs elite, som udfordrer de sufistiske ordners traditionelle magt i området gennem udbredelsen af de salafistiske reform doktriner.

Særligt i nordøst Mali, hvor udbredelsen af islam er relativ ny, har reformbevægelserne vundet indpas. Især den pakistanske Jamaat al-Tabligh-bevægelse har vundet indpas blandt Ifogha-tuaregerne, som

(202) Shultz 2012: 29

(203) http://famdlifc.lingnet.org/products/Tamashek/co_tt/default.html, p. 28

(204) Synkretistisk betyder "blandings", det vil sige at sufislam i Mali er en blanding af elementer af sufislam, som man finder dem over hele verden, og så de før islamiske overbevisninger af animistisk art.

(205) <http://www.guardian.co.uk/world/2013/may/03/mali-war-religious-faultlines>

hovedsageligt bor i nordøst Mali. Bevægelsen kombinerede, i perioden efter det andet Tuareg oprør i 1995, en intensiv missioneringsindsats med økonomiske og sociale serviceydelser og hjælp til genopbygning. Derved opnåede bevægelsen betydelig opbakning. I Timbuktu regionen, hvor sufismen har været solidt forankret i lokalbefolkningen i flere århundreder, har salafisterne ikke haft samme succes. I det sydlige Mali er det især det Høje Islamiske Råd, som har vundet indflydelse op til og efter militærkuppet i marts 2012. Det lykkedes blandt andet rådet at få omstødt en kontroversiel lov om kvinderettigheder, som den nu afsatte regering vedtog, med henvisning til at loven var u-islamisk.

Der er i nogen grad tale om en religiøs radikaliseringsproces, men man kan også tale om, at der simpelthen finder en religiøs vækkelse sted, og at de nyfundne religiøse identiteter fungerer som alternativ til den sekulære korrupte politiske elite i Bamako, og som protest imod dennes svindel med nationale ressourcer og imod den politiske og økonomiske marginalisering af de nordlige ørkenprovinser. Siden de militante islamiske grupper overtog kontrollen over den nordlige del af Mali i marts 2012 og indførte streng sharia lov og ødelagde sufistiske helligdomme i området, er islam og religiøse ledere kommet til at spille en stadig større og mere central rolle på den politiske arena.

8.4 Islamisme og sharia lov i det nordlige Mali

Alliancen imellem Tuareg separatisterne (MNLA) og de udefrakommende islamistiske grupperinger (AQIM og Al Diné) er brudt sammen, og islamisterne smed, inden den franske intervention, MNLA ud af de byer, MNLA kontrollerede. Det skyldes, at de som samles omkring den islamistiske banner har vidt forskellige og ikke nødvendigvis religiøse agendaer.

MNLA vil have selvstyre og anså AQIM og deres islamistiske dagsorden for et muligt middel til at nå dette mål. Inden den islamistiske "invasion" var tuaregerne generelt ikke klar over, hvad sharia stod for. De ældre anså sig selv for gode muslimer og bød derfor indførelsen af sharia velkommen ud fra en antagelse om, at de allerede opfyldte den. Efter indførelsen af sharia i byerne Gao og Timbuktu var blevet gennemført, har befolkningen her tilsyneladende fortrudt denne beslutning, fordi man tilsyneladende slet ikke var interesseret i at få trukket Sharia lovene, som forbyder rygning, alkohol, musik, dans, fodbold og interaktion mellem kønnene, ned over hovedet. Det er alle sociale elementer, som er meget populære i det nordlige Mali. Især fodbold, musik og dans er hverdags elementer, som store dele af befolkningen engagerer sig i, og den form for islam, som generelt praktiseres af det overvejende sunimuslimske flertal, har en meget åben holdning til kvinder, hvilket ikke er tilfældet i den salafistiske fortolkning af sharia.

Islamisterne har hyret lokale arbejdsløse unge helt ned til 14 års alderen til at håndhæve Sharia loven. Men de som støtter op om Islamisterne har ikke nødvendigvis en religiøs dagsorden. Nogle er kokain smuglere, som er interesserede i nye forretningspartnere og beskyttelse. Nogle vil have andel i de løsesummer, som den nylige kidnapning af europæere sandsynligvis kommer til at udløse. For lokale unge mænd er jobbet som sharia håndhæver sandsynligvis blot den bedste mulighed for overlevelse i en desperat social situation, hvor de og deres familier er uden muligheder. Jobbet som kriger og religiøst politi er det eneste job, der er at få. Især de unge mænd er dog ikke interesserede i at blive nægtet, rygning, musik, fodbold og kvinder²⁰⁶.

(206) Whitehouse 2012: 35

Håndhævelsen af hudud-straffene fra Sharia, som er kendetegnet ved piskning for forsømmelser som rygning eller alkohol indtag, stening af ugifte elskere og amputation af hænder på folk anklaget for tyveri, er upopulære i Mali, og i byen Gao har unge mænd gentagne gange samlet sig for at opponere imod islamisterne. De har også inter文neret imod udførelsen af disse straffe. Det skal her nævnes, at den tidligere regering var berygtet for at have anvendt den såkaldte 'Artikel 320' straf, som henviser til en praksis, hvor folk, anklaget for tyveri, uden forudgående rettergang blev overhældt med benzin og brændt levende. Tallet 320 henviser til omkostningerne ved denne proces – 300 DRC Francs for benzin og 20 for en pakke tændstikker.²⁰⁷

Det må antages, at islamisterne ikke kan finde bred tilslutning til deres religiøse dagsorden i lokalbefolkningen, selvom dette varierer lokalt. Især i nordøst Mali er der mulighed for, at islamisterne har opbakning hos Ifogha tuareg klanen, men i nordvest og syd Mali er de upopulære, og man frygter dem. Mange fastboende grupper af anden etnisk oprindelse end tuareg har dannet militser, som skal forsvare gruppen imod islamisterne. Ligeledes er mange tuareger på flugt, nogle af frygt for represalier fra andre etniske grupper, men også fra Islamisterne.

8.5 Andre generelle religiøst-magiske forestillinger

Såfremt Malis befolkning har et sammenhængende forhold til religion, som det opleves andre steder i Vestafrika, er det f.eks. en accept af, at muslimer kan nyde alkohol, samt at kristne ikke nyder alkohol. Den religiøse selvopfattelse er ikke forbundet med enkelte kulturelle markører så som alkohol og sex før ægteskabet, men er forbundet med et tilhørsforhold i lighed med familie og klan. Der er ikke et modsætningsforhold mellem at tilhøre islam og tro på elementer af animisme, f.eks. en tro på at djævle er "håndgribelige" og at styrke eller kræfter kan overføres fra et væsen til et andet. Malis forestillingsverden er således karakteriseret af at være en sammensmeltning af islam og disse lokale forestillinger. Den animistiske tros traditioner kommer mest til udtryk i det sydlige, men er også til stede i det nordlige, hvor de blot i højere grad er iklædt Islams markører.

8.5.1 Forfædretro

Man tror generelt i Mali på, at forfædre og andre ånder har indflydelse på samfundets eller nærmere families velbefindende. Det er de levendes pligt at sørge for forfædrenes og de andre ånders fortsatte gunst gennem en række ritualer, som er relateret til årets gang og til individernes overgang fra et alderssegment til det næste, fra én livsfase til den næste, altså fra barn til ung, fra ung til voksen (gift) og fra voksen til gammel (beslutningstager) og fra gammel til forfader (ånd).

Problemer med høsten, helbredet, eller gnidninger i den sociale orden bliver ofte fortolket som et resultat af, at forfædrene er utilfredse med de levendes opførsel. For at løse disse problemer konsulterer man religiøst-medicinske specialister, som er i stand til at kommunikere med ånde verdenen. Det gør de ved at lade sig besætte af hjælpeånder, som taler gennem dem, og lader de levende vide, hvad ånderne er vrede over, og hvad de kan gøre for at gøre dem tilfredse igen.²⁰⁸

(207) Ibid

(208) Shultz 2012: 33

8.5.2 Heksetro

Der er i Vestafrika en udbredt tro på at der findes hekse, og at disse er i stand til at tilegne sig andre menneskers kraft ved hjælp af magi. Når folk kommer ud for ulykker, bliver syge eller er ude af stand til at opfylde de sociale normer for, hvad man bør være eller have i en bestemt alder, såsom hus, ægtefælle, kvæg osv., er det derfor nærliggende at antage, at enten, som tidligere nævnt, er forfædrene vrede på en, eller også har en heks stjålet ens livskraft. Hekse er oftest folk, som er tæt på en selv. Man vil ofte, som en selvfølge, antage, at folk som klarer sig ekstraordinært godt i for eksempel finansverdenen eller i det politiske felt, enten er hekse selv, eller har en alliance med en magtfuld heks. Så længe de heksetroende samfund er i relativ harmoni, fungerer heksetroen som en slags social udligner, lidt som velfærdsstaten gør i Danmark, fordi den sikrer, at folk deler ud af deres overskud, og ellers bliver udsat for sociale sanktioner eller repressalier.

I krisetider, hvor folk føler sig truede, og hvor den sociale orden eller struktur er under pres, som det er tilfældet nu, har den ældre generation tabt meget af dens traditionelle magt og autoritet over de yngre generationer. Dette grundet den ældre generations manglende evne til at brødføde familien, som er opstået som følge af tørke, borgerkrig, og ændrede migrations mønstre. Det er nu de yngre generationer, som er immigreret, ofte til Sydeuropa, som tjener pengene. Disse forhold medfører, at der er en tendens til, at heksetroen bliver mere udbredt, og folk anklager deres egne familiemedlemmer, ofte deres børn eller bedsteforældre for at være hekse, hvilket kan medføre udstødelse af gruppen eller endog mord på den pågældende.

8.5.3 Bambara traditionelle religiøse forestillinger

Ifølge Bambara religionen findes der en almægtig skaber gud ved navn Bemba eller Ngala, som efter skabelsen af jorden opdelte sig selv i fire mindre åndelige væsner og uddelte opgaverne med at styre jorden til disse åndelige væsner.²⁰⁹ For de fleste Bambara grupper gælder, at det nu er Allah, man ser som skabergud i stedet for Bemba.

Når der er brug for at kommunikere med det guddommelige, er det til de mindre åndelige væsner, at folk vender sig, hvilket de gør via daglige ofringer, og årtidsbestemte ritualer. Der er særlige hemmelige broder og søster ordner ('jow'), som er specialister i at kommunikere med bestemte af disse åndelige væsner. Man indtræder typisk i disse hemmelige samfund ved opstigning til en ny aldersgruppe.

Ifølge Bambara religionen er himlen det maskuline og jorden det feminine. Himmelen er jordens husbond og befrugter hende regelmæssigt igennem regnen. Man tilbøder og ofrer også til jorden, og kvinder har, som bærere af det frugtbare aspekt, en vigtig rolle i den rituelle reproduktion. Det er vigtigt at huske på, at disse forestillinger i høj grad er blandet med islam, og også har været under forandring som følge af urbanisering og uddannelse. Det er derfor sandsynligvis sådan, at disse forestillinger ikke findes i ren form længere. De vil dog stadig være væsentlige dele af verdensopfattelsen, og indgår i livsanskuelser og ritualer, som markerer årets gang og samfundets reproduktion.

(209) Lugira 2009

8.5.4 Tuareg traditionelle religiøse forestillinger

Inden Islams ankomst var tuaregerne animister, dvs. at de troede på, at objekter og dyr var besjælede, og at det menneskelige samfund eksisterede i harmoni og samarbejde med tilsvarende dyresamfund og åndesamfund. Hos Tuareg, eller Kel (klan) Tamasheq, som de kalder sig, er islam og de præislamske ritualer og overbevisninger blandet sammen i så høj en grad, at det ikke giver mening at tale om islamiske eller ikke islamiske overbevisninger i det tuaregiske verdensbillede og forklaringsmodel for uheld og problemer. Tuaregerne betragter de mange ritualer, som har præislamisk udspring, som en integreret del af deres islamiske tro. Hvor rollen som magisk-religiøs helbreder hos andre etniske grupper ofte er en person, som ikke specifikt har forbindelse til islam, er det således hos tuaregerne et medlem af præstekasten, de såkaldte marabouts og inesleman (to forskellige slags imamer), som er i stand til at kommunikere og forhandle med ånde verdenen og til at give velsignelser og beskyttende amuletter.

De ikke islamiske ritualer er, ligesom hekse og forfædre tro, et af konfliktpunkterne mellem sufiislam, hvor disse traditioner igennem århundreder har været integreret, og salfismen, som anser dem for kætterske.

8.5.5 Fulani Religion

Fulani var blandt de første grupper i Vestafrika som blev omvendt til Islam. De er kendt for at være meget ivrige muslimer. Deres Islam er, ligesom det er tilfældet i andre vestafrikanske grupper, blandet med den oprindelige animisme. Stort set alle Fulani er muslimer, så man angiver tallet til at være 99.5 %.

8.5.6 Songhai religion

Det same gælder for Songhai, som også siges at være 99.5 % muslimer. Dog er der i begge tilfælde tale om, at introduktionen af islam ikke har fjernet de underliggende animistiske trosforestillinger.

8.6 Sammenfatning

Ovenstående afsnit har behandlet aspekter inden for dimensionen tro og symbol i forhold til Mali og landets befolkning.

Tro og symboler er komplekse og foranderlige i Mali, og det religiøse billede er mangeartet. Religion og tro spiller en vigtig rolle i landet. 85 % af befolkningen er muslimer, og 15 % er kristne eller animister. Endvidere er der i befolkningen en generel tro på magisk-religiøse overbevisninger så som hekse, ånder og forfædre. Befolkningens religiøse selvopfattelse er forbundet med et tilhørsforhold i lighed med familie og klan. Tro og symboler er i Mali præget af en blanding af islam og landets tidligere naturreligioner. Selvom de animistiske forestillinger i høj grad er smeltet sammen med islam, er de stadig væsentlige for befolkningens verdensopfattelse og indgår i livsanskuelser og ritualer.

Den maliske befolkning er hovedsageligt sunnimuslimsk. Nye ortodokse salafistisk inspirerede reformbevægelser udfordrer i stigende grad sufi skolernes traditionelle dominans i området. Dette gør sig især gældende i nordøst Mali. Siden de militante islamiske grupper overtog kontrollen over den nordlige del af landet, har islam spillet en større og mere central rolle i Mali. Landets situation og interne konflikter har været medvirkende til at forstærke de religiøse grupper. Den religiøse radikalisering fungerer blandt andet som protest mod, og alternativ til, de korrupte politiske dimensioner i landet. Det vurderes, at islamisterne ikke kan finde bred opbakning til deres religiøse dagsorden, og

lokalbefolkningens opbakning til islamisterne varierer lokalt. I nordvest og syd Mali er islamisterne upopulære, hvor de i nordøst har opbakning blandt forskellige grupper. Dele af befolkningen indgår i religiøse grupperinger i et forsøg på overlevelse, eksempelvis hverves unge mænd til håndhævere af sharia.

Tro og symboler er tæt forbundet med de andre dimensioner, og er også væsentlig for konflikten i landet. Religion bruges af enkelte grupperinger i landet til at opnå ønskede politiske mål. I visse områder af landet er de islamistiske grupperinger indblandet i kriminalitet, og det er centralt at have forståelse for, at de grupper, der støtter islamisterne, ikke nødvendigvis har en religiøs dagsorden.

Mali er et multireligiøst samfund, som er domineret af forskellige trosretninger, værdier og skikke. Landets geografiske opdeling er præget af tro og symbol dimensionen og den religiøse kompleksitet, der er kendetegnende for Mali. De animistiske trostraditioner er mest dominerende i syd, mens den nordlige del af landet i højere grad er domineret af radikale islamistiske overbevisninger. Tro og symboler er forskellige og varierer også blandt landets etniske grupper. Det er centralt at have forståelse for, at tro og symboler varierer og forandres, og den udsendte bør altid forhøre sig om lokale forhold og skikke.

9. Råd og vejledning til adfærd

Det følgende afsnit har til formål at give et introducerende indblik i, hvordan man med fordel kan forholde sig til befolkningen i Mali.²¹⁰ Da der her bliver brugt meget generelle termer, er det altid nødvendigt selv at kontrollere, om disse retningslinjer er korrekte i det område, man befinder sig i, og rette sin opførsel efter de erfaringer, man gør sig lokalt.

9.1 Generelle råd

Maliere er generelt meget gæstfri og nysgerrige efter at møde nye mennesker. Der sidder ofte grupper af mænd på gaden og drikker myntethe, og man vil, som nyankommen fremmed, sandsynligvis blive inviteret til at deltage. Det kan være gode lejligheder til at skabe tillidsforhold og til at diskutere med lokalbefolkningen. Der er generelt en stor ivrighed efter at diskutere, og der er tradition for, at det er tilladt for alle at debattere seriøse emner som politik, økonomi og religion. Det er dog mest den ældre del af befolkningen, som er interesseret i religion som emne, selvom dette sandsynligvis er under forandring på grund af den islamistiske indflydelse og debatterne mellem salafister og sunni muslimer, som finder sted i Sahel området. Det tilrådes, at man i diskussioner om religion agerer kristen hellere end ateist, da ateisme er et meget følsomt punkt.

Maliere er generelt glade for at gøre deres gæster godt tilpas, og det er derfor en god ide at bede dem om for eksempel at koge vand til the til en. Det giver dem noget konkret at gøre og hjælper dem med at vinde ansigt. Dette skal gøres på en høflig og respektfuld måde, ikke i ordreform. Maliere vil i det hele taget meget gerne skabe relationer, og især til hvide mennesker, som man antager, er rige. Det hænger sammen med, at maliere ofte ønsker at få noget ud af en social relation. I forbindelse med en relation til en hvid udsendt kunne det være økonomisk hjælp, eller en vej til Danmark. Det kan derfor være tilrådeligt at holde lidt igen, og være klar over, at denne problematik findes, samtidig med, at man også bør være åben overfor muligheden for at etablere relationer.

Lidt på samme måde kan folk, og især børn, være meget direkte overfor fremmede, og for eksempel bede dem om ting så som deres beklædning, penge eller kamera ved hjælp af frasen ”Donnez moi un cadeau” (giv mig en gave). Der er tale om en situation, hvor malieren tænker, at det kan være forsøget værd, men hvor personen ikke regner med, at det vil bære frugt. Det vil derfor som regel ikke blive taget ilde op, hvis forespørgslen bliver høfligt afslået.

Malierens tankegang tager afsæt i forestillingen om, at den, som Gud har været barmhjertig overfor og gjort rig, er forpligtet til, og bør have lyst til, at sprede sin rigdom omkring sig til dem, som er mindre heldige. Gavnildhed er meget central værdi i Mali.

Maliere vil generelt gerne hjælpe, for eksempel med at vise en rundt i byen eller på markedet. Det kan være meget nyttigt at benytte sig af disse tjenester, og man bør derfor være beredt på at give en lille mønt for det. Dog kan det ofte ske, at betalingen bliver afvist. I professionel sammenhæng er det ilde

(210) Afsnittet er i nogen grad baseret på HOK-CAC Mali studie forfattet af Rikke Kjærulff. Materiale er suppleret med informationer fra bogen ”Culture and Customs of Mali” kapitel 5 (Schultz 2012), samt Defence League Institute Language Centers online leksikon om Tamasheq kulturgruppen. Sprogofficer Charlotte Kabel, som har arbejdet i Mali, har desuden bidraget med viden og erfaringer.

set at forsøge at betale folk for sådanne småtjenester, eller at ville give ekstra, da dette ses som en anklage om korrupsion, og maliere ikke ønsker at tabe ansigt overfor kollegaer.

9.2 Mad og Bordskik

Man betragter det generelt som obligatorisk at invitere andre tilstedeværende til at dele den mad, man spiser. Bliver man inviteret til at spise, er det en god ide at observere, hvad værten gør og så kopiere det. Nogle gange er det for eksempel høfligt at tage skoene af, mens det i andre tilfælde kan være uhøfligt. Man viser under alle omstændigheder ikke fodsålerne frem.

Man vasker altid hænder før og efter et måltid. Maden bliver spist siddende på gulvet. Den bliver spist af store fælles fade, som man spiser af med fingrene eller med en ske. Maden bliver serveret af et kvindeligt familiemedlem, og bliver formelt præsenteret for husholdningens overhoved, eller dens ældste medlem med ordene 'her er maden'. Denne person hælder så sovsene over en del af risene, og begynder så måltidet ved at tage den første håndfuld ris og udtale ordet 'Bismillah'. Man spiser ved at rulle en bold af ris og dyppe den i sovsen. Husk at bruge højre hånd, da venstre bliver set som uren fordi den anvendes i forbindelse med toiletbesøg. Man tager kun ris med fingerspidserne, og dypper kun i den del af fællesskålen, som er lige ud for en. Det bliver anset for meget uhøfligt at begynde at tage mere mad, mens man stadig er i gang med at spise det, man allerede har taget. Man bør også vente med at tage kød eller fisk, indtil de ældre personer har taget til sig selv. Spiser man op, kan man regne med at få mere mad.

Normalt spiser kvinderne sammen med de små børn, mens mændene spiser sammen med unge drenge. Fællesspisning bliver anset for hyggeligt, men man taler ikke sammen under måltidet, og man roser heller ikke maden. I stedet er det kutyme, at man efter maden siger tak "Abarika" og får svaret "Abarika alajh" = Alajh er gud, hvilket svarer til velbekomme. Selvom det er kvinden, som har forberedt maden, er det efter måltidet kvinden, som siger tak for maden til manden, og ikke omvendt. Under måltidet er det høfligt at kigge lige frem for sig på den del af skålene, som er ud for en.

9.2 Fotografering

Man bør uden undtagelse spørge maliere, inden man tager billeder af dem, da det ellers kan blive taget ilde op, og generelt bør man undgå at tage billeder af folk, man ikke kender.

9.3 Trafik

Det forventes, at man maser i trafikken, men der passes også på cyklister og andre 'svage' trafikanter. Den hurtigste måde at komme rundt, er på knallert.

9.4 Priser

Priserne er lave i Mali, og generelt forsøger man ikke at snyde. Dog er det velset, at man betaler lidt ekstra, når man har overskuddet til det. Ofte vil man opleve, at lokale gerne vil vise en rundt på markederne. Det kan virke anmassende, men de er meget oprigtige og behjælpelige, og forventer blot en mindre fortjeneste. De kan desuden være behjælpelige med at få de rigtige priser på varer.

9.5 Hilsner og non-verbal kommunikation:

At hilse er en vigtig gestus i Mali. Man bruger generelt den traditionelle muslimske hilsenen "Salaam alaykum" (fred være med dig), og svarer, "Wa aleikum as-salaam" (og fred være med dig). Man hilser

generelt på alle tilstedeværende med et håndtryk, også kvinder, selvom det er muligt, at yngre kvinder ikke vil trykke mænd i hånden på grund af forestillinger om social position, som gør dette tabuiseret. Her gælder det om at fornemme, hvad som gælder i den konkrete situation. Håndtrykket skal generelt være blødt. Et fast håndtryk bliver anset for uhøfligt.

Det kan virke uhøfligt at se folk direkte ind i øjnene. Hvis en malier undgår øjenkontakt, er det ikke fordi, personen er arrogant eller uhøflig, tværtimod er det et udtryk for respekt og høflighed. Det er dog ikke altid tilfældet, og det tilrådes derfor at kopiere folks generelle opførsel i området.

Det er generelt tilfældet, at maliere kan komme meget tættere på deres samtalepartnere, end man, som dansker, er vant til. Dette er kammeratligt ment, både blandt kvinder og mænd. Mænd holder ofte andre mænd i hånden i lang tid af gangen.

9.6 Sprog

Omkring 80 procent af malierne taler bambara gruppens sprog 'bamara', og dette sprog bliver også talt af flertallet i resten af Vestafrika. Mange maliere, især uddannede unge, taler fransk, og man kan også være heldig at finde engelsk talende maliere.

9.7 Respekt for ældre og autoriteter

De maliske etniske grupper er alle, blandt andet, bygget op omkring generationsgrupper, hvor man, som man ældes, stiger i det sociale hierarki, og bliver mere og mere respekteret. Ældre mennesker skal derfor generelt behandles med stor respekt og høflighed. Folk som har et embede så som læge, dommer, lære og generelt folk som repræsenterer en autoritet som eksempelvis en klan eller en stamme-gruppe, har ligeledes krav på en stor grad af respekt.

9.8. Samtaler og forhandlinger

Det kan være problematisk at anvende forhandlings- eller kontaktpersoner, som er unge og i nogle tilfælde af det "forkerte" køn. Det er derfor generelt tilrådeligt, at man anvender ældre eller midaldrende mænd til officielle repræsentanter. Er dette ikke muligt, er der for hver etnisk gruppe en række normer for, hvordan man opfører sig i ulige status relationer – for eksempel ung - gammel, eller mand - kvinde. Disse regler er højst forskellige fra gruppe til gruppe.

Under forhandlinger er det vigtigt, at man undgår at få maliere til at tabe ansigt ved at sætte dem i en situation, hvor de bliver nødt til at nægte en noget direkte. Man kan stille mere indirekte eller åbent formulerede spørgsmål, og komme med forslag og forhåbninger hellere end med krav eller ordrer. Forsøg altid at lade en mulighed for at slippe ud af forhandlingssituationen uden at måtte sige direkte nej være åben. Det vil lette fremtidigt samarbejde, fordi man på denne måde undgår at skabe modvilje hos folk, som ofte vil være repræsentanter og beslutningstagere for lokalbefolkningen, og som altså har stor indflydelse på, hvordan fremmede soldaters tilstedeværelse i området bliver opfattet.

10. Litteraturliste

10.1 Bøger

Barth, Fredrik (1969): *Ethnic Groups and Boundaries*. Oslo: Universitetsforlaget.

Beeler, Sabrina (2006): *Conflicts Between Farmers and Herders in North-western Mali*. London: IIED publications.

Berge, Gunnar (2001): "Tuareg Notions of Space and Place in Northern Mali", i *Politics, Property and Production in the West African Sahel. Understanding Natural Resources Management*, Benjaminsen, Tor A. & Lund, Christian. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.

Conrad, David C. (2009): *Empires of Medieval West Africa*. New York: Infobase Publishing.

Friedman, Kajsa Ekholm (1991): *Catastrophe and Creation. The transformation of an African culture*. Amsterdam: Harwood Academic Publishers.

Galula, David (2006): *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*. Westport: Praeger Security International.

Hastrup, Kirsten (2010): *Ind I Verden – en grundbog i antropologisk metode*. København: Hans Reitzels Forlag.

Holsti, Kalevi J. (1996): *The State, War, and the State of War*. Cambridge: Cambridge University Press.

Keita, Kalifa & Henk, Dan (1998): *Conflict and Conflict Resolution in the Sahel: The Tuareg Insurgency in Mali*. Carlisle Barracks, Pa., Strategic studies institute (U.S. Army).

Lea, David & Rowe, Annamarie (2001). *A Political Chronology of Africa*. London: Taylor & Francis.

Levtzion, Nehemia (1973): *Ancient Ghana and Mali*. London: Africana Publishing Company.

Levtzion, Nehemia & Spaulding, Jay (2003): *Medieval West Africa: Views From Arab Scholars and Merchants*. Princeton: Markus Wiener Publishers.

Lugira, Aloysius M. (2009): *African Traditional Religion*. New York: Infobase Publishing.

Mauny, Raymond (1961): *Tableau géographique de l'ouest africain au moyen age, d'après les sources écrites, la tradition et l'archéologie*, Dakar: Institut français d'Afrique Noire.

Nicolaisen, Johannes & Nicolaisen, Ida (1997): *The Pastoral Tuareg- Ecology, Culture and Society*. London: Thames and Hudson.

Opping, Yaa P.A. (2002): *Moving Through and Passing on: Fulani Mobility, Survival, and Identity in Ghana*. New Jersey: Transaction Publishers.

Prasse, Karl-G (1995): *The Tuaregs. The Blue People*. København: Museum Tusulanum Press.

Riesman, Paul (1974): *Freedom in Fulani Social Life, an Introspective Ethnography*. Chicago: Chicago University Press.

Salmoni, Barak A. & Holmes-Eber, Paula (2011): *Operational Culture for the Warfighter, Principles and Applications*. Virginia: Marine Corps University Press.

Scholze, Marko (2010): "Between the Worlds: Tuareg as Entrepreneurs in Tourism", i *Tuareg Moving Global*. Fischer, Anja & Kohl, Ines. London: I.B. Tauris & Co. Ltd.

Schultz, Dorothea E. (2012): "*Culture and Customs of Mali*", Santa Barbara: Greenwood.

Seligman, Thomas K. & Loughran, Kristyna (2006): *Art of being Tuareg: Sahara nomads in a modern world*. Iris & B. Gerald Cantor Center for Visual Arts at Stanford University, Fowler Museum of Cultural History

Simonsen, Jørgen Bæk (2008): *Politikens bog om Islam*. København: Politikens Forlag.

Thompson, Virginia & Adloff, Richard (1958): *French West Africa*. Stanford: Stanford University Press.

Velton, Ross (2006): *Mali. The Bradt Travel Guide*. Guilford: The Globe Pequot Press.

10.2 Artikler

Aning, Kwesi & Pokoo, John (2013): "Drug Trafficking and Threats to National and Regional Security in West Africa". *West Africa Commission on Drugs*, Background paper No.1.

Benjaminsen, Tor A. (2008): "Does Supply-Induces Scarcity Drive Violent Conflicts in the African Sahel? The Case of the Tuareg Rebellion in Northern Mali". *Journal of Peace Research*, vol.45, No.6

Benjaminsen, Tor A. & Ba, Boubacar (2009): "Farmer-herder conflicts, pastoral marginalisation and Corruption: a case study from the inland Niger delta of Mali", *Geographical Journal*, vol. 175, no. 1, pp. 71-81.

Bleck, Jaimie (2011): "Countrys at the Crossroads 2011, Mali", *Freedom House*.

Boilley, Pierre (2012): "Les Touaregs Kel Adagh. Dépendances et révoltes: du Soudan français au Mali contemporain, Karthale", Paris.

Bøås, Morten & Liv Elin Torheim (2013): "Mali Unmasked: Resistance, Collusion, Colaboration", *Norwegian Peacebuilding Resource Centre (NOREF)*, Marts 2013.

Chikwanha, Annie Barbara (2008): *Issue Paper – Mali’s Criminal Justice System*. (http://ppja.org/countries/mali/Malis%20Criminal%20Justice%20System.pdf/at_download/file)

Dorier-Apprill, Élisabeth & Van den Avenne, Cécile (2003): ”Traditions orales et citoyenneté: Les enjeux de l’histoire urbaine à Mopti (Mali)”, i Cosaert, P. & Bart, F., *Patrimoines et développement dans les pays tropicaux*, Presses Universitaires de Bordeaux.

Dunning, Thad & Lauren Harrison (2010): ”Cross-Cutting Cleavages and Ethnic Voting: An Experimental Study of Cousinage in Mali”, *American Political Science Review* 104, No. 1.

Girard, P. (2002): ”Charcoal Production and Use in Africa: What Future?”, *Unasylva*, vol. 52, no. 211, pp. 30-34.

Hazard, John N. (1967): ”Malis Socialism and the Soviet Legal Model”, *The Yale Law Journal*, vol. 77, no. 1.

Holligan, Victoria (2012): ”Mali, Economy”. *Africa South of the Sahara*, 2013, 42. Udgave, Routledge: New York.

Kusch, Phillip (2010): ”Compulsory, but meaningful event”, *D + C Development and Cooperation*, 15/01/2010: <http://www.dandc.eu/en/about-us>

Lacher, Wolfram (2012): ”Organized Crime and Conflict in the Sahel-Sahara Region”, *Carnegie Endowment for International Peace*.

Logan, Carolyn (2008): ”Rejecting the Disloyal Opposition? The Trust Gap in Mass Attitudes Toward Ruling and Opposition Parties in Africa”, *Afrobarometer*, Working Paper No. 94.

McGregor, Andrew (2013): ”Red Berets, Green Berets: Can Malis Divided Military Restore Order and Stability?” *Terrorism Monitor*, vol. 11, No. 4.

Morgan, Andy (6. Feb. 2012): ”The Causes of the Uprising in Northern Mali”: *Think Africa Press*.

Nagel, Mechthild (2003-2004): ”Gender Incarceration and Peacemaking in Mali” *State University of New York*.

Soto-Viruet, Yadira (2010): ”The Mineral Industries of Mali and Niger”, *USGS, 2010 Mineral Yearbook, Mali and Niger*.

Whitehouse, Bruce (2012): ”What went wrong in Mali?”, *London Review of Books*, vol. 34, No. 16. (<http://www.lrb.co.uk/v34/n16/bruce-whitehouse/what-went-wrong-in-mali>)

10.3 Rapportør

”Background Note Mali” (2008), *U.S. Department of State*.

Cold-Ravnkilde, Signe Marie (2013): "Krig og fred i Mali. Baggrund og perspektiver", *DIIS Report 2013:18*

Crone, Manni (2013): "Militante islamistiske grupper I Mali: Ideologi, strategi og alliance" *DIIS Report 2013:8*.

"Language Contingency plan for Mali" (2013), *Norwegian Defence Academy*.

"Mali Country Report" (2009), *Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (BTI)*, Gütersloh: Bertelsmann Stiftung. (www.bertelsmann-transformation-index.de/fileadmin/pdf/Gutachten_BTI2010/WCA/Mali.pdf)

"Mali Crisis. Regional Situation Report" (2013), *World Food Programme No. 21*.

"Mali Studie" (2013), *Hærens Operative Kommando (CACSEK/HOK)*.

"Report of the Assessment Mission on the Impact of the Libyan Crisis on the Sahel Region" (2012), *UN Security Council (UNSC)*.

Sears, Jonathan M. (2007): "Deepening Democracy and Cultural Context in the Republic of Mali, 1992-2002", *Department of Political Studies, Queens University*.

"Situation Update: The Sahel Crisis" (2013), *Food and agriculture organization of the United Nations (FAO)*.

"Socio-Economic Effects of Gold Mining in Mali. A Study of the Sadiola and Morila Mining Operations" (2006), *Chr. Michelsen Institute (CMI)*.

"The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World" (2013), *United Nations Development Programme (UNDP)*.

"Transnational Organized Crime in West Africa: A Threat Assessment" (2013), *United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)*.

Ungureanu, Daniel (2008): "Wahhabism, Salafism and the Expansion of Islamic Fundamentalist Ideology", *University of Iasi, Rumænien*.

"WFP Country Programme Mali 2008-2012", *World Food Programme (WFP)*.

10.4 Hjemmesider

African Economic Outlook. *Mali*.

- <http://www.africaneconomicoutlook.org/en/countries/west-africa/mali/>

Aljazeera. *Making sense of Mali's armed groups*.

- <http://m.aljazeera.com/story/20131139522812326>

American Defence Institute. *Tamashek Cultural Orientation*.

- <http://famdliflc.lingnet.org/products/Tamashek/cookie/default.html>

Ancient Songhai Culture. *Ancient Songhai Culture Images*.

- <http://gal3.piclab.us/key/ancient%20songhai%20culture>

Areva. *Cominak, operator of the largest underground uranium mine*.

- <http://www.areva.com/EN/operations-602/cominak-operator-of-the-largest-underground-uranium-mine>

Bambarainfo. *Bambara Overview*.

- <http://bambarainfo.wikispaces.com/Bambara+Overview>

BBC News Africa. *Timbuktu's treasure trove of African history*.

- www.bbc.co.uk/news/world-africa-21242689

BBC News Africa. *Turning Mali's army into a fighting force*.

- <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-22391857>

Business Anti-Corruption Portal. *Mali Country Profile*.

- <http://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/sub-saharan-africa/mali/corruption-levels/judicial-system.aspx>

Central Intelligence Agency. *The World Factbook*.

- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ml.html>

Den Store Danske. Gyldendals åbne encyklopædi. *Kaba*. Besøgt d. 19.06.2013

- http://www.denstoredanske.dk/Sprog_religion_og_filosofi/Religion_og_mystik/Islam/kaba

ECOWAS. *Observer Mission to the Presidential Election in Mali*. 29. April 2007.

- www.ingo.org.uk/democracy.html

EUTM. *About EUTM Mali*.

- http://www.eutmali.eu/?page_id=222

Financial Times.

- <http://www.ft.com/home/europe>

Focus on Land in Africa. *Farmer-Herder Conflicts in Mali*.

- <http://www.focusonland.com/land-pressures-driving-farmerherder-conflicts-in-mali/>

Food and Agriculture Organization. *Country Profile Mali. Main Ethnic Groups*.

- <http://www.fao.org/ag/agp/AGPC/doc/Counprof/Mali/ethnicmap.htm>

Forenede Nationer i Danmark. *WFP Pressemeddelelse: Akut nødhjælp til internt fordrevne i Mali*.

- <http://un.dk/da/node/58>

Freedom House. *Mali*.

- <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/mali?page=22&year=2011&country=8086>

IRIN Africa. *Mali: A timeline of northern conflict.*

- <http://www.irinnews.org/report/95252/mali-a-timeline-of-northern-conflict>

ISLAMdk. *Eid Mubarak*. Besøgt d. 20.06.2013

- <http://www.islam.dk/eid-mubarak/>

MBendi Information Service. *Oil and Gas in Mali- Overview.*

- <http://www.mbendi.com/indy/oilg/af/ml/p0005.htm>

Millennium Challenge Corporation. *Land rights bring economic development in Mali.*

- <http://www.mcc.gov/pages/povertyreductionblog/entry/land-rights-bring-economic-development-in-mali>

New Orleans African American Museum. *Creolizing Currents, Bambara.*

- <http://bambara-noam.org/culture/>

ORB International. *New Poll: Nearly 8 in 10 Malians support international military intervention in the north.*

- <http://www.orb-international.com/article.php?s=new-poll-nearly-8-in-10-malians-support-international-military-intervention-in-the-north>

Oxfam International. *Northern Mali: food and fuel in short supply as stocks looted and traders fail to return.*

- <http://www.oxfam.org/en/dc/pressroom/pressrelease/2013-02-04/northern-mali-food-and-fuel-short-supply-stocks-looted-and-traders>

Promoting Pre-trial Justice in Africa.

- <http://ppja.org>

Reuters. *Giant dust cloud chokes west Africa.*

- <http://www.reuters.com/article/2012/02/08/ozatp-westafrica-dust-idAFJ0E81706Z20120208>

Smithsonian. *The Treasures of Timbuktu.*

- <http://www.smithsonianmag.com/history-archaeology/timbuktu.html>

Talking Drugs. *UN releases threat assessment of organised crime in West Africa.*

- <http://www.talkingdrugs.org/un-releases-threat-assessment-of-organised-crime-in-west-africa>

Tarig Anter on Protect & Reinvent Democracy. *Who Are the Fulani People & Their Origins?*

- <http://tariganter.wordpress.com/2011/09/17/who-are-the-fulani-people-their-origins/>

The Guardian. *Mali's army suspected of abuses and unlawful killings as war rages.*

- <http://www.theguardian.com/world/2013/jan/19/mali-army-suspected-abuses-killings>

The Guardian. *Mali war exposes religious fault lines.*

- <http://www.guardian.co.uk/world/2013/may/03/mali-war-religious-faultlines>

The History Files. *Shonghai Empire.*

- <http://www.historyfiles.co.uk/KingListsAfrica/AfricaNiger.htm>

Transparency International. *Corruption by Country/Territory.*

- <http://www.transparency.org/country#idx99>

Trip Down Memory Lane. *Bambara (Bamana) People: Malian Ancient Artistic People that Founded Bamana Kingdom.*

- <http://kwekudee-tripdownmemorylane.blogspot.dk/2013/08/bambara-bamana-people-malian-ancient.html>

UNdata. *Mali. World Statistics Pocketbook.*

- <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=MALI#Social>

UNESCO. *Old Towns of Djenné.*

- <http://whc.unesco.org/en/list/116>

UNICEF. *Mali. Statistics.*

- http://www.unicef.org/infobycountry/mali_statistics.html#103

United Nations Development Programme. *Human Development Reports.*

- <http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/MLI.html>

U.S department of state. *Diplomacy in Action. Mali (01/03/12)*

- <http://www.state.gov/outofdate/bgn/mali/194925.htm>

Wikimedia Commons. *File:Carte des routes d'immigration africaine vers l'Europe.svg*

- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carte_des_routes_d%27immigration_africaine_vers_l%27Europe.svg

Wikimedia Commons. *File:SONGHAI empire map.PNG*

- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SONGHAI_empire_map.PNG

Wikipedia. *File:Ghana empire map.png*

- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Ghana_empire_map.png

Wikipedia. *File:MALI empire map.PNG*

- http://en.wikipedia.org/wiki/File:MALI_empire_map.PNG

World Health Organization. *Mali: Flood hazard distribution map.*

- <http://www.who-eatlas.org/africa/countries/mali/mali-flood-map.html>

World of Maps. *Map of Mali.*

- <http://www.worldofmaps.net/en/africa/map-mali/online-political-map-mali.htm>